

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут,  
Факультет економіки та управління  
(повне найменування інституту, назва факультету)

Фінанси, банківська справа та страхування  
(повна назва кафедри )

## Пояснювальна записка

до дипломної магістерської роботи  
магістра

(ступінь вищої освіти (освітній ступінь))

на тему Оптимізація адміністрування соціальних податків і заробітної плати в  
Україні та її наслідки

Виконав: студентка б курсу,  
групи ФЕУ-122м  
спеціальності (напряму підготовки)  
072 «Фінанси, банківська справа та страхування »  
(код і назва напряму підготовки, спеціальності)

Бараннік О. В.  
(прізвище та ініціали)

Керівник Корольков В. В.  
(прізвище та ініціали)

Рецензент Гузьо О.А.  
(прізвище та ініціали)

м.Запоріжжя  
2017 рік

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Запорізький національний технічний університет**  
 ( повне найменування вищого навчального закладу )

Інститут, факультет Економіко-гуманітарний інститут, Факультет економіки та управління  
 Кафедра Фінанси, банківська справа та страхування  
 Ступінь вищої освіти (освітній ступінь) Магістр  
 Спеціальність 072- "Фінанси, банківська справа та страхування"  
(код і назва)  
 Напрямок підготовки \_\_\_\_\_  
(код і назва)

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Завідувач кафедри К.Ф.Н. доцент  
Щаров С.В. Щаров  
 " 4 " листопада 2017 року

**ЗАВДАННЯ**  
**НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТУ**

Бараннік Олександра Валеріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема проекту (роботи) Оптимізація адміністрування соціальних податків заробітної плати в Україні та її наслідки

Рівень проекту (роботи) Корольков Владислав Васильович, к.е.н., доцент,

( прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом вищого навчального закладу від " \_\_\_\_ " \_\_\_\_\_ 20 \_\_\_\_ року № \_\_\_\_

Строк подання студентом проекту (роботи) 05.12.2017

Вихідні дані до проекту (роботи) Баланс, Звіт про фінансовий результат, Відомо про нарахування заробітної плати (доходу) застрахованої особи (Таблиця 6), Закон України, Постанови КМУ, інструкції

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно зробити) Теоретичні основи обрання фіскальної політики і формування системи адміністрування заробітної плати і єдиного соціального внеску; реалізація фіскальної політики держави щодо адміністрування єдиного соціального внеску і заробітної плати; аналіз наслідків змін фіскальної політики щодо адміністрування ЄСВ заробітної плати на прикладі ТОВ "МП"; побудова імітаційної моделі і моделювання змін в системі адміністрування єдиного соціального внеску і нарахування заробітної плати

Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Таблиця результатів фінансового аналізу, графіки динаміки змін фонду оплати праці, походження єдиного соціального внеску, таблиці результатів імітаційного моделювання

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконав завдання
1	Корольков В.В.		
2	Корольков В.В.		
3	Корольков В.В.		
4	Журавель С.М.		
Нормо-контролер	Чередниченко Н.О.		

7. Дата видачі завдання \_\_\_\_\_

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Прим.
1	Отримання завдання	02.10.2017	
2	Вивчення літератури за темою дослідження	16.10.2017	
3	Підготовка першого розділу магістерської роботи	18.10.2017	
4	Проведення досліджень і підготовка другого розділу магістерської роботи	25.10.2017	
5	Підготовка третього розділу магістерської роботи	01.11.2017	
6	Підготовка четвертого розділу з охорони праці	07.11.2017	
7	Формулювання висновків і підготовка пропозицій за результатами дослідження	14.11.2017	
8	Попередній захист магістерської роботи	15.11.2017	
9	Доопрацювання роботи	22.11.2017	
10	Отримання відзиву керівника і рецензента	29.11.2017	
11	Підготовка роботи до захисту	11.12.2017	
12	Захист дипломної роботи	19.12.2017	

Студент

  
(підпис)

  
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

  
(підпис)

  
(прізвище та ініціали)

## АНОТАЦІЯ

*Бараннік О.В.* **Оптимізація адміністрування соціальних податків і заробітної плати в Україні та її наслідки.** – Дипломна магістерська робота.

Дипломна магістерська робота зі спеціальності 072 магістр фінансів, банківської справи та страхування. – Кафедра фінанси, банківська справа та страхування, Запорізький національний технічний університет, 2017.

Магістерська дипломна робота присвячена аналізу наслідків інституціональних змін адміністрування соціальних внесків і заробітної плати в Україні та розробці теоретико-методологічних підходів і практичних рекомендацій щодо оптимізації адміністрування.

Розглянуті теоретичні аспекти державного регулювання та фіскальної політики. Досліджено інституціональні зміни адміністрування соціальних внесків і заробітної плати та їх вплив на економічний стан суб'єкту господарювання, надходження податків до державного пенсійного фонду, а також зміни умов оплати праці на підприємствах.

Проведено аналіз наслідків і надані пропозиції щодо усунення дисбалансів, які виникли в наслідок проведення інституціональних змін.

Ключові слова: АНАЛІЗ, СОЦІАЛЬНІ ВНЕСКИ, ЗАРОБІТНА ПЛАТА, АДМІНІСТРУВАННЯ, КРИВА ЛАФФЕРА, ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ, ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА

## ANNOTATION

*Baranik O.V. Optimizing the administration of social taxes and payroll in Ukraine and its implications.* - Master's degree thesis.

Graduate Masters Degree thesis by Specialty 072 Master of Finance, Banking and Insurance. - Department of Finance, Banking and Insurance, Zaporizhzhya National Technical University, 2017.

The master degree thesis is devoted to the analysis of the consequences of institutional changes in the administration of social taxes and wages in Ukraine and the development of theoretical and methodological approaches and practical recommendations for optimizing administration.

Theoretical aspects of state regulation and fiscal policy are considered. Investigated institutional changes in the administration of social taxes and wages and their impact on the economic situation of the business entity, the receipt of taxes to the state pension fund, as well as changes in the conditions of remuneration in enterprises.

The analysis of the consequences, that arose as a result of institutional changes, were carried out. The proposals for removing the imbalances are presented, that arose as a result of institutional changes, were carried out.

Keywords: ANALYSIS, SOCIAL TAXES, WAGE, ADMINISTRATION, LAFFER'S CURVE, OPTIMIZATION OF TAXES, STATE FISCAL POLICY

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ,  
ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

ЗНТУ	-	Запорізький національний технічний університет
ЄСВ	-	єдиний соціальний внесок;
ДФС	-	Державна фіскальна служба
ВРУ	-	Верховна Рада України
КМУ	-	Кабінет міністрів України
ВВП	-	Валовий внутрішній продукт
ПДФО	-	Податок на доходи фізичних осіб
ППП	-	Податок на прибуток підприємства
ПДВ	-	Податок на додану вартість
АП	-	Акцизний податок
ТОВ	-	Товариство з обмеженою відповідальністю
ЄДРПОУ	-	Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України
КВЕД	-	Класифікація видів економічної діяльності
ДПІ	-	Державна податкова інспекція
П(С)БО	-	Положення стандарт бухгалтерського обліку
МСФЗ	-	Міжнародні стандарти фінансової звітності
ПФУ	-	Пенсійний фонд України
ФСС	-	Фонд соціального страхування
НВВ	-	нещасні випадки на виробництві
ТВП	-	тимчасова втрата працездатності
ПКУ	-	Податковий кодекс України
ЕЦП	-	Електронний цифровий підпис
ФОП	-	Фонд оплати праці

## ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	9
ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВНЕСКІВ І ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	13
1.1. Сутність і завдання податкового адміністрування	13
1.2. Податкові ставки як інструмент реалізації державної фіскальної політики.	23
1.3. Теоретичні засади обрання стратегії фіскальної політики щодо оптимізації податкового навантаження	35
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВНЕСКІВ І ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ “МІГ”	42
2.1. Загальна характеристика підприємства ТОВ “МІГ”	42
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства ТОВ “МІГ”	50
2.3. Реалізація фіскальної політики держави щодо адміністрування ЄСВ і заробітної плати	63
2.4. Аналіз наслідків змін фіскальної політики щодо адміністрування ЄСВ і заробітної плати на прикладі ТОВ “МІГ”	82
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВНЕСКІВ І ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	87
3.1. Моделювання змін в системі адміністрування ЄСВ і заробітної плати	87
3.2. Усунення дисбалансу в адмініструванні заробітної плати	94

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	99
ВИСНОВКИ	114
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	122
Додаток А. Фінансовий звіт ТОВ “МІГ” за 2015 рік	128
Додаток Б. Фінансовий звіт ТОВ “МІГ” за 2016 рік	130
Додаток В. Відомості про нарахування заробітної плати (доходу) застрахованими особами (Таблиця 6.)	132

## ВСТУП

Відповідно основ економічної теорії заробітна плата і соціальні внески є одним з ключових потоків перетворень витрат у доходи в економічному кругообігу. Якщо заробітна плата формує надходження до сімейного бюджету, то соціальні внески формують надходження до державних фондів, які забезпечують у подальшому пенсійне забезпечення і соціальний захист населення. Фонд оплати праці є базою для розрахунку соціальних внесків. Тому будь-які зміни у системі нарахування заробітної плати, або порядку розрахунку соціальних внесків безпосередньо впливають як на доходи громадян, так і на їх соціальне забезпечення і захист. Це зумовлює актуальність теми дослідження.

Питання оптимізації адміністрування заробітної плати і соціальних платежів розглядалось економістами Скрипником А. та Гендлером Г. [1, с. 23]. Економісти Карлін М. Іванчук Н. продовжили цю роботу і запропонували модель оптимізації ставки єдиного соціального внеску (ЄСВ) [2, с.95]. За поданням комітету з питань податкової та митної політики була визначена стратегія щодо поетапного зниження ставки ЄСВ і послаблення податкового навантаження на заробітну плату з метою її детінізації. Ця стратегія була реалізована шляхом поетапного прийняття серії законів України. Окремі питання наслідків розглядались в роботах вітчизняних економістів. Так у роботі Королькова В.В. [3, с.130] було розглянуто застосування теорії Лаффера для оптимізації ставки соціальних внесків і рівня заробітної плати в Україні. За спостереженнями економістів Серебрянского Д. і Вдовиченко А. [4], а також Новак І. [5] реалізація запропонованої урядом стратегії не надала очікуваних результатів. Тому результати проведених змін потребують проведення подальшого ретельного аналізу і співставлення фактичного стану з очікуваннями.

Тема магістерської роботи обрана у відповідності до науковою темою роботи кафедри фінанси, банківська справа та страхування ЗНТУ № 05315 «Економічні реформи в Україні та їх вплив на фінансово – кредитні відносини».

Мета роботи полягає у проведенні моделювання впливу інституційних змін з використанням імітаційної моделі, проведені аналізу наслідків інституційних змін і формуванні пропозицій щодо усунення дисбалансів у системі нарахування заробітної плати і збільшення надходжень до державного бюджету та пенсійного фонду.

Для досягнення мети в роботі пропонується:

провести аналіз хронології реалізації інституційні зміни, які відбувались у системі нарахування заробітної плати, формування і адміністрування соціальних податків та виявлення їх наслідків для суб'єктів господарювання, податкових надходжень і змін оплати праці робітників підприємств.;

провести аналіз змін обсягу фонду оплати праці, надходжень від ЄСВ і податків на прикладі обраного підприємства за наслідками інституційних змін;

створити імітаційну модель для розрахунку розміру фонду оплати праці, надходжень від ЄСВ, а також отримання прибутку і надходжень до бюджету у вигляді податку на прибуток;

провести дослідження змін фонду оплати праці, надходжень ЄСВ, надходжень податку на прибуток на прикладі умовного гіпотетичного підприємства;

за підсумками проведеного дослідження надати пропозиції відповідно до встановленої мети.

Об'єктом дослідження є інституційне середовище що регламентує адміністрування соціальних внесків і нарахування заробітної плати.

Предметом дослідження є процеси інституціональних змін адміністрування соціальних податків і заробітної плати в Україні.

Базою дослідження є законодавча база, статистична та звітна інформація. Для проведення дослідження планується використовувати загальнонаукові методи такі як діалектичний метод, метод системного підходу, метод індукції і дедукції, метод аналізу і синтезу. Крім того, враховуючі специфіку об'єкту та предмету

дослідження, планується використання методу хронологічного і системного спостереження, реєстрації та класифікації даних з метою їх систематизації і узагальнення інформації, а також метод імітаційного моделювання процесів, які відбуваються під впливом інституційних змін на підприємствах.

Результати та їх новизна. Проведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що виявляється в розробці науково обґрунтованих методичних рекомендацій щодо оптимізації системи адміністрування соціальних податків і заробітної плати в Україні та формування рекомендацій щодо проведення подальших інституціональних змін. Наукова новизна результатів дослідження міститься у наступному:

розроблено і застосовано імітаційну модель для дослідження впливу інституційних змін на формування фонду оплати праці, визначення змін надходжень ЄСВ, отримання прибутку підприємством і зміни у надходженнях податку на прибуток до бюджету;

систематизовано зміни співвідношення між мінімальною заробітною платою і прожитковим мінімумом;

виявлено дисбаланс у системі нарахування заробітної плати відповідно до системи тарифних ставок і окладів та визначено його наслідки;

запропоновано шляхи удосконалення системи адміністрування нарахування заробітної плати і надходження ЄСВ.

Практична значущість міститься у формуванні рекомендацій щодо удосконалення системи адміністрування заробітної плати і ЄСВ для усунення дисбалансів і підвищення надходжень до бюджету і державних фондів.

За результатами дослідження підготовлена стаття “Моделювання наслідків інституційних змін в адмініструванні соціальних внесків в Україні”, яка прийнята до публікації у Науковому віснику Одеського національного економічного університету, фахове видання.

Магістерська робота “Оптимізація адміністрування соціальних податків і заробітної плати в Україні та її наслідки” складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 161

сторінку комп'ютерного тексту, з них 127 сторінок основного тексту, 6 рисунків, 11 таблиць, 52 джерела, 3 додатки.

# РОЗДІЛ 1

## ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВНЕСКІВ І ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

### 1.1. Сутність і завдання податкового адміністрування

Поняття сутності податкового адміністрування у сучасній літературі немає чіткого визначення. З одного боку податкове адміністрування розглядається як система реалізації функцій управління: планування, організацію, облік, контроль і стимулювання. З іншого – як науку, що визначає принципи управління податковою системою і оцінки її функціонування за визначеними критеріям. Податкове адміністрування розглядається також і як здійснення фіскальної функції, тобто реалізація державної політики через дії владних структур за допомогою яких відбувається процес перерозподілу фінансових ресурсів що надходять через податки між населенням і урядовими організаціями. Всі ці погляди у більшості ототожнюють сутність податкового адміністрування і податкового менеджменту.

Узагальнюючі ці погляди податкове адміністрування можна визначити як процедуру реалізації прав і обов'язків суб'єктів податкового права визначення податкових зобов'язань відповідно до існуючих інституційних норм, їх узгодження і погашення.

В умовах розвитку ринкової економіки, посилення процесів корпоратизації, модернізації державного сектора економіки та поглиблення інтеграції у світову економічну систему зростає потреба у глибокому аналізі податкової системи з метою обґрунтування доцільності її реформування на основі використання зарубіжного досвіду і удосконалення вітчизняної податкової практики.

Щоб провести радикальні зміни у суспільстві та реальні економічні перетворення необхідно сформувати адекватну їм систему управління, яка дала б змогу на основі ринкових відносин та нових культурних цінностях забезпечити ефективність діяльності суб'єктів підприємництва і державних структур [6, с. 31]. Для успішної реалізації цих завдань, перш за все, необхідно організувати ефективне

управління податковою системою, тобто сформувати дієвий податковий менеджмент.

Податкове адміністрування є достатньо новою для України теоретичною та практичною галуззю знань в економічній науці, яка спочатку виникла у практичній діяльності, і лише потім була теоретично обґрунтована та розвинена як система знань.

Податкове адміністрування – це якісно нова специфічна форма управління в сфері оподаткування, яка ґрунтується на інших функціональних принципах та докорінно відрізняється від попередньої. Впровадження такої системи управління потребує детальної оцінки та комплексного підходу.

Податкове адміністрування безпосередньо впливає на результати фінансово-економічної діяльності платників податків, а, відтак, під впливом податкових чинників платники обирають в якій галузі та на якій території їм вести свій бізнес.

Податкова складова проблем розвитку діяльності суб'єктів підприємництва, будучи для генерації їхньої активності регулюючим фактором впливу, накладає певні обмеження, надає особливу значимість податковому адмініструванню та визначає доцільність вибору тієї чи іншої бізнес-схеми. Приймаючи рішення про види діяльності, суб'єкти господарювання не тільки аналізують організаційні особливості її реалізації, можливі ризики та прибутковість, але й оцінюють податкові зобов'язання, які виникнуть в результаті прийняття таких рішень. Саме чинна система оподаткування визначає господарські втрати на всіх стадіях розвитку суб'єкта підприємницької діяльності – від реєстрації до одержання прибутку.

Про те, що податки посідають не останнє місце у формуванні і реалізації активності суб'єктів підприємництва, свідчить також, зокрема, і той факт, що 70% представників тіньового бізнесу назвали основною причиною своєї нелегальної діяльності саме невпевненість у стабільності податкової системи і високі податкові ставки [7, с. 31].

Податкове адміністрування спрямовано на збалансування прав платників податків та повноважень податкових органів, зважаючи на ефективність організації податкової системи. На відміну від управління оподаткуванням, його основною

метою є підвищення ефективності функціонування всієї податкової системи та активізація підприємницької діяльності.

Податкове адміністрування – це сформований відповідно до умов ринкового середовища механізм, який функціонує у структурі податкової системи держави. Як свідчить зарубіжний досвід, ця система управління є більш науково обґрунтованою та прогресивнішою. Механізм податкового адміністрування передбачає аналіз стану функціонування системи оподаткування, виявлення його недоліків, а також розроблення пропозицій щодо їхнього усунення.

У межах податкового адміністрування здійснюються такі дії: взяття на облік, декларування податкових зобов'язань, визначення податкових зобов'язань органами контролю, зміна строків виконання податкових зобов'язань, повернення зайво сплачених податків, стягнення несплачених податків, застосування забезпечувальних заходів (податкова застава, податкова порука, адміністративний арешт активів), оскарження рішень органів контролю і т. п.

Метою адміністрування є забезпечення погашення податкових зобов'язань платників шляхом оптимального втручання в їхню господарську діяльність через застосування законодавчо встановлених механізмів і процедур.

Основним документом, який сьогодні регулює процес адміністрування податкових зобов'язань в Україні, є Податковий кодекс [8].

За роки незалежності нашої держави створено податкову систему із зовнішніми ознаками цивілізованого управління: потужну податкову адміністрацію, систему податкових ставок, законодавчу базу. Проте національна податкова система формувалася шляхом проб і помилок, і на сьогодні не існує ефективного механізму її реалізації. Це дає підстави стверджувати, що на теперішній час науково обґрунтованого та ефективного податкового адміністрування немає [6, с. 32].

Податкове адміністрування реалізується через податковий менеджмент. За такою інтерпретацією сутність податкового менеджменту можна визначити як законодавчо закріплений процес управління організацією адміністрування податків та зборів з боку податкових органів, а також їхнім нарахуванням і сплатою з боку платників податків.

У першому випадку має місце державний податковий менеджмент, а в другому – корпоративний.

Під державним податковим менеджментом необхідно розуміти систему законодавчих, виконавчих та адміністративних органів в сфері оподаткування та сукупність норм і правил, які визначають їхню податкову роботу та регламентують відповідальність за порушення податкового законодавства.

Державний податковий менеджмент покликаний забезпечити формування та реалізацію ефективної податкової політики держави, яка задовольняє фінансові потреби держави, з одного боку, та не є обтяжливою для платників податків, з іншого.

На цьому рівні менеджмент повинен проводитись відповідно до розробленої податкової стратегії, яка взаємопов'язана з економічною і фінансовою стратегією держави. Державний податковий менеджмент реалізовується через діяльність органів державної влади, яка спрямована на виконання таких завдань: встановлення і зміна елементів податкової системи для забезпечення надходжень до бюджету та стимулювання розвитку економіки. Тобто він покликаний оптимально поєднати фіскальну і регулюючу функції податків.

Податкове адміністрування можна розглядати як на макрорівні, так і на мікро рівні. Залежно від рівня управління можна визначити мету податкового адміністрування наступним чином:

- на макрорівні – забезпечення дохідної частини бюджетів різних рівнів та цільових фондів, а також вплив податкових платежів на розвиток підприємницької діяльності та соціальної сфери;

- на мікро рівні – своєчасне та в повному обсязі виконання податкових зобов'язань платниками податків відповідно до законодавства та використання різноманітних податкових стимулів для розвитку діяльності та підвищення прибутку.

Як і кожна система управління, система управління оподаткуванням включає дві взаємопов'язані складові – об'єкт і суб'єкт управління. Якість управління визначається як знаннями об'єкта (або керованої системи), так і суб'єкта (або

керуючої системи). Суб'єктами податкового адміністрування є держава в особі її органів, а також юридичні та фізичні особи, громадяни, резиденти і нерезиденти в особі платників податків.

До державних органів належать законодавчі і виконавчі органи влади. Законодавчим органом є Верховна Рада України, серед органів виконавчої влади треба виділити Міністерство фінансів України, зокрема, Департамент податкової, митної політики та методології бухгалтерського обліку та Департамент державного бюджету, і Державна фіскальна служба України, а також інші контролюючі органи у сфері оподаткування.

Щодо платників, то безпосередніми суб'єктами управління в сфері податкового менеджменту є керівники підприємницьких структур, фінансові менеджери, бухгалтери фірм.

Об'єктом податкового адміністрування є діяльність, пов'язана з встановленням та зміною податкових норм та справлянням податків. Верховна Рада України здійснює законотворчу діяльність у сфері оподаткування. У складі Верховної Ради для визначення стратегії побудови податкової системи і визначення основ податкової політики створено комітет з питань податкової та митної політики, який бере участь у плануванні податків, наданні пропозицій щодо формування проекту бюджету на наступний рік та постанови «Про основні положення податкової політики України до визначеного року».

Президент видає Укази з питань оподаткування, що не врегульовані законодавчими актами. Крім того, він наділений правом «вето».

Кабінет Міністрів України є виконавчим органом який через Міністерство фінансів здійснює формування та забезпечення реалізації державної фінансової, бюджетної, а також податкової і митної політики, крім адміністрування податків, зборів, митних платежів та реалізації податкової і митної політики, для чого [9]:

- розробляє проект Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період;
- здійснює прогнозування та аналіз доходів бюджету;

– вносить у встановленому порядку пропозиції щодо щорічного перегляду ставок податків і зборів, установлених у фіксованому значенні, для компенсації інфляційного впливу на обсяг надходжень до бюджету;

– здійснює узгодження рішення про надання розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань чи податкового боргу стосовно загальнодержавних податків та зборів на строк, що виходить за межі одного бюджетного року;

– здійснює нормативно-правове регулювання у фінансовій, бюджетній, податковій, митній сферах, крім адміністрування податків, зборів, митних платежів, бухгалтерського обліку, у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом;

– розробляє та подає в установленому порядку на розгляд Президентів України, Кабінетові Міністрів України проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та пропозиції щодо їхнього вдосконалення.

Важливо зазначити, що державний податковий менеджмент повинен бути спрямованим на забезпечення не лише державних інтересів, а й інтересів платників податків.

За останні роки в діяльності законодавчих органів влади України можна відзначити як позитивні, так і негативні моменти. До негативних треба віднести те, що поспішно були прийняті ряд законодавчих актів, до існуючого законодавства були внесені численні зміни, доповнення та поправки. Окрім цього, державний податковий менеджмент часто реалізовувався, виходячи із суб'єктивних чинників, а не об'єктивних потреб суспільно-економічного життя. Тобто на нього має значний вплив такий фактор як лобіювання інтересів окремих суспільних груп.

Державний податковий менеджмент – це прогресивний процес управління, який за своїм змістом, особливостями організації та цілями є дуже об'ємним. Він, ґрунтуючись на положеннях податкового права та поєднуючи в собі теоретично обґрунтовані та прикладні аспекти управління оподаткуванням, є основою всієї структури державного податкового механізму. Це пов'язано з тим, що податковий менеджмент передбачає формування та реалізацію основних його елементів, таких як планування, регулювання та контроль, виходячи із сучасних досягнень

економічної науки і практики, а також враховуючи історичний досвід. Зважаючи на це, державний податковий менеджмент посідає провідне місце в системі фінансового управління.

Контролюючим органом в сфері оподаткування являється Державна фіскальна служба України, яка відповідно до Постанови КМУ від 21 травня 2014 р. № 236 була утворена шляхом реорганізації Міністерства доходів і зборів. Державна фіскальна служба (ДФС) є «центральною органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок), державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску» [10].

Основними завданнями Служби є [10]:

- забезпечення формування єдиної державної податкової, державної митної політики в частині адміністрування податків і зборів, митних платежів та реалізація єдиної державної податкової, державної митної політики, а також боротьба з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, здійснення в межах своїх повноважень контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів та інших платежів;

- забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів;

- забезпечення формування та реалізація державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьба з правопорушеннями при застосуванні законодавства з питань сплати єдиного внеску;

- забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження

видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів.

Вертикальну структуру ДФС складають територіальні контролюючі органи.

Територіальні органи забезпечують:

- контроль за дотриманням податкового і митного законодавства;
- перевірку правильності нарахування податків, зборів та інших обов'язкових платежів;
- перевірку якості ведення податкового і бухгалтерського обліку об'єктів оподаткування;
- забезпечення своєчасного і повного перерахування сум податків до бюджету всіма юридичними та фізичними особами;
- накладання фінансових і адміністративних санкцій на порушників податкового законодавства, а також профілактику податкових правопорушень.
- забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними угодами України з питань митної справи;
- митний контроль, митне оформлення, оподаткування товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України;
- боротьбу з контрабандою, здійснення заходів щодо запобігання порушенню митних правил;
- ведення інформаційно-аналітичної роботи та митної статистики;
- ведення української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, верифікація сертифікатів про походження товарів з України.

Горизонтальна структура ДФС представлена окремими підрозділами (департаментами, управліннями), на яких покладено обов'язки щодо реалізації окремих напрямів податкової роботи.

На нашу думку, така структура контролюючих органів у сфері оподаткування сприяє ще більшій централізації державних доходів, адже податкові надходження становлять левову їхню частку. При цьому розмежування функцій територіальних органів та Головного управління Служби немає.

Тому це може спричинити певні неузгодженості у їхній діяльності, від якої страждатимуть платники податків. Перш за все це стосується контролю за нарахуванням і сплатою податків, адже необґрунтоване втручання у діяльність платників з різного роду податковими перевітками, а ще, якщо врахувати низький рівень довіри до контролюючих органів, перешкоджатиме нормальному функціонуванню суб'єктів господарювання.

Позитивним є те, що новостворена Служба тісно взаємодіє та повністю узгоджує свою діяльність з Міністерством фінансів, адже на ці дві структури покладені функції, які формують один процес – збалансування доходів і видатків бюджету. Тому їхня узгоджена діяльність та чітка підпорядкованість є надзвичайно важливою. Так, підпорядкованість Державної фіскальної служби Міністерству фінансів проявляється в наступному [10]:

- періодичне узагальнення ДФС податкових консультацій та затвердження їх за погодженням з Мінфіном;
- подання Мінфіну пропозицій щодо визначення прогнозних показників доходів державного бюджету для складання проекту закону про Державний бюджет на відповідний рік;
- подання головою ДФС Мінфіну для затвердження планів роботи;
- звітування голови про виконання планів роботи та усунення порушень і недоліків, виявлених під час перевірки діяльності ДФС та її територіальних органів, а також про притягнення до відповідальності винних у даних порушеннях;
- внесення пропозицій на розгляд міністру фінансів щодо утворення територіальних органів ДФС;
- затвердження головою ДФС за погодженням з Мінфіном структури апарату, штатного розпису та кошторису Служби.

Забезпечення адміністрування ЄСВ, облік його надходжень до цільового фонду та здійснення контролю за його сплатою покладено на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Таким органом є Державна фіскальна служба України.

До завдань даного органу щодо справляння ЄСВ належить [11]:

- аналіз та спільно з Пенсійним фондом та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування прогноз надходження коштів від сплати єдиного внеску;
- забезпечення збору та ведення обліку надходжень від сплати єдиного внеску;
- здійснення контролю за додержанням законодавства про збір та ведення обліку єдиного внеску, правильністю нарахування, обчислення, повнотою і своєчасністю сплати єдиного внеску;
- встановлення форм, строків і порядку прийняття та обробки звітності, зокрема в електронній формі, від платників щодо нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску за погодженням з Пенсійним фондом та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- формування та ведення реєстру страхувальників Державного реєстру, здійснення заходів щодо забезпечення доступу до даних Державного реєстру;
- взаємодія в установленому законодавством порядку з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами і організаціями, Пенсійним фондом та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Таким чином, податкове адміністрування є об'ємним та складним механізмом, основу якого становить податкове законодавство, що урегульовує відносини між державою і платниками податків. Організацію державного податкового адміністрування забезпечують органи законодавчої та виконавчої влади, а на рівні підприємства цим займаються відповідні фінансові служби.

## 1.2. Податкові ставки як інструмент реалізації державної фіскальної політики.

Державна фіскальна політика є одним з інструментів макроекономічного регулювання економіки. Для макроекономічного регулювання держава, з одного боку, виконує перерозподільну функцію в економіки, а з іншого – стабілізаційну.

Перерозподільна функція виконується шляхом змін рівня податків і трансфертних платежів, шляхом перерозподілу особистих доходів. Як правило з багатших домогосподарств держава стягує більші податки, а для бідніших домогосподарств держава надає соціальні трансфертні платежі.

Стабілізаційна функція виконується державою шляхом збільшення видатків в умовах безробіття, або зниженням рівня оподаткування. В умовах високої інфляції держава навпаки може зменшити видатки та збільшити рівень податків.

Як суб'єкт економічної системи держава суттєво впливає на умови формування економічної рівноваги. Для визначення рівноваги найбільшого використання набули моделі формування рівноважного ВВП. Це моделі «витрати–випуск» та «вилучення –ін'єкції».

Відповідно моделі «витрати –випуск» рівноважного ВВП можна досягнути якщо обсяг виробленої продукції “випуск”  $Y$  буде дорівнювати запланованим сукупним витратам  $E$ . Це можна представити наступним математичним рівнянням [12]:

$$Y = E = C + I + G, \quad (1.1)$$

де  $C$  - витрати на приватне споживання;

$I$  - витрати на приватне інвестування;

$G$  - витрати на державні закупівлі.

Якщо економіка замкнена і не має зовнішніх зв'язків і впливу держави немає, то  $G = 0$ .

Функція споживання в умовах закритої економіки є функцією від особистого наявного доходу домогосподарства, який прирівнюється до валового національного доходу всієї економіки, тобто  $DI = Y$ . Відповідно функція споживання має лінійну залежність від доходу:  $C = \bar{C} + c \cdot Y$ .

З урахуванням впливу держави, з одного боку, з'являються валові податки ( $AT$ ), які зменшують особистий наявний дохід, а з іншого – трансфертні платежі приватному сектору економіки ( $TR$ ), які збільшують його [12]:

$$DI = Y - AT + TR, \quad (1.2)$$

де  $DI$  - особистий наявний дохід домогосподарств;

$AT$  - валові податки, що сплачують суб'єкти економіки державі, основне джерело її фінансових ресурсів, що формує доходи державного бюджету;

$TR$  - трансфертні платежі, які надає держава домогосподарствам з державного бюджету у вигляді різних соціальних виплат.

Визначимо чисті податки  $T$  як різницю між валовими податками  $AT$  і трансфертними платежами  $TR$ , які надаються державою. Це має вигляд:  $T = AT - TR$ . З врахуванням цього особистий наявний дохід визначається як дохід після сплати податків:  $DI = Y - T$ . А функція споживання набуває такого вигляду [12]:

$$C = \bar{C} + c \cdot (Y - T) \quad (1.3)$$

або з врахуванням граничної податкової ставки  $0 \leq t \leq 1$ :

$$C = \bar{C} + c \cdot (1 - t) \cdot Y \quad (1.4)$$

Адже, вплив держави на параметри економічної рівноваги за моделлю “витрати-випуск” проявляється подвійно. По-перше, витрати охоплюють державні закупівлі, джерелом фінансування яких є чисті податки. По-друге, трансформується

функція споживання, у якій враховується зменшення сукупних доходів (ВВП) на величину чистих податків.

У моделі “вилучення - ін’єкції” з урахуванням ролі держави рівновага забезпечується за умови, якщо “вилучення” дорівнюють “ін’єкції”.

За умов приватної економіки рівновага досягається якщо приватні заощадження (вилучення) дорівнюють приватним інвестиціям [13]:

$$S = I, \quad (1.5)$$

де  $S$  - приватні заощадження (вилучення);

$I$  - приватні інвестиції (ін’єкції).

Але вилучення  $S$  є залишком від випуску, тобто  $S = Y - C$ . У зв’язку з появою держави, що збирає податки, приватні заощадження ( $S$ ) зменшуються на величину чистих податків ( $T$ ) [13]:

$$S = Y - T - C. \quad (1.6)$$

Надходження податків до держави можуть розглядатися як дохід держави і, в свою чергу, поділятися також на державні споживання ( $C_g$ ) і державні заощадження ( $S_g$ ), тобто  $S_g = T - C_g$ .

За умов змішаної закритої економіки економічна рівновага досягається при наступних умовах [13]:

$$S + T = I + G, \quad (1.7)$$

де  $S$  - заощадження;

$T$  - чисті податки;

$I$  - інвестиції;

$G$  - державні закупівлі.

Якщо у формулу 1.7 підставити значення  $S$  из 1.6 і враховувати, що  $G = C_g + I_g$ , то отримаємо[13]:

$$(Y - T - C) + T = I + (C_g + I_g) \quad (1.8)$$

Спростимо рівняння наступним шляхом:

$$(Y - T - C) + (T - C_g) = I + I_g, \quad (1.9)$$

де  $(Y - T - C)$  - приватні заощадження ( $S$ );

$(T - C_g)$  - державні заощадження ( $S_g$ ).

Узагальнюючі це можна наголосити наступне. Сума приватних заощаджень і державних заощаджень – це національні заощадження ( $S_N$ ), а сума приватних та державних інвестицій – національні інвестиції. Таким чином, модель “вилучення - ін’єкції” досягає рівноваги за умови, якщо національні заощадження дорівнюють національним інвестиціям.

Для дослідження велике значення має ідея рівноваги між приватними інвестиціями та джерелами їх фінансування. Для відображення такої рівноваги отримаємо з 1.8:  $Y - C - G = I$ . Якщо до лівої частини цього рівняння додати і відняти  $T$ , то після перегрупування отримаємо:

$$(Y - T - C) + (T - G) = I_g, \quad (1.10)$$

де  $(Y - T - C)$  - приватні заощадження;

$(T - G)$  - сальдо державного бюджету  $BS$ .

Таким чином, рівень інвестування національної економіки, а саме внутрішні фінансові ресурси приватного інвестування країни, залежать не лише від приватних заощаджень, а й від стану її державного бюджету.

Відповідно до основних цілей макроекономічної політики фіскальна політика здійснюється з метою цілеспрямованого впливу на обсяг національного виробництва, рівень безробіття та інфляції.

Здійснення фіскальної політики відбувається через використання наступних інструментів[14]:

- державні витрати ( $G_{\text{exp}}$ ), які здійснюються за рахунок коштів державного бюджету;
- валові податки ( $AT$ ), які є джерелом доходів державного бюджету;
- балансування (узгодження) державних витрат та державного бюджету.

За бажаним результатом розрізняють наступні види фіскальної політики:

- політика фіскальної експансії;
- політика фіскальної рестрикції.

Стимулююча політика фіскальної експансії застосовується для покращення економічної кон'юнктури шляхом стимулювання сукупного попиту та/або сукупної пропозиції. Така політика може розглядатися як складова антикризової політики. Для стимулювання уряд може:

- збільшувати державні закупівлі ( $+\Delta G$ );
- збільшувати трансфертні платежі ( $+\Delta TR$ );
- зменшувати податки ( $-\Delta AT$ ).

Стримуюча політика фіскальної рестрикції здійснюється в умовах інфляційного зростання, коли спостерігається “перегрів” економіки. Така політика може розглядатися як складова антиінфляційної політики.

Для стримування уряд може:

- зменшувати державні закупівлі ( $-\Delta G$ );
- зменшувати трансфертні платежі ( $-\Delta TR$ );
- підвищувати податки ( $+\Delta AT$ ).

За характером впливу на економіку фіскальних інструментів розрізняють:

- дискреційну фіскальну політику, в межах якої зміна державних видатків і податків здійснюється на підставі спеціальних рішень уряду і парламенту,

насамперед, пов'язаних із змінами у бюджетно-податковому законодавстві країни стосовно переліку податків, податкових ставок і податкових пільг, соціальних виплат тощо;

– автоматичну фіскальну політику, яка реалізується без змін законодавства і стосується лише податків і трансфертів, які є функцією від сукупного доходу, тому можуть змінюватися в автоматичному режимі в разі його зміни, що залежить від фази економічного циклу.

Одним з інструментів фіскальної політики є чисті податки. За своєю суттю чисті податки можуть змінюватися як дискреційно, так й автоматично.

Дискреційна зміна чистих податків відбувається на підставі спеціальних державних рішень щодо рівня оподаткування і трансфертів (наприклад, прийняття нового Податкового кодексу). Автоматична зміна чистих податків відбувається без додаткового державного втручання, без внесення якихось змін у податкове законодавство, а у зв'язку зі зміною ВВП. За визначенням чисті податки – це канал вилучень, що діє автоматично в разі зміни ВВП як податкової бази. Автоматична зміна трансфертів також можлива внаслідок зміни в умовах, які передбачають виплати у зв'язку з безробіттям, досягненням межі бідності тощо.

Таким чином, зміна чистих податків знаходиться в прямій залежності від зміни валових податків та в оберненій залежності від зміни трансфертів.

Дискреційна зміна чистих податків (коли уряд змінює їх величину) мультиплікативно впливає на зміну ВВП. Проте, цей вплив є не прямим, а оберненим, оскільки збільшення урядом чистих податків призводить до скорочення наявного доходу суб'єктів приватної економіки. Вплив дискреційної зміни чистих податків на ВВП відображається як [14]:

$$\Delta Y = \Delta T_d \cdot (-c \cdot m_e), \quad (1.11)$$

де  $\Delta Y$  - зміна ВВП;

$\Delta T_d$  - зміна чистих податків (дискреційна);

$m_e$  - мультиплікатор витрат;

$c$  - гранична схильність до споживання.

У цій формулі вираз  $(-c \cdot m_e)$  є мультиплікатором податків, який показує у скільки разів скорочення ВВП є більшим, ніж приріст чистих податків. Його величина обернено залежить від мультиплікатора витрат та граничної схильності до споживання:

$$m_t = -(c \cdot m_e), \quad (1.12)$$

де  $m_t$  - мультиплікатор податків.

Якщо держава застосовує одночасно два інструменти фіскальної політики зміну державних закупівель ( $\Delta G$ ) і зміну чистих податків ( $\Delta T_d$ ), то за цих умов:

$$\Delta Y = \Delta G \cdot m_e - \Delta T_d \cdot c \cdot m_e, \quad (1.13)$$

або враховуючі мультиплікатор податків:

$$\Delta Y = \Delta G \cdot m_e + \Delta T_d \cdot m_t, \quad (1.14)$$

де  $\Delta Y$  - зміна ВВП;

$\Delta G$  - зміна державних закупівель;

$\Delta T_d$  - зміна чистих податків (дискреційна);

$m_e$  - мультиплікатор державних закупівель;

$m_t$  - мультиплікатор податків.

В даному випадку результати остаточного впливу державних закупівель і чистих податків на ВВП залежать від сили впливу цих інструментів, яка оцінюється значеннями двох мультиплікаторів.

Зміна державних видатків і податків здійснюється на підставі спеціальних рішень уряду і парламенту, та насамперед пов'язана із змінами у бюджетно-податковому законодавстві країни.

Отже, оцінюючи ситуацію, що склалася в економіці країни, уряд свідомо, згідно з поставленою метою, застосовує інструменти дискреційної фіскальної політики: державні закупівлі та чисті податки.

При реалізації дискреційної політики фіскальної експансії та стимулювання розвитку економіки країни шляхом збільшення державних закупівель спостерігається мультиплікативне зростання ВВП:

$$\Delta Y = \Delta G \cdot m_e, \quad (1.15)$$

де  $\Delta Y$  - зміна ВВП;

$\Delta G$  - зміна державних закупівель;

$m_e$  - мультиплікатор державних закупівель.

Мультиплікатор державних закупівель залежить від схильності до споживання та граничної податкової ставки:

$$m_e = \frac{1}{1 - c \cdot (1 - t)}, \quad (1.16)$$

де  $c$  - гранична схильність до споживання;

$t$  - гранична податкова ставка.

При реалізації дискреційної політики фіскальної експансії та стимулювання розвитку економіки країни шляхом зменшення чистих податків також спостерігається мультиплікативне зростання ВВП, але в інший спосіб:

$$\Delta Y = \Delta T_d \cdot m_t, \quad (1.17)$$

де  $\Delta Y$  - зміна ВВП;

$\Delta T_d$  - зміна чистих податків;

$m_t$  - мультиплікатор податків.

Мультиплікатор податків також залежить від граничної схильності до споживання та граничної податкової ставки, але в інший спосіб:

$$m_t = -\frac{c}{1-c \cdot (1-t)}, \quad (1.18)$$

де  $c$  - гранична схильність до споживання;

$t$  - гранична податкова ставка.

Фіскальна політика може здійснюватися автоматично у визначених межах. Так, майже всі податки та переважна більшість трансфертів змінюються автоматично зі зміною ВВП. В Україні до податків, які автоматично змінюються зі зміною доходу належать [15]:

- податок на доходи фізичних осіб (ПДФО);
- податок на прибуток підприємств (ППП);
- податок на додану вартість (ПДВ);
- акцизний податок (АП);
- інші.

Тому зі зростанням ВВП за усіма податками відбувається збільшення податкових надходжень до бюджету і, навпаки, якщо обсяг ВВП зменшується, податкові надходження до бюджету також зменшуються.

Автоматична зміна податків залежить не лише від того, на скільки змінюється ВВП, а й від чутливості податків до його змін. Чутливість зумовлюється чинною системою оподаткування. Якщо застосовується прогресивна система оподаткування, тобто коли рівень податкових ставок зростає за певною шкалою залежно від рівня доходів, то зростання надходжень до бюджету відбувається швидше, ніж ВВП. Коли рівень податкових ставок є однаковим для всіх доходів, податкові надходження змінюються тим же темпом, що й ВВП.

Трансферти змінюються у протилежному напрямі від змін ВВП. Так виплати по безробіттю, соціальні субсидії малозабезпеченим тощо скорочуються під час зростання виробництва і збільшуються під час його падіння. Це приводить до циклічних коливань.

Економічний механізм, який діє через автоматичну зміну чистих податків, дає змогу знизити амплітуду циклічних коливань рівнів зайнятості та ВВП автоматично, без змін економічної політики.

Чисті податки збільшуються в період зростання виробництва, що стримує зростання сукупних витрат і ВВП та зменшуються в період рецесії, що стримує скорочення сукупних витрат і ВВП.

Ефект гальмування динаміки ВВП, викликаний вмонтованими стабілізаторами, можна визначити таким чином [15]:

$$\Delta Y = \Delta \bar{E} \cdot \frac{1}{1-c} - \Delta \bar{E} \cdot \frac{1}{1-c \cdot (1-t)},$$

або

$$\Delta Y = \Delta \bar{E} \cdot \left( \frac{1}{1-c} - \frac{1}{1-c \cdot (1-t)} \right), \quad (1.19)$$

де  $\Delta \bar{E}$  - зміна автономних витрат;

$m_e = \frac{1}{1-c}$  - мультиплікатор витрат приватної закритої економіки, що враховує лише вилучення у формі заощаджень, але не враховує автоматичні податкові вилучення;

$m_e = \frac{1}{1-c \cdot (1-t)}$  - мультиплікатор витрат змішаної закритої економіки, що враховує вилучення як у формі заощаджень, так і у формі податків.

Тому чисті податки та трансферти можуть бути вмонтованими стабілізаторами, автоматична дія яких згладжує циклічні коливання і стабілізує економіку. Але вмонтовані стабілізатори не здатні повністю усунути циклічні коливання в економіці. Тому для вирішення цієї проблеми автоматична фіскальна політика може доповнюватися заходами дискреційної фіскальної політики.

На теперішній час в економічній теорії розглядається дві моделі проведення фіскальної політики. Це кейнсіанська модель фіскальної політики і фіскальна політика в теорії економічної пропозиції. Ці дві моделі різняться як по об'єкту впливу фіскальної політики, так і по застосуванню інструментів. Якщо в кейнсіанській моделі об'єктом впливу є сукупний попит, то в фіскальній політиці з використанням теорії економіки пропозиції об'єктом впливу є сукупна пропозиція. Основним інструментом впливу за кейнсіанською моделлю фіскальної політики є державні закупівлі та чисті податки, а головним інструментом фіскальної політики в теорії економіки пропозиції є зменшення рівня оподаткування шляхом зниження податкових ставок.

Одним із засновників теорії економічної пропозиції є американський економіст Артур Лаффер [16]. Він уперше побудував криву, яка показує, що за певних обставин, зниження податків може призвести до збільшення податкових надходжень (Рис.1.1).

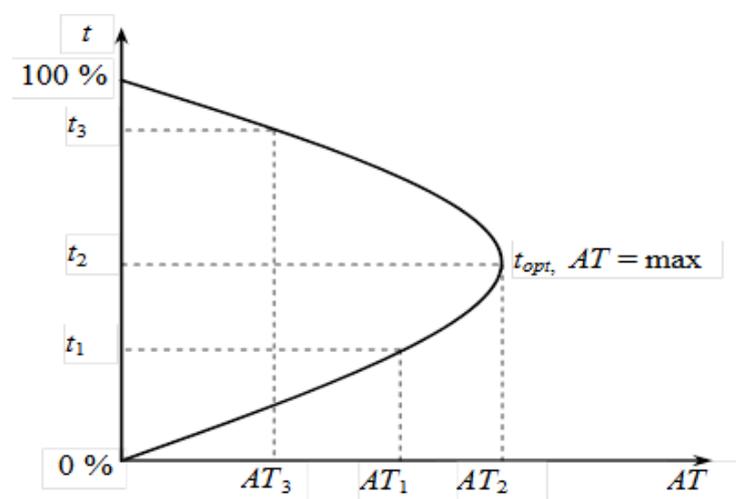


Рис. 1.1 Крива Лаффера.

Крива Лаффера показує зв'язок між податковою ставкою ( $t$ ) і податковими надходженнями ( $AT$ ). При зростанні податкової ставки (від 0% до 100 %), податкові надходження спочатку збільшуються до максимальної величини ( $AT = \max$ ), а потім зменшуються знову до нуля. В системі податкових ставок виокремлюються два рівні:

- надмірні – ті, що вищі від оптимальної ставки ( $t_{opt}$ ), наприклад, ставка ( $t_3$ ).

Надмірні ставки стримують ділову активність;

- помірні – ті, що нижчі від оптимальної ставки ( $t_{opt}$ ), наприклад, ставка ( $t_1$ ).

Помірні ставки стимулюють ділову активність і збільшення величини податкових надходжень. Якщо оподаткування є надмірним, наприклад, коли податкова ставка дорівнює ( $t_3$ ), то її зниження до оптимального рівня, тобто до ( $t_{opt}$ ), викликає компенсаційне або навіть випереджальне збільшення ВВП як податкової бази, що максимізує податкові надходження.

Отже, вплив стимулюючої фіскальної політики на сукупну пропозицію здійснюється за наступними схемами.

Зниження податків на доходи посилює стимули до праці. Більші доходи, які залишаються після зменшення податків, через збільшення пропозиції робочої сили та продуктивності праці сприяє зростанню обсягів виробництва.

Зниження податків, спричиняючи зростання наявного доходу, може сприяти збільшенню заощаджень. Останнє сприяє збільшенню інвестицій та обсягів виробництва.

Зменшення податків на прибуток підприємств підвищує чисту прибутковість інвестиційних проектів, що, за інших незмінних умов, викликає зростання інвестиційного попиту. Це підвищить норму нагромадження капіталу, збільшить виробничий потенціал і створить передумови для зростання обсягів виробництва [17].

Практичне застосування теорії ліберального оподаткування створює ризики. На це уряд може зважуватися лише впевнившись, що діючі податкові ставки є

надмірними і їх зниження вможливилює суттєве підвищення ділової активності та/або відчутне зменшення масштабів ухилення від сплати податків.

### **1.3. Теоретичні засади обрання стратегії фіскальної політики щодо оптимізації податкового навантаження**

Обрання завдань фіскальної політики на протязі становлення держави визначалось відповідно до вимог існуючого стану економіки України. Зміни в податковій системі і системі адміністрування податків проходили весь час, з початку існування України, як самостійної держави. Науковці вивчали досвід країн, які набули позитивних змін у реформуванні економіки під час перехідних процесів. Так формувалась система податків, зборів і внесків. Найбільш важливими завданнями було досягнення економічного зростання країни, наповнення і використання державного бюджету, підвищення рівня життя громадян України. Саме ці завдання враховували при обрані державою фіскальної політики.

На шляху до підвищення рівня життя громадян України важливими складовими є регулювання системи нарахування заробітної плати, підвищення мінімальної заробітної плати і прожиткового мінімуму, зменшення податкового навантаження на заробітну плату, виведення її з тіні, забезпечення наповнення фондів соціального страхування для підтримки малозабезпеченого населення і населення пенсійного віку.

У цьому напрямі проводилось багато досліджень економістами України і інших країн. Найчастіше при розгляді питання про оптимізацію системи оподаткування і стимулювання надходжень до бюджету шляхом реформування фіскальної політики економісти звертались до феномену Артура Лаффера. Найбільша увага приділялась визначенню форми кривої Лаффера для України, розробці методології знаходження точок Лаффера, а також розрахунку оптимальної податкової ставки.

Серед закордонних економістів пострадянського простору можна звернути увагу на роботи відомого російського економіста Балацького Є.В. [19, с.32] за підсумками досліджень ще у 2000 році виявив що податковий тиск в державі занадто великий. Це заважає виробничим структурам вести економічну діяльність. Як наслідок з'являються негативні явища. По-перше, це скованість підприємницької діяльності. По-друге, витратоємні галузі почали стагнувати, що призвело до структурної деградації економіки. По-третє, занадто високий податковий тиск стимулює ухилення від податків і розвиток тіньового сектора.

Він зазначив, що концепція використання кривої Лаффера не нова. Багато економістів розглядали окремо податки на додану вартість, податки на прибуток і інші податки. Але концепція кривої Лаффера споконвічно створювалась для поняття сукупного податкового навантаження і відповідно сукупних надходжень до бюджету. Виходячи з цього Балацький Є.В. побудував моделі щодо знаходження значень фіскальних точок Лаффера першого та другого роду. Свої дослідження Балацький Є.В. продовжив і запропонував метод знаходження фіскальних точок Лаффера 1-го та 2-го роду за допомогою виробничо-інституціональних функцій [20, с.90].

Серед вітчизняних учених слід визначити вчених львівською школи економіко-математичного моделювання. Серед них Юринець В., Лондар С., Твердохліб І. і інші.

Лондар С. ще у 1998 році визначив параметри кривої Лаффера для української економіки [21, с.19]. Заслуговує уваги також моделювання фіскальних відносин у перехідній економіці, яке у 2002 році також провів Лондар С. [22, с.126]. Він також побудував моделі прийняття рішень з проблем вдосконалення податкової політики в умовах ринкової трансформації економіки України.

Вчені тернопільської школи Юрій С., Мельнік А., Крисоватий А., Савельєв Є., Кізима А., Маслій В. надали свої пропозиції щодо реалізації податкової політики. Крисоватий А. у 2005 році у монографії визначив теоретико-організаційні домінанти та практику реалізації податкової політики в Україні.

Шляхи оптимізації системи адміністрування соціальних внесків і заробітної плати для детінізації заробітної плати розглядалися Скрипником А. та Гендлером Г. [23, с.23]. За результатами їх досліджень для детінізації фонду оплати праці визначається розмір єдиної ставки соціальних платежів на рівні 13,3 %.

Меркулова Т. представник харківської школи економіко-математичного моделювання за підсумками досліджень ефекту Лаффера при зниженні податкового навантаження навела аргументи в захист його теорії, а також визначила можливість омані при застосуванні теорії Лаффера без ретельного аналізу і обліку можливих наслідків. Вона попередила про те що можна не отримати очікуване при зменшенні податкової ставки [24, с.27]. До того, на думку Меркулової Т., процес визначення ставок як високих так і низьких потребує застосування критерію оцінювання. Таким критерієм може бути еквівалентність податків і результат їх використання у вигляді благ та послуг, які держава надає громадянам і бізнесу. За результатами аналізу, який вона виконала, податкове навантаження в Україні знаходиться на середньому для Європи рівні, але населення вважає ставку високою у співставленні з ефективністю діяльності держави. Податки треба направляти не на утримання одних груп економічних агентів за рахунок інших, а на забезпечення достатнього рівня суспільних благ для усього населення.

Таким чином, проблема податкового навантаження, на думку Меркулової Т., не маніпулювання ставками, а суттєве підвищення результатів використання фіскального ресурсу, посилення позитивної ролі держави не шляхом розширення державного сектору, а через підвищення його продуктивності.

Економісти Михайлова Т., Піскунова О., Заїкін А. у 2008 році за підсумками досліджень на основі статистичних даних за період з 1998 по 2006 рр. запропонували іншу модель кривої Лаффера для економіки України [25]. За результатами моделювання була розрахована оптимальна ставка і виявлено, що значення оптимальної ставки в чотири рази менше за середню величину сукупної номінальної податкової ставки, яку встановлено в Україні.

Враховуючі результати досліджень науковців, а також вивчаючи досвід інших країн у 2010 році було підготовлено і прийнято новий податковий кодекс [26].

Податковий кодекс передбачав суттєві зміни у визначенні фіскальної політики, а також в системі адміністрування податків і внесків. Введення положень податкового кодексу передбачалось поетапно.

У 2011 році було впроваджено ЄСВ зі ставкою нарахування на фонд оплати праці 36,76%, які повинен сплачувати роботодавець і утримання із заробітної плати робітників 3,6%. Саме у таких розмірах у сумі сплачувались соціальні внески до різних соціальних фондів. Ця зміна в адмініструванні дозволила спростити процедуру обліку і використання внесків і створила умови для скорочення апарату управління фондами.

Для оцінки результатів впливу змін, які були внесені податковим кодексом науковці почали нову серію досліджень. Вже у 2012 році Проскура К. і Капустян О. запропонували методологічні засади податкового адміністрування з урахуванням нового податкового кодексу. За підсумками дослідження визначено, що теоретичні й методологічні засади трансформації економічної системи, яка знаходиться на етапі посткризового розвитку, формують потребу у створенні раціональних важелів податкового адміністрування на основі положень і концепцій інституційної теорії. Це дасть змогу не тільки опанувати сутність і характер різноспрямованих тенденцій у сфері державних фінансів взагалі та податкового адміністрування зокрема, але й сприятиме підтримці довіри панівних суспільних інституцій до державної політики. [27, с.195].

У 2012 році Карлін М. та Іванчук Н. виявили неточності дослідження яке проводилось Скрипником А. та Гендлером ще у 2007 році і запропонували іншу модель оптимізації ставки єдиного соціального внеску (ЄСВ). Запропонована модель враховує реальні вимоги законодавства щодо його обчислення [2, с.95]

Учені продовжують вивчати феномен кривої Лаффера і особливості її застосування для формування фіскальної політики в Україні. У 2013 році Твердохліб І., базуючись на дослідженнях Балацького Є. і Лондара С., розглянув методологічні аспекти застосування кривої Лаффера для оцінювання ефективності фіскальної політики в Україні. За підсумками дослідження було визначено точки Лаффера та проведено оцінку величини фіскальної еластичності, що надало змогу

оцінити якість реформування податкової системи України протягом 1998-2012 років. Ідентифіковано причини незатребуваності кривої Лаффера як засобу обґрунтування рішень з оптимізації фіскальної політики в Україні [28, с.270].

У 2014 році Оліховський В. звернув увагу на податкове навантаження на фонд оплати праці. Він визначив, що разом з податком на доходи фізичних осіб та соціальним внеском загальний обсяг утримань складає від 55% до 68%. Усі нарахування і утримання, платниками яких є як працедавець, так і працівник, до бюджету переказує підприємство, яке виплачує заробітну плату та виконує функцію податкового агента. Заробітна плата та відрахування на соціальні заходи – як елементи собівартості продукції (робіт або послуг) – займають вагомe місце у плануванні витрат підприємства, зменшення яких дає йому змогу оптимізувати податкові платежі. Питання оптимізації податкового навантаження на оплату праці, як одного з елементів податкового планування, залишається недостатньо висвітленим в економічній літературі та потребує подальшого вивчення. У статті розглянуто проблеми податкового навантаження на фонд оплати праці, а також сутність, завдання, особливості аутсорсингу та його впливу на рівень платежів, пов'язаних з оплатою праці. З погляду податкового планування досліджено шляхи оптимізації податкового навантаження на оплату праці [29, с.218].

Базуючись на цих поглядах і дослідженнях вчених, для впровадження наступних змін на державному рівні було обрано стратегію поступового зменшення ЄСВ в очікуванні відповіді з боку бізнес середовища у вигляді підвищення заробітної плати і її детінізації.

2015 рік був роком експериментів. На початку 2015 року, роботодавцям було створено умови для зменшення ставки ЄСВ. Власникам бізнесу було надано можливість застосовувати понижуючий коефіцієнт 0,4 до розміру ЄСВ за умови дотримання 4-х наступних вимог: збільшення фонду оплати праці в 2,5 рази; зростання бази нарахування ЄСВ на 30% порівняно з 2014 роком; середній платіж ЄСВ не менш 700 гривень та середня заробітна плата не менш 3-х мінімальних. Тобто передбачалось, що бізнес піде на підвищення заробітної плати за рахунок

зменшення розміру ЄСВ. Але запропоновані умови були занадто важкими, тому бізнес середовище не сприйняло їх і все залишилось без змін.

З 13.03.2015 року набрав чинності закон, який зменшив кількість умов до 3-х. Не зважаючи на послаблення цей крок також не дав результату, який очікував уряд. Це було сигналом для більш ретельного дослідження умов на ринку праці і аналізу причин, які заважають бізнесу йти на зустріч крокам уряду.

15 вересня 2015 на посаду радника міністра фінансів України Наталії Яресько був призначений Артур Лаффер, автор теорії залежності між рівнем податкового тиску і податковим надходженнями, для надання консультацій з питань здійснення в Україні податкової реформи.

За підсумками проведеного аналізу та враховуючі теорію Лаффера, відповідно до якої зменшення податкового навантаження приводить до збільшення податкових надходжень до бюджету група Ніни Южаніной, яка очолює Комітет з питань податкової та митної політики підготувала новий проект податкових змін.

З початку 2016 року було прийнято рішучий крок для подальшого зменшення ЄСВ. Для нарахувань на фонд оплати праці ставку ЄСВ було знижено до 22% не залежно від класу професійного ризику, а всі відрахування із заробітної плати на ЄСВ було скасовано. Цей крок дозволив бізнес середовищу суттєве зменшити загальні витрати на оплату праці, і зменшити собівартість продукції.

Але отримавши послаблення податкового навантаження навіть при цих умовах бізнес середовище не спрямувало вивільнені кошти на підвищення заробітної плати. Відповідно надходження до пенсійного фонду не збільшились, виведення заробітної плати з тіні також не відбулося. У січні 2016 року надходження ЄСВ зменшилось на 12,61%, у лютому на 31,65%, у березні на 28,67%. [30]. Як наслідок фонд соціального страхування швидко втрачав ресурс. Це свідчило про недосконалість прогнозних розрахунків.

Для бізнес середовища Урядом було розгорнуто інформаційне роз'яснення про зниження ЄСВ і створення умов для підвищення заробітної плати, але бізнес прийняв прагматичне рішення і залишив рівень заробітної плати без змін, навидь не

зважаючи на неодноразові звернення Президента України через засоби масової інформації.

Вже після обговорення бюджету на 2017 рік у першому читанні Президент України оголосив про підвищення мінімальної заробітної плати до рівня 3200 грн. Тобто, не дочекавшись того часу коли економічні процеси приведуть до збільшення заробітної плати і відповідно надходжень ЄСВ, Президент прийняв відповідальність за адміністративне рішення про збільшення мінімальної заробітної плати на себе. Це рішення з одного боку ґрунтувалось необхідністю збільшення надходжень ЄСВ, а з іншого потягнуло ланцюг пов'язаних з мінімальною заробітною платою змін.

Якщо з боку бізнесу підвищення заробітної плати не відбулося, то з боку вчених почались дослідження і аналіз наслідків інституційних змін, які провів уряд.

Вже у 2016 році науковці почали відмічати не адекватну реакцію бізнесу на проведення інституційних змін. Це питання розглядалися у роботах Серебрянського Д. і Вдовиченко А. [4], а також Новак І. [5]. Але повної відповіді на питання ще немає.

Вже 2017 році Сидорович О. проводить розрахунок податкового навантаження на основі короткострокових фіскальних характеристик. За підсумками аналізу Сидорович О. приходять до висновку, що високий рівень податкового навантаження негативно впливає на підприємницьку й інвестиційну активність, що в кінцевому підсумку призводить до зменшення податкових платежів. Тому на сьогодні, ключовим завданням уряду повинно стати збалансування рівня податкового навантаження, розширення податкової бази та надання обґрунтованих податкових пільг і податкових преференцій [31, с.108].

Підводячи підсумок приходимо до висновку, що суттєві зміни фіскальної політики і системи адміністрування, які уряд проводив через зміни в оподаткуванні заробітної плати і нового порядку визначення ЄСВ не дали очікованих результатів.

## РОЗДІЛ 2

# СИСТЕМА АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВНЕСКІВ І ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ “МІГ”

### 2.1. Загальна характеристика підприємства ТОВ “МІГ”

Товариство з обмеженою відповідальністю «МІГ» (у подальшому ТОВ “МІГ”) створено шляхом об’єднання майна громадян учасників та їх підприємницької діяльності на підставі Установчого договору з метою отримання прибутку. Засновниками товариства є два учасники.

Підприємство ТОВ “МІГ” зареєстровано у м.Львів, вул. Б.Хмельницького, 176. Товариство має право створювати,реорганізовувати та ліквідувати на території України та за її межами філії та представництва з особистим балансом, а також дочірні підприємства згідно з діючим законодавством України.

Товариство може бути учасником іншого товариства, може входити в об’єднання, якщо це не суперечить антимонопольному законодавству України, створювати спільні підприємства з іноземними фірмами, засновувати підприємства, бути співзасновником фондових бірж України та учасником фондових бірж у порядку, передбаченому законодавством України.

Товариство має круглу печатку, кутовий штамп, бланки, емблему та товарний знак. Код ЄДРПОУ – 32569455

Філії, представництва та дочірні підприємства товариства мають круглу печатку зі своїм найменуванням та найменуванням товариства.

Товариство має право відкривати поточні, валютні та інші рахунки у банках у порядку, передбаченому діючим законодавством, має самостійний баланс, може набувати майнових та особистих немайнових прав, вступати в обов’язки, виступати в господарському, цивільному, третейському судах та інших судах.

Товариство несе відповідальність по зобов’язаннях усім своїм майном, на яке згідно з законом може бути накладено стягнення по вимозі кредиторів.

Учасники несуть відповідальність у межах їх вкладів. Учасники, які не повністю внесли свої вклади, відповідають по зобов'язаннях товариства також у межах невнесеної частини вкладу. Накладення стягнення на частку учасника у товаристві за його особистим зобов'язанням не припускається.

Товариство має право змінювати назву, форму власності та організаційну форму. У цих випадках проводиться його перереєстрація згідно з діючим законодавством України.

При перетворюванні одного підприємства на друге до знову створеного підприємства відбувається перехід усіх майнових прав та обов'язків попереднього.

Товариство може бути учасником спільної діяльності, так само з участю іноземних партнерів та залученням інвестицій.

Товариство створено з метою отримання прибутку на основі задоволення громадян, колективних, державних та інших підприємств, закладів та організацій у послугах, товарах і роботах, які визначаються предметом діяльності.

Предметом діяльності підприємства є:

- купівля, продаж кольорових та чорних металів, труб та інших металевих виробів;
- оптова торгівля рудами заліза та бруктом;
- оптова торгівля напівфабрикатами з чорних та кольорових металів;
- оптова торгівля залізними та металевими виробами;
- оптова та роздрібна торгівля як на комісійних, так і на консигнаційних засадах, товарообмінні операції;
- купівля, продаж, збирання, зберігання, переробка, заготівля брухту кольорових та чорних металів;
- закупівля, продаж, переробка та виробництво металопродукції та сплавів металів;
- користування відходами гірничодобувних та пов'язаних з ними переробних виробництв: розробка техногенних родовищ; розробка накопичених відходів, запаси яких неоціненні;

- продаж, здавання в найм ( в оренду) нерухомого майна виробничого та невиробничого призначення;
- надання складських послуг та організація спеціалізованих магазинів;
- надання суую'єктам підприємницької діяльності маркетингових, інформаційних, консалтингових та інжинірингових послуг;
- виробництво непродовольчих товарів народного споживання;
- виробництво напівфабрикатів та готових виробів промислового призначення;
- виробництво оснастки та запасних частин;
- виробництво товарів народного споживання та виробничого-технічного призначення, так само з давальницької сировини;
- виготовлення досвідних зразків промислового обладнання , запасних частин та устаткування;
- виробництво метало ріжучого інструменту для мело обробки та обробки деревини;
- здійснення усіх видів комерційних, посередницьких та торговельно закупівельних операцій в сфері ринка об'єктів власності (в т.ч. об'єктів нерухомості та земельних ділянок);
- організація аукціонів, публічних торгів з продажу об'єктів власності ( в т.ч. об'єктів об'єктів нерухомості та земельних ділянок), наукових, господарських та підприємницьких структур України;
- координація та проведення наукових досліджень ринку об'єктів власності, збір та обробка статистичної і аналітичної інформації;
- розробка і впровадження інформаційно-пошукових систем в області операцій з об'єктами ринку власності;
- торгівля предметами інтелектуальної власності (патентами, проектами, розробками, технологіями, та інш.) як на території України так і за її межами;
- надання юридичних послуг;
- надання послуг в сфері землекористування;

- надання дилерських послуг, лізингові операції, операції з нерухомістю;
- надання послуг по управлінню нерухомістю;
- іноваційна діяльність ( впровадження науково-технічних розробок у виробництво);
- виробництво усіх видів рекламної продукції;
- надання юридичним та фізичним особам усіх видів рекламних послуг;
- закупівля у юридичних та фізичних осіб за готівковий та безготівковий рахунок сільськогосподарської продукції, її подальша переробка та реалізація;
- оптова та роздрібна торгівля непродовольчими товарами;
- прокат, технічний ремонт та сервісне обслуговування оргтехніки;
- складські послуги та організація спеціалізованих магазинів;
- зовнішньоекономічна діяльність та інша діяльність, яка не заборонена діючим законодавством України.

Види діяльності, які вимагають спеціального дозволу, здійснюються тільки після отримання ліцензії у встановленому законом порядку.

Товариство є власником майна, переданого йому учасниками та засновниками у власність, продукції, виробленої товариством внаслідок господарської діяльності, отриманого прибутку, а також іншого майна, набутого на підставах, не заборонених законом.

Вкладом учасника товариства можуть бути будови, споруди, обладнання та інші матеріальні цінності, цінні папери, право користування землею, водою та іншими природними ресурсами, будовами, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права (так само і на інтелектуальну власність), грошові кошти, у тому числі у іноземній валюті.

Вартість майна, що вноситься, визначається спільним рішенням учасників товариства. Зміна вартості майна не впливає на розмір частки учасника товариства.

Ризик випадкової загибелі або пошкодження майна, що є власністю товариства або переданого йому у користування, несе товариство.

Товариство має право змінювати ( збільшувати або зменшувати) розмір статутного фонду.

Збільшення статутного Фонду товариства може бути здійснене лише після повного внесення всіма учасниками товариства своїх часток. Рішення товариства про збільшення статутного Фонду набуває чинності від дня внесення змін у Державний реєстр.

Статутний фонд товариства не може бути зменшений за наявності заперечень кредиторів товариства. Рішення товариства про зменшення статутного фонду вступає в дію не раніше, як через три місяці після державної реєстрації.

Для забезпечення діяльності товариства учасники товариства створюють статутний фонд у розмірі 18500 гривень, поділений на 2 частки.

Статутний фонд розподіляється між учасниками таким чином:

Частка першого засновника складає – 9250,00 (Дев'ять тисяч п'ятсот) гривень – 50 % статутного фонду;

Частка другого засновника складає – 9250,00 (Дев'ять тисяч п'ятсот) гривень – 50 % статутного фонду.

Порядок формування статутного фонду визначається Установчим договором.

Прибуток товариства утворюється від надходження при веденні господарської діяльності після відшкодування матеріальних і прирівняних до них витрат.

Чистий прибуток, отриманий після проведених розрахунків з бюджетом та других обов'язкових платежах, згідно діючого законодавства України, залишається у повному розпорядженні товариства. Напрями використання прибутку та виплати частки прибутку (дивідендів) визначають збори учасників товариства.

У товаристві створюються резервний ( страховий) фонд, фонд соціально-культурного розвитку, та інші фонди, необхідні для діяльності.

Розмір резервного ( страхового) фонду складає 25 % статутного фонду. Розмір щорічних відрахувань у резервний фонд складає 5 % від суми чистого прибутку.

Кошти фонда соціально-культурного розвитку використовуються на :

- проведення оздоровчих заходів, придбання медикаментів, путівок до санаторіїв, будинків відпочинку, дитячих оздоровчих таборів, лікування, екскурсії та подорожі;
- зменшення вартості харчування, на посилення харчування, проходячим курс лікування;
- надання матеріальної допомоги.

Розміри інших фондів, утворюваних у товаристві, порядок їх формування і використання визначаються у положенні про фонди товариства, яке затверджуються зборами учасників товариства.

Збитки товариства відшкодування за рахунок резервного фонду, а у випадках, коли засобів резервного фонду недостатньо, за рахунок резервного фонду, а у випадках, коли засобів резервного фонду недостатньо, за рахунок інших засобів, існуючих у товаристві, за рахунок реалізації майна.

Товариство самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність. Зовнішньоекономічна діяльність товариства є частиною зовнішньоекономічну діяльність України та регулюється законодавством України.

Порядок використання виручки товариства в іновалюті визначається валютним законодавством України.

Товариство може одержувати кредити від своїх закордонних партнерів. За отримані товариством кредити держава відповідальності не несе.

Товариство, яке здійснює зовнішньоекономічну діяльність може відкривати за межами України свої представництва та виробничі підрозділи. Утримання яких здійснюється за рахунок товариства.

Управління підприємством відбувається керівником. Облік господарської діяльності веде головний бухгалтер. Відповідно до штатного розкладу на підприємстві працює менше п'ятдесяти працівників і обсяг виконаних робіт не перевищують одного мільйону гривень. Підприємство відноситься до суб'єктів малого підприємництва.

За даними органів статистики основним видом економічної діяльності юридичної особи, який визначено на підставі даних державних статистичних

спостережень відповідно до статистичної методології за підсумками діяльності за рік є оптова торгівля відходами та бруктом, код КВЕД 46.77. Крім того, підприємство зареєструвало наступні види економічної діяльності:

- Код КВЕД 46.77 Оптова торгівля відходами та бруктом (основний);
- Код КВЕД 38.21 Оброблення та видалення безпечних відходів;
- Код КВЕД 38.31 Демонтаж (розбирання) машин і устаткування;
- Код КВЕД 38.32 Відновлення відсортованих відходів

Підприємство зареєстровано в Єдиному державному реєстрі : 08.08.2003

Дата та номер запису про взяття та зняття з обліку, назва та ідентифікаційні коди органів статистики, Міндоходів, Пенсійного фонду України, в яких юридична особа перебуває на обліку:

- ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТАТИСТИКИ:

Ідентифікаційний код органу: 21680000; Дата взяття на облік: 08.08.2003

- ДПІ У ЛИЧАКІВСЬКОМУ Р-НІ М.ЛЬВОВА ГУ ДФС У ЛЬВІВ.ОБЛ.:

Ідентифікаційний код органу: 39518763; Відомості про відомчий реєстр: (дані про взяття на облік як платника податків); Дата взяття на облік: 08.09.2003; Номер взяття на облік: 194

- ДПІ У ЛИЧАКІВСЬКОМУ Р-НІ М.ЛЬВОВА ГУ ДФС У ЛЬВІВ.ОБЛ.:

Ідентифікаційний код органу: 39518763; Відомості про відомчий реєстр: (дані про взяття на облік як платника єдиного внеску); Дата взяття на облік: 22.09.2003; Номер взяття на облік: 09/00-6809

Дані про клас професійного ризику виробництва платника єдиного внеску за основним видом його економічної діяльності: 23

Перелік форм статистичної та фінансової звітності, які у 2017 році має подавати суб'єкт ЄДРПОУ із ідентифікаційним кодом: 32569455 (ТОВ "МІГ") наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

### Перелік форм статистичної та фінансової звітності

Індекс форми	Назва форми	Періодичність	Кінцевий термін подання
1	2	3	4

1-відходи	Утворення та поведження з відходами	річна	28.02.17
1-опт	Звіт про продаж і запаси товарів (продукції) в оптовій торгівлі	річна	28.02.17
2-інвестиції *)	Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів	річна	28.02.17

Продовж.табл. 2.1

1	2	3	4
Фінансовий звіт (фф.1,2,3,4,5,6; фф.№1м,2м; фф.1мс,2мс)	Фінансовий звіт	річна	28.02.17
1-житлофонд *)	Житловий фонд станом на 01.01.20__ року	річна	28.02.17
7-тнв *)	Звіт про травматизм на виробництві у 20 році	річна	28.02.17
2-ТР *)	Звіт про роботу автотранспорту	річна	28.02.17
1-опт	Звіт про продаж і запаси товарів (продукції) в оптовій торгівлі	квартальна	25.04.17, 25.07.17, 25.10.17
2-інвестиції *)	Капітальні інвестиції	квартальна	25.01.17, 25.04.17, 25.07.17, 25.10.17
Фінансовий звіт (фф.1,2; фф.№1м,2м; фф.1мс,2мс) *)	Фінансовий звіт	квартальна	25.04.17, 25.07.17, 25.10.17
9-ЗЕЗ *)	Звіт про експорт (імпорт) послуг	квартальна	10.01.17, 10.04.17, 10.07.17, 10.10.17

Для сприяння виконанню статистичної звітності суб'єктами господарювання органи державної статистики мають сайт в Інтернет середовищі. На сайті для кожного підприємства розміщується інформація щодо форм звітності. До кожної форми можна знайти пояснення. Пояснення до форм ТОВ "МІГ" наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

## Пояснення до форм звітності

Індекс форми	Пояснення
1	2
2-інвестиції (квартальна)*)	Звіт подають підприємства, які здійснювали капітальні інвестиції у звітному періоді.
2-інвестиції (річна)*)	Звіт подають підприємства, які здійснювали капітальні інвестиції у звітному періоді.

1	2
Фінансовий звіт (фф.1,2; фф.№1м,2м; фф.1мс,2мс) (квартальна)*	Склад та періодичність подання фінансової звітності визначаються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р., Порядком подання фінансової звітності, затвердженим постановою КМУ від 28.02.2000р. №419, Господарським кодексом України від 22.03.2012р., Н(П)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013р. та П(С)БО "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" від 25.02.2000р.
1-житлофонд (річна)*	Звіт подають підприємства, які мають на балансі житло.
7-тнв (річна)*	Звіт подають підприємства, у яких були випадки травматизму на виробництві.
9-зез (квартальна)*	Звіт подають юридичні особи-резиденти України усіх видів економічної діяльності, які здійснюють експортно-імпортні операції послугами та постійні представництва нерезидентів в Україні.
2-ТР (річна)*	Звіт подають юридичні особи та їхні відокремлені підрозділи, які експлуатують автомобільний транспорт (власний або орендований).

Основним документом, який подається до фінансових органів про нарахування заробітної плати і сплати ЄСВ є форма 6. Підприємство має електронну підпис, тому всі звіти надаються в електронному вигляді.

## 2.2. Аналіз фінансового стану підприємства ТОВ «МІГ»

Згідно законодавства термін «суб'єкти малого підприємництва» охоплює малі і мікропідприємства [32].

Суб'єктами малого підприємництва є:

- фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

- юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої

діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Відповідно до додатку 1 П(С)БО 25 [35] фінансовий звіт суб'єкту малого підприємництва складається з Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м). Форми заповнюються в тис.грн. з одним знаком після коми.

Процес фінансового аналізу має різноманітне інформаційне забезпечення, серед якого важливе місце посідає звітна, облікова і поза облікова інформація. Під інформаційною ємністю фінансової звітності розуміють сукупність властивостей, які обумовлюють можливість її використання для ефективної реалізації окремих функцій управління (контроль, аналіз, планування) на основі репрезентативної, повної, істотної інформації про активи, капітал, зобов'язання, фінансові результати підприємства [36, с.61]. Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства. Фінансова звітність повинна задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб.

Протягом 2000-2013 рр. вимоги до звітності суб'єктів малого підприємництва залишалися незмінними – на рівні вимог 2000 р. Однак услід за звітністю для великих підприємств, правила складання якої на державному рівні почали наближатися до традицій МСФЗ, зміни торкнулися і звітності суб'єктів малого підприємництва [36, с.62].

З метою гармонізації вітчизняної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів Міністерством фінансів України наказом від 08.02.2014 р. № 48 внесено зміни до ряду національних стандартів бухгалтерського обліку. Найсуттєвіших коригувань зазнав П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», в якому відповідно до внесених правок:

– змінено суб'єктний склад тих, хто може заповнювати Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва діяльності, що складається з форм № 1-мс та № 2-мс. Так платників єдиного податку четвертої групи виключено з

частини П(С)БО 25, що регулює спрощену звітність, отже, вони втратили право подання Спрощеного фінансового звіту за формами № 1-мс та № 2-мс. Згідно з новою редакцією, суб'єкти мікро підприємства складають Спрощений фінансовий звіт;

– викладено в новій редакції форми Фінансового звіту суб'єкта малого підприємства (форми № 1-м та № 2-м) та Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємства (форми № 1-мс та № 2-мс), в яких уточнено змістовне наповнення форм звітності, змінено кодування рядків.

Форма № 1-м складається з трьох розділів в активі і чотирьох розділів в пасиві. В активі балансу відображаються необоротні активи, оборотні активи, необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття. В пасиві балансу наводяться власний капітал; довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення; поточні зобов'язання; зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття. Таким чином, за структурою форма № 1-м в частині розділів активу і пасиву нагадує Баланс підприємства (Звіт про фінансовий стан).

Форма № 2-м передбачає виділення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інших операційних та інших доходів, собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), інших операційних та інших витрат, фінансового результату до оподаткування і чистого прибутку. Ця форма є більш агрегованою порівняно зі Звітом про фінансові результати (Звітом про сукупний дохід), в якому виділяються адміністративні витрати, витрати на збут, дохід від участі в капіталі, інші фінансові доходи, фінансові витрати, втрати від участі в капіталі.

Оцінюючи інформаційну ємність фінансової звітності суб'єктів малого підприємства, слід визначити її переваги як форми, яка розкриває інформацію про ретроспективний фінансовий стан: відносна простота складання, наочність [36, с.56].

Для проведення фінансового аналізу по інформації що наведена в формах балансу і звіту про фінансові результати треба з'ясувати, яка саме інформація

наводиться в цих формах і за яким алгоритмом заповнюються форми звітності на базі результатів синтетичного бухгалтерського обліку по рахункам.

Розглядімо форму № 1-м Баланс. При заповненні форми слід виконувати наступні правила:

По-перше, в Балансі відображають активи, зобов'язання і власний капітал. Підсумок активів балансу повинен дорівнювати сумі зобов'язань і власного капіталу.

По-друге, згортання статей активів і зобов'язань є неприпустимим, за крім випадків, що передбачені П(С)БО.

По-третє, у підрахунку підсумків відповідних розділів Балансу приймають участь рядки, коди яких закінчуються на "0" та "5".

Алгоритм заповнення форми № 1-м Баланс наведено в таблиці 2.3 (актив) і в таблиці 2.4 (пасив).

Таблиця 2.3

*Алгоритм заповнення статей балансу (актив)*

Актив	Код рядка	Формула для заповнення рядка / сальдо за субрахунком (рахунком)	Примітка
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	Дт 15, 371/аванс підрядникам для фінансування капітального будівництва, 205/ придбані будівельні матеріали, конструкції, обладнання та комплектуючі, що підлягають монтажу	(п. 2.8)
Основні засоби	1010	Ряд. 1011 - ряд. 1012	(п. 2.9)
первісна вартість	1011	Дт 10, 11	
- знос	1012	(Кт 131, 132)	
Довгострокові біологічні активи	1020	Дт 161, 163, 165 (якщо такі активи оцінюються за справедливою вартістю) або Ряд. 1021 - ряд. 1022 (якщо облік ведеться за первісною вартістю)	(п. 2.11)

## Продовж. табл. 2.3

1	2	3	4
Довгострокові фінансові інвестиції: - які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	Дт 141	(п. 2.12)
Інші необоротні Активи	1090	Наводяться необоротні активи, які не потрапили до решти рядків цього розділу за ознакою суттєвості (наприклад, Дт 184 (для всіх крім страховиків)	(п. 2.18)
Усього за розділом I	1095	Сума рядків 1005, 1010, 1020, 1030, 1090	
II Оборотні активи			
Запаси	1100	Дт 20, 22, 23, 25, 26, 27, 281-284 - Кт 285	(п. 2.19)
Готова продукція	1103	Дт 26, 27	(п. 2.22)
Поточні біологічні активи	1110	Дт 21	(п. 2.24)
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	Дт 36 - Кт 38** + Дт 34 (якщо інформація про отримані векселі не наводиться в ряд. 1120)	(п. 2.27)
Дебіторська заборгованість за розрахунками: - за виданими авансами з бюджетом	1135	Дт 641, 642	(п. 2.29)
у тому числі з податку на прибуток	1136	Дт 641/податок на прибуток	(п. 2.29)
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	Дт 372, 374-379, 65, 66, 684, 685 тощо** (тут зазначаються інші оборотні активи, які не було відображено в окремих рядках розд. II)	(п. 2.32)
Поточні фінансові Інвестиції	1160	Дт 352	(п. 2.34)
Гроші та їх еквіваленти	1165	Дт 30, 31, 333-335, 351	(п. 2.35)
Витрати майбутніх періодів	1170	Дт 39	(п. 2.36)
Інші оборотні активи	1190	Дт 331, 332, 643, 644	(п. 2.38)
Усього за розділом II	1195	Сума рядків 1100, 1110, 1125, 1135, 1155, 1160, 1165, 1170, 1190	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	Дт 286	(п. 2.39)
Баланс	1300	Сума рядків 1095, 1195, 1200	

Таблиця 2.4

## Алгоритм заповнення статей балансу (пасив)

Пасив	Код рядка	Формула для заповнення рядка / сальдо за субрахунком (рахунком)	Примітка
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	Кт 40 мінус Кт 404	(п. 2.40)
Додатковий капітал	1410	Кт 42	(п. 2.42)
Резервний капітал	1415	Кт 43	(п. 2.43)
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	Кт 441 або (Дт 442)	(п. 2.44)
Неоплачений капітал	1425	(Дт 46)	(п. 2.45)
Усього за розділом I	1495	Сума рядків 1400, 1410, 1415, ± 1420 – рядки 1425	
II. Довгострокові зобов'язання та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання та забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	Кт 31 (овердрафт), 60	(п. 2.59)
Поточна кредиторська заборгованість за:			
- довгостроковими зобов'язаннями	1610	Кт 61	(п. 2.61)
- товари, роботи, послуги	1615	Кт 63 + Кт 62 (якщо інформація про видані векселі не наводиться в ряд. 1605)	(п. 2.62)
- розрахунками з бюджетом	1620	Кт 641, 642	(п. 2.63)
- у тому числі з податку на прибуток	1621	Кт 641/ податок на прибуток	
- розрахунками зі страхування	1625	Кт 65	(п. 2.64)
- розрахунками з оплати праці	1630	Кт 66	(п. 2.65)
Доходи майбутніх періодів	1665	Кт 69	(п. 2.71)
Інші поточні зобов'язання	1690	Кт 36, 372, 643, 644, 684, 685 тощо	(п. 2.73)
Усього за розділом III	1695	Сума рядків 1600-1690 за винятком ряд.1621	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	Кт 680	(п. 2.74)
Баланс	1900	Ряд. 1495 + ряд. 1595 + ряд. 1695 + ряд. 1700 + = Ряд. 1300	

Розглянемо форму № 2-м Звіт про фінансові результати. При заповненні форми слід враховувати наступне:

По-перше, в Звіті про фінансові результати надають інформацію про доходи, витрати, прибуток і збиток від діяльності підприємства за звітний період.

По-друге, показники про витрати та збитки, а також податок на прибуток відображають в формі № 2-м в скобках.

По-третє, у графі 4 Звіта про фінансові результати наводять інформацію за відповідний період попереднього року.

Алгоритм заповнення рядків форми № 2-м з інформації рахунків бухгалтерського обліку наведено в таблиці 2.5

Таблиця 2.5

*Алгоритм заповнення звіту про фінансові результати*

Стаття	Код рядка	Формула для заповнення рядка / сальдо за субрахунком (рахунком)	Примітка
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	Обороти Дт 701, 702, 703 -Кт 791 мінус обороти Дт 791 - Кт 704	(п. 3.3) У цьому рядку відображається виручка (дохід) від реалізації товарів, робіт, послуг, за вирахуванням сум наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, які за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів. Тобто, наприклад, у посередників у цьому рядку відобразатиметься лише комісійна винагорода. Підприємства, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами, відображають тут вартість, за якою було реалізовано цінні папери (далі - ЦП), і суму винагороди, отриману за виконання інших операцій, пов'язаних із розміщенням, купівлею і продажем ЦП, після відповідних вирахувань. Якщо основним видом діяльності підприємства є здача майна в оренду, у цьому рядку відображається дохід, отриманий від оренди
Інші операційні доходи	2120	Оборот Дт 71 - Кт 791	(п. 3.10) Відображаються суми інших доходів від операційної діяльності (крім доходів від реалізації продукції, товарів, послуг), а саме: <ul style="list-style-type: none"> <li>- від операційної оренди активів;</li> <li>- у вигляді операційних курсових різниць;</li> <li>- від відшкодування раніше списаних активів;</li> <li>- у вигляді роялті;</li> <li>- у вигляді процентів, отриманих на залишок на поточному рахунку в банку;</li> <li>- від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, і груп вибуття;</li> <li>- від списання кредиторської заборгованості;</li> <li>- у вигляді отриманих штрафів, пені, неустойки тощо. Дохід відображається без урахування ПДВ, акцизного податку та інших непрямих податків</li> </ul>

Продовж. табл. 2.5

1	2	3	4
Інші доходи	2240	Оборот Дт 74 - Кт 793	(п. 3.17) Відображається дохід підприємства: - від реалізації фінансових інвестицій; - у вигляді неопераційних курсових різниць; - від зміни балансової вартості фінансових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю (крім підприємств, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами); - інші доходи, що виникають у процесі господарської діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства (наприклад, дохід від безоплатно отриманих необоротних активів у сумі нарахованої амортизації, від відновлення корисності активів)
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2250	Обороти Дт 791 - Кт 901, 902, 903	(п. 3.5) Відображається виробнича собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та/або собівартість реалізованих товарів. Собівартість реалізації визначається відповідно до П(С)БО 9, 16, 30. Якщо основною діяльністю підприємства є торгівля цінними паперами - зазначається балансова вартість реалізованих ЦП. Підприємства, які провадять діяльність із випуску і проведення лотерей, зазначають відрахування за звітний період на створення призового фонду, а також резерву, що покриває суму джек-поту, не забезпечену внесками учасників лотерей. Показник цього рядка наводиться в дужках
Інші операційні витрати	2180	Оборот Дт 791 - Кт 94	(п. 3.13) Відображаються такі витрати: - собівартість реалізованих виробничих запасів, необоротних активів, утримуваних для продажу, і груп вибуття; - відрахування на створення резерву сумнівних боргів і суми списаної безнадійної дебіторської заборгованості згідно з П(С)БО 10; - втрати від знецінення запасів; - втрати від операційних курсових різниць, а також витрати, пов'язані з купівлею-продажем інвалюти (лист Мінфіну від 01.03.12 р. № 31-08410-07-27/5199); - визнані суми економічних (фінансових) санкцій; - відрахування для створення забезпечень майбутніх операційних витрат; - інші витрати, що виникають у процесі операційної діяльності підприємства (крім витрат, які включаються до собівартості продукції (товарів, робіт, послуг)

1	2	3	4
Інші витрати	2270	Оборот Дт 424 - Кт 745, Дт 69 - Кт 745	(п. 3.20) Відображаються витрати у вигляді: - собівартості реалізації фінансових інвестицій; - втрат від неопераційних курсових різниць; - втрат від уцінки фінансових інвестицій і необоротних активів; - втрат від зміни балансової вартості фінансових інструментів, що оцінюються за справедливою вартістю (за винятком підприємств, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами); - а також інші витрати, що виникають у процесі господарської діяльності (крім фінансових витрат), які не пов'язані з операційною діяльністю підприємства
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	Обороти Дт 791 - Кт 98 (витрати)/ Дт 98 - Кт 791 (доходи)	(п. 3.23) Відображається сума податку на прибуток, який визначається за правилами П(С)БО 17. Підприємства, які подають річну декларацію з податку на прибуток, у проміжній звітності цей рядок не заповнюють (лист Мінфіну від 24.01.13 р. № 31-08410-06-52297)

У Додатку А і Б наведено форми фінансового звіту підприємства ТОВ “МІГ” за 2015 і 2016 рік. Здійснено аналіз структури та динаміки фінансових звітів суб’єкту малого підприємництва ТОВ “МІГ”.

При аналізі балансу [37] підприємства використано рекомендований горизонтально-вертикальний аналіз фінансової звітності. Горизонтальний аналіз полягає у співставленні фінансових даних підприємства за 2 періоди у відносному та абсолютному вимірюваннях. Вертикальний аналіз балансу дозволяє зробити висновок про структуру балансу в поточному стані, а також проаналізувати динаміку цієї структури. Технологія вертикального аналізу полягає у тому, що загальну суму балансу приймають за 100% і кожен статтю фінансової звітності представляють у вигляді процентної частки від прийнятого базового значення [35].

Результати проведених розрахунків за цим видом аналізу наведено у таблиці 2.6

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновки практичного характеру:

Загальна сума активів зменшилась на -1363,2 тис. грн. або на 64,3%. Це зменшення відбулось переважно за рахунок значного зменшення обсягу оборотних активів. Абсолютна величина зменшення у оборотних активах склала -1315,5 тис. грн. або на 61,8% їх річної величини, що складає 96,5% від зміни валюти балансу. Сума основних засобів підприємства у первісній вартості не змінювалась. Зміни відбулися тільки за рахунок зносу.

Таблиця 2.6

### Результати проведення фінансового аналізу

Горизонтально-вертикальний аналіз балансу ТОВ «МІГ»	Код рядка	На початок періоду	На кінець періоду	Зміна			Питома вага, %		Зміна у питомій вазі, %
				Абсолютна	Відносна, %	У % до зміни балансу	Початок періоду	Кінець періоду	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Актив									
I.Необоротні активи									
Основні засоби:	1010	380,7	331,5	-49,2	87,1	3,6	10	13,5	3,5
Первісна вартість	1011	608,1	608,1	0	100	0	15,9	24,7	8,8
Знос	1012	(227,4)	(276,6)	-49,2	121,6	3,6	-5,9	-11,2	-5,3
Усього за розділом I	1095	380,7	333,0	-47,7	87,5	3,5	10	13,5	3,5
II.Оборотні активи									
Запаси:	1100	1532,2	294,9	-1237,3	0	90,8	40,1	12	-28,1
у тому числі готова продукція	1103	1482,7	293,5	-1189,2	19,8	87,2	38,8	11,9	-26,9
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1841,0	1770,3	-70,7	96,2	5,2	48,2	72	23,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	10,8	6,0	-4,8	55,6	0,4	0,3	0,2	-0,1
Грошові кошти та їх еквіваленти:	1165	2,1	56,0	53,9	2666,7	-4	0,1	2,3	2,2
Інші оборотні активи	1190	56,6	—	-56,6	0	4,2	1,5	0	-1,5
Усього за розділом II	1195	3442,7	2127,2	-1315,5	61,8	96,5	90	86,5	-3,5
Баланс	1300	3823,4	2460,2	-1363,2	64,3	100	100	100	0
Пасив									
I.Власний капітал									
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	37,0	37,0	0	100	0	1	1,5	0,5
Нерозподілений прибуток(непокритий збиток)	1420	761,3	638,3	-123	83,8	9	19,9	25,9	6
Усього за розділом I	1495	798,3	675,3	-123	84,6	9	20,9	27,4	6,5

Продовж. табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
III. Поточні зобов'язання									
Поточна кредиторська заборгованість за:									
товари, роботи, послуги	1615	2974,2	1784,9	-1189,3	60	87,2	77,8	72,6	-5,2
Розрахунками з бюджетом	1620	27,7	—	-27,7	0	2	0,7	0	-0,7
Розрахунками зі страхування	1625	9,0	—	-9	0	0,7	0,2	0	-0,2
Розрахунками з оплати праці	1630	14,2	—	-14,2	0	1	0,4	0	-0,4
Усього за розділом III	1695	3025,1	1784,9	-1240,2	59	91	79,1	72,6	-6,5
Баланс	1900	3823,4	2460,2	-1363,2	64,3	100	100	100	0

Частка оборотних активів у балансі підприємства є значною: на початок року вона складала 90%. Протягом аналізованого року відбулося зменшення цієї частки на 3.5%. Тому на кінець року частка оборотних активів склала 86,5%. Що стосується структури оборотних активів, то можна зазначити, що вона значно покращилася. Запаси зменшилися за рік, але збільшилася величина грошових коштів (на 2666,7%). Це свідчить про збільшення обороту підприємства і позитивні тенденції у його роботі.

Слід зазначити, що в той же час, на підприємстві зменшилась дебіторська заборгованість. Зменшення дебіторської заборгованості означає, що підприємство фактично самостійне та може проводити свою діяльність незалежно від зовнішніх джерел фінансування.

При аналізі пасивів підприємства слід зазначити, що зменшились поточні зобов'язання підприємства на -1240,2 тис. грн. Здебільшого це відбулося внаслідок значного падіння кредиторської заборгованості за товари та послуги. Також спостерігалось падіння кредиторської заборгованості по заробітній платі і розрахункам з бюджетом.

Власний капітал підприємства знаходиться на рівні 20.9% – на початок року і 27.4 % – на кінець року від загальної суми пасивів, що говорить про високу

платоспроможність, зростання показників ліквідності і фінансової стійкості й низький рівень ризику підприємства стати банкрутом.

Довгострокових зобов'язань підприємство не має. Проте негативним явищем була наявність досить відчутної частки поточних заборгованостей, які у структурі пасивів займали 77.8% на початок звітної періоду, але зменшилися протягом періоду на -5,2% та в кінці періоду знизилися до 72.6%.

Аналіз балансу підприємства свідчить, що підприємство протягом аналізованого року суттєво зменшило свої запаси і зросла дебіторська заборгованість. Структура статей балансу демонструє, що частка оборотних активів є значною, але спостерігається зменшення запасів і збільшилася величина грошових коштів.

Фінансовий аналіз балансу 2016 року (Додаток А) показує, що на підприємстві оновлюються основні засоби. Спостерігається суттєвий знос застарілих основних засобів і придбання нових. Удвічі впала дебіторська заборгованість. За підсумками аналізу пасиву спостерігається зростання власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку. У поточних зобов'язаннях удвічі зменшилась кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Тобто підприємство розраховується з кредиторами.

За підсумками аналізу звіту про фінансовий результат, то можна визначити наступне. Якщо за підсумками 2015 року чистий дохід упав майже на 30 млн.грн. і відповідно підприємство завершило рік зі збитком, то у 2016 році чистий дохід зріс майже на 15 млн.грн. і підприємство завершило рік з чистим прибутком.

Баланс підприємства відображає наявність активів, зобов'язань і капіталу на певну дату. За різницею в показниках балансу на початок і кінець звітної періоду характеризують зміну фінансового стану підприємства.

Аналізуючи структуру балансу за 2016 рік (Додаток Б), тобто майна і джерел його утворення, можна зробити висновок, що зменшилась валюта балансу на 1004,5 тис.грн. (на 40,8%). Це зумовлено зміною в структурі майна і джерел його утворення. Так зменшились необоротні активи на 157,5 тис. грн. (на 47,3%), оборотні активи на 847 тис. грн. (на 39,8%).

Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства ТОВ «МІГ» наведена в таблиця 2.7

Таблиця 2.7

**Оцінка ліквідності та платоспроможності ТОВ «МІГ» за 2015–2016 роки**

Показники. Фінансові коефіцієнти	Формула для розрахунку	2015р.	2016р.	Відхилення	
				абсолютне (+,-)	відносне, (%)
1	2	3	4	5	6
Величина власного капіталу	$p.1495\Phi \text{ №}1M$	675,3	906,6	231,3	34,3
Маневреність грошових коштів	$p. 1165 \Phi \text{ №}1M / p. 1495\Phi \text{ №}1M$	0,082926	0,055041	-0,02789	-33,6
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття загальний)	$p. 1195 \Phi \text{ №}1M / p. 1695 \Phi \text{ №}1M$	1,191775	2,331451	1,139676	95,6
Коефіцієнт швидкої ліквідності (коефіцієнт покриття проміжний)	$(p.1165+ p.1135 + p.1155) / p.1695$	0,034736	0,427609	0,392873	1131
Коефіцієнт платоспроможності (коефіцієнт абсолютної ліквідності)	$P.1165 \Phi \text{ №} 1M / p.1695 \Phi \text{ №} 1M$	0,026326	0,038978	0,012653	48,1
Частка запасів в оборотних активах	$P.1100 \Phi \text{ №}1M / p.1195 \Phi \text{ №}1M$	0,138633	0,186846	0,048213	34,8
Коефіцієнт критичної оцінки	$p. \Phi \text{ №} 1M (1125+1135+1155+1160 +1165+1170+1190)/1695$	1,026556	1,89583	0,869273	84,7

Фінансовий стан підприємства в короткостроковій перспективі оцінюється показниками ліквідності і платоспроможності, які характеризують можливість своєчасного і повного проведення розрахунків з короткострокових зобов'язань перед контрагентами [38].

Коефіцієнт швидкої ліквідності є більш жорсткою характеристикою. Бажано щоб цей коефіцієнт мав значення біля 1,5. Навидь значення в межах 0,7-0,8 вважається достатнім. У нашому випадку цей коефіцієнт має позитивну динаміку, але його значення на кінець 2016 року досягнуло лише 0,427.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності оптимальне значення має на рівні 0,2-0,35. Значення вище за 0,35 свідчить про неефективність використання коштів. У нашому випадку значення коефіцієнта нижче за 0,04.

### 2.3. Реалізація фіскальної політики держави щодо адміністрування ЄСВ і заробітної плати

З початку введення в дію податкового кодексу соціальні податки вже набули суттєвих змін як в адмініструванні, так і в розмірі ставок податків.

До початку трансформаційних змін соціальні податки що пов'язані із заробітною платою були представлені наступними:

- внески до пенсійного фонду (нарахування 33,2 %; утримання 2 %);
- внески до фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності (нарахування 1,4 %; утримання 1 %);
- внески до фонду зайнятості (нарахування 1,6 %; утримання 0,6 %);
- внески до фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві (диференційовані ставки 0,56-13,5 %).

Разом нарахування на фонд оплати праці склали 36,76%, а утримання 3,6%.

Загальний рівень соціальних податків складав більше 40%. Якщо додати податок на доходи фізичних осіб і військовий збір, то загальний рівень податкового навантаження складає 60%. При такому рівні оподаткування розквітає тінізація доходів і як наслідок збільшення рівня податків не приводить до збільшення надходжень, а навпаки. Тому урядом було обрано інший шлях – зменшення податкового тягаря для підвищення надходжень і детінізації заробітної плати [40, с.90].

Для проведення податкової реформи було запропоновано використання теорії економічної пропозиції, засновником якої є американський економіст Артур Лаффер. Він уперше побудував криву, яка показує, що за певних обставин, зниження податків може призвести до збільшення податкових надходжень.

Крива Лаффера показує зв'язок між податковою ставкою  $(t)$  і податковими надходженнями  $(AT)$ . При зростанні податкової ставки (від 0% до 100 %), податкові

надходження спочатку збільшуються до максимальної величини ( $AT = \max$ ), а потім зменшуються знову до нуля (рис.1.1).

Виконання цього здійснювалось наступними кроками.

Першим кроком було введення єдиного соціального внеску (ЄСВ). З 01.01.2011 року вступив в силу Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №2464-VI від 08.07.2010, який кардинально змінив систему державного пенсійного та соціального страхування в Україні [41]. Ставку ЄСВ було встановлено як суму всіх соціальних внесків що існували на той час, тобто нарахування ЄСВ залишилось на рівні 36,76% відповідно до I-го класу професійного ризику, а утримання на рівні 3,6%.

Така трансформація суттєво покращила організаційну форму внесків соціального страхування. Облік і розподіл ЄСВ було покладено на пенсійний фонд. Це було початком створення умов для зменшення податкового навантаження в розрахунку на одну гривню заробітної плати.

Наступний крок було зроблено на початку 2015 року. Власникам бізнесу було надано можливість застосовувати понижуючий коефіцієнт 0,4 до розміру ЄСВ за умови дотримання 4-х наступних вимог: збільшення фонду оплати праці в 2,5 рази; зростання бази нарахування ЄСВ на 30% порівняно з 2014 роком; середній платіж ЄСВ не менш 700 гривень та середня заробітна плата не менш 3-х мінімальних. Тобто передбачалось, що бізнес піде на підвищення заробітної плати за рахунок зменшення розміру ЄСВ. Але бізнес середовище не сприйняло ці умови і все залишилось без змін.

З 13.03.2015 року набрав чинності закон, який зменшив кількість умов до 3-х, а саме:

– база нарахування єдиного внеску в розрахунку на одну застраховану особу в звітному місяці збільшилась на 20% і більше у порівнянні з середньомісячною базою нарахування єдиного внеску платника за 2014 рік в розрахунку на одну застраховану особу;

– після застосування Коефіцієнта середній платіж на одну застраховану особу в звітному місяці складе не менше ніж середньомісячний платіж на одну застраховану особу платника за 2014 рік;

– кількість застрахованих осіб у звітному місяці не перевищує 200% середньомісячної кількості застрахованих осіб платника за 2014 рік.

Не зважаючи на запропоновані послаблення цей крок також не дав результату, який очікував уряд. Це було сигналом для більш ретельного дослідження умов на ринку праці і аналізу причин, які заважають бізнесу йти на зустріч крокам уряду.

15 вересня 2015 на посаду радника міністра фінансів України Наталії Ярьсько був призначений Артур Лаффер для надання консультацій з питань здійснення в Україні податкової реформи. 26.10.2015 - Група Ніни Южаніной, яка очолює Комітет з питань податкової та митної політики подала проект податкових змін 3357.

Проект 3357 щодо єдиного соціального внеску передбачав: встановлення єдиної ставки ЄСВ 20%; скасування максимальної величини бази нарахування ЄСВ; скасування ЄСВ, що утримується із заробітної плати (доходу) робітників (фізичних осіб) – 2%, 2,6%, 2,85%, 3,6% та 6,1%; встановлення для всіх самозайнятих осіб єдиної бази нарахування ЄСВ - суми, що визначається такими платниками самостійно для себе (але не менше мінімального страхового внеску).

З початку 2016 року було прийнято рішучий крок для подальшого зменшення ЄСВ. ЄСВ було встановлено на рівні 22% нарахувань на фонд оплати праці не залежно від класу професійного ризику, а всі відрахування на ЄСВ було скасовано.

При позитивній реакції бізнес середовища з травня було запропоновано подальше зменшення ставок ЄСВ і підвищення соціальних стандартів на 6%.

Цей крок дійсно сприяв скороченню витрат на заробітну плату і відповідно зменшенню собівартості продукції. Але вільні кошти направляти на підвищення заробітної плати бізнес середовище не поспішало.

В жовтні 2016 року Президент України оголосив, що з січня 2017 року мінімальну заробітну плату буде підвищено до 3200 грн.

За Законом України, якщо працівник виконав місячну норму праці, а нарахована йому заробітна плата є нижчою від законодавчо встановленого розміру мінімальної заробітної плати, роботодавець зобов'язаний провести доплату до її рівня, яка виплачується щомісячно одночасно із заробітною платою.

Розглянемо більш ретельно систему адміністрування ЄСВ. На сьогодні питання державного пенсійного і соціального страхування крім закону про ЄСВ регулюються і іншими Законами України, які залишаються чинними:

1) Закон України від 09.07.2003 р. №1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [42];

2) Закон України від 02.03.2000 р. №1533-III «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [43];

3) Закон України від 23.09.99 р. №1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [44].

Крім цього, є Закон України від 26.06.97 р. №400/97-ВР «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» [45], але він регулює сплату не ЄСВ, а збору в разі здійснення його платниками певних операцій. Зокрема, для роботодавців об'єктом оподаткування цим збором є фактичні витрати на виплату і доставку пенсій, призначених відповідно до пунктів «б» — «з» статті 13 Закону про пенсійне забезпечення до досягнення працівниками пенсійного віку, передбаченого статтею 26 Закону №1058.

Тобто маємо п'ять законів, які роботодавці повинні виконувати. Але головна мета Закону про ЄСВ — запровадження в Україні єдиної системи соціального страхування для всіх застрахованих осіб. Для цього створено два реєстри: Реєстр страхувальників і Реєстр застрахованих осіб.

Порядок ведення Реєстру страхувальників встановлено Положенням №1162 [47]. Страхувальники — це роботодавці й інші особи, які відповідно до Закону про ЄСВ зобов'язані сплачувати ЄСВ. Отже, Положення №1162 було створено з метою забезпечення ведення обліку платників ЄСВ у контролюючих органах, їх ідентифікації, накопичення, зберігання та автоматизованої обробки інформації про

платників ЄСВ, порядку надання інформації з реєстру страхувальників суб'єктам інформаційних відносин.

Таким чином, створення Реєстру страхувальників забезпечує:

- облік платників ЄСВ;
- взаємодію ДФС України з Пенсійним фондом України та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Адже саме ДФС України наразі формує та веде Реєстр страхувальників.

До Реєстру страхувальників вносяться відомості, необхідні для обліку платників ЄСВ, їх зобов'язань та сплати ЄСВ, а саме:

- найменування (для юридичної особи) або прізвище, ім'я та по батькові (для фізособи);
- податковий номер або серія та номер паспорта (для фізосіб, які мають відмітку у паспорті про право здійснення платежів за серією та номером паспорта);
- місцезнаходження (для юридичної особи) та місце реєстрації місця проживання або місце фактичного проживання (для фізособи);
- основний вид економічної діяльності;
- клас професійного ризику виробництва (за період до 1 січня 2016 року);
- код та назва категорії страхувальника;
- реєстраційний номер платника єдиного внеску;
- дата взяття на облік платника єдиного внеску;
- дані про наявність трудових відносин;
- дані договору про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування (роботодавців це не стосується);
- дата зняття з обліку;
- підстава зняття з обліку;
- інша інформація, необхідна для обліку платників єдиного внеску, їх зобов'язань та сплати єдиного внеску.

Частину цих даних — про взяття на облік і зняття з обліку платника ЄСВ та його клас професійного ризику виробництва (за період до 1 січня 2016 року) — ДФСУ має щодня оприлюднювати на власному офіційному веб-порталі.

Відомості про платника ЄСВ зберігаються в Реєстрі страхувальників протягом п'яти років з дати зняття його з обліку.

Порядок ведення Реєстру застрахованих осіб визначено у Положенні №10-1.

Застраховані особи — це фізичні особи, які відповідно до законодавства підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню і сплачують (сплачували) та/або за яких сплачується чи сплачувався у встановленому законом порядку ЄСВ.

Таким чином, Реєстр застрахованих осіб — це автоматизований банк відомостей, створений для ведення єдиного обліку фізичних осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, і складається він із трьох частин:

- у першій (умовно-постійна) зазначається інформація про фізособу, а саме її П. І. Б., ідентифікаційний номер, дата народження і смерті, громадянство, стать, паспортні дані, телефон за згодою;
- у другій наводиться інформація про загальний страховий стаж, розмір заробітної плати та суми сплачених соціальних внесків, необхідні для розрахунку та призначення всіх видів соціальної допомоги;
- у третій — здійснення виплат за окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Перший і другий розділи картки фізичної особи заповнюються на підставі даних, які у щомісячній звітності ЄСВ надають роботодавці.

Постійний доступ до інформації про кожного страхувальника та застраховану особу в Реєстрі соцстрахування матимуть усі районні, міські, міжміські (а також головні) відділення ПФУ, ФСС НВВ, ФСС на випадок безробіття та ФСС з ТВП.

Інформацію з картки можуть отримати як страхувальники так і застраховані особи, але в визначених межах.

Формує та веде Реєстр застрахованих осіб ПФУ.

Для того щоб правильно наводити відомості у звітності щодо ЄСВ, роботодавець зазначає у наказі (розпорядженні) та зобов'язує відділ кадрів збирати цю інформацію, а працівників — своєчасно надавати всі необхідні документи до відділу кадрів.

Особи, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, одержують свідоцтво про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яке є єдиним для всіх видів загальнообов'язкового державного соціального страхування документом суворої звітності, що підтверджує право застрахованої особи на одержання послуг та матеріального забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

У разі зміни відомостей, що включаються до страхового свідоцтва, застрахована особа у місячний термін з дня настання змін зобов'язана через страховальника подати органу ПФУ заяву про обмін страхового свідоцтва разом із копіями документів, що підтверджують ці зміни. У таких випадках на підставі поданих документів орган ПФУ протягом двох тижнів видає нове страхове свідоцтво за тим самим номером.

У разі втрати або пошкодження страхового свідоцтва застрахованій особі видається його дублікат на підставі раніше поданих документів та особистої заяви застрахованої особи, де пояснюються обставини втрати або пошкодження. Видача дублікатів страхового свідоцтва здійснюється у тому самому порядку, що й видача оригіналів страхових свідоцтв. Але у такому разі в лівому верхньому куті страхового свідоцтва ставиться штамп або робиться чорним чорнилом напис «дублікат».

Страхове свідоцтво зберігається у застрахованої особи та дійсне тільки у разі пред'явлення паспорта чи іншого документа, що посвідчує особу.

Хоча отримання страхового свідоцтва і є обов'язковою процедурою, через яку мають пройти всі застраховані особи, відсутність у застрахованої особи такого свідоцтва мало впливає на отримання нею гарантій, установлених державою для застрахованих осіб. Зокрема, у листі ФСС з ТВП від 01.03.2011 р. №01-16-

345 зазначається: «Відсутність страхового свідоцтва не може бути підставою для відмови у призначенні матеріального забезпечення застрахованій особі або відмови у фінансуванні страхувальника-роботодавця».

Всі роботодавці, які є платниками ЄСВ беруться на облік в ДФСУ. Облік платників ЄСВ регулюється Порядком №1162. Згідно з ним взяття на облік платників ЄСВ здійснюється органом ДФС шляхом внесення відповідних відомостей до Реєстру страхувальників. Взяття на облік ведеться за їх місцезнаходженням чи місцем проживання на підставі відомостей із реєстраційної картки, наданих державним реєстратором, у день отримання зазначених відомостей контролюючим органом. А датою взяття на облік як платника ЄСВ є дата внесення контролюючим органом запису щодо такого платника до Реєстру страхувальників.

Взяття на облік юридичних осіб (їх відокремлених підрозділів) та фізосіб-підприємців, відомості щодо яких містяться в Єдиному державному реєстрі, як платників ЄСВ підтверджується випискою з Єдиного державного реєстру, яка надсилається (видається) цим юридичним особам (відокремленим підрозділам) та фізособам-підприємцям.

Адміністрування сум ЄСВ наразі здійснює ДФСУ. Це почалося ще з 1 жовтня 2013 року, коли набрали чинності закони №404 та №406.

Таким чином, порядок нарахування, обчислення і сплати єдиного внеску визначається Законом про ЄСВ, а щодо адміністрування — ПКУ (ч. 4 ст. 8 Закону про ЄСВ).

За органами ПФУ залишається контроль за порушенням законодавства про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, поданням недостовірних відомостей, що використовуються у Реєстрі застрахованих осіб. Для цього їм надають права розглядати справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з вище переліченими порушеннями (стаття 165-1 КУпАП) та з перешкоджанням уповноваженим особам Пенсійного фонду України та його органів у проведенні перевірок (стаття 188-23 КУпАП).

Органам ДФС передали інші функції, зокрема:

– контроль за своєчасністю подання платниками єдиного внеску передбаченої законом звітності, своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати ЄСВ;

– стягнення своєчасно не нарахованих та/або не сплачених сум єдиного внеску й інших платежів;

– відстрочення, розстрочення та реструктуризації недоїмки зі сплати єдиного внеску.

Адмініструють органи ДФС також недоїмку з ЄСВ:

– порядок, форму та строки надсилання вимоги про недоїмку, як і порядок її узгодження, визначає ДФСУ (хоча наразі вони встановлені Інструкцією №449, яка затверджена Мінфіном);

– строки сплати суми за надісланою вимогою скорочені до 10 календарних днів;

– порядок адміністрування сум за отриманою вимогою відрізняється від порядку адміністрування податкового повідомлення-рішення за ПКУ — платник ЄСВ у разі незгоди зі сумою недоїмки узгоджує її з органом ДФС шляхом подання скарги на вимогу або в адміністративному, або у судовому порядку.

Таким чином, органи ДФС, зокрема, мають право:

– застосовувати фінансові санкції, передбачені Законом про ЄСВ;

– стягувати з платників несплачені суми єдиного внеску;

– порушувати в установленому законом порядку питання про притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства про збір та ведення обліку єдиного внеску;

– у разі виявлення фактів порушення порядку нарахування, обчислення і сплати єдиного внеску звертатися в установленому законом порядку до відповідних правоохоронних органів.

Як ПФУ так і ДФСУ мають право на проведення перевірок. ПФУ має право виконувати перевірки в частині перевірки бухгалтерських книг, звітів, кошторисів та інших документів страхувальників щодо достовірності відомостей, поданих до

реєстру застрахованих осіб або для призначення пенсій. Відповідні органи ДФС мають право виконувати документальні та камеральні перевірки, що здійснюються у порядку, встановленому ПКУ.

Тобто ПФУ перевіряє лише ті питання, що стосуються достовірності відомостей, поданих до реєстру застрахованих осіб або для призначення пенсій. Решту питань щодо нарахування, сплати ЄСВ тощо перевіряють органи ДФС. Тому наразі ПФУ не має права проводити планові перевірки з ЄСВ самостійно, а може лише взяти участь у перевірці з ЄСВ, яка проводиться органом ДФС (за його згодою).

Перевірці підлягають бухгалтерські книги, звіти, кошториси та інші документи про нарахування, обчислення та сплату ЄСВ. Також перевіряється достовірність відомостей, зазначених у звітності з ЄСВ, поданих особою, яка перевіряється. Звісно, перевіряється і сам факт ведення відповідного обліку та вчасного і правильного складання та подання звітності з ЄСВ. Під час перевірок податківці мають право отримувати необхідні пояснення, довідки та відомості (зокрема, письмові) з питань, що виникають під час такої перевірки.

Платниками ЄСВ відповідно до чинного законодавства є роботодавці, які нараховують ЄСВ лише на ті виплати, які визначені ст. 7 Закону про ЄСВ:

- на суму нарахованої кожній застрахованій особі заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону про оплату праці;

- на суму винагороди фізособам за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами.

Визначення видів виплат, що належать до основної, додаткової зарплати та інших заохочувальних та компенсаційних виплат, у Законі про ЄСВ не наводиться. Немає чіткого переліку зарплатних виплат і в Законі про оплату праці.

Подекуди у своїх роз'ясненнях податківці звертаються до Інструкції №5. Але в п. 1.1 цієї Інструкції зазначено, що вона не застосовується для визначення складових фонду оплати праці як бази (об'єкта) для нарахування внесків до фондів

загальнообов'язкового державного соціального страхування. Тому визначити, які виплати, нараховані працівникам, належать до зарплати, слід самим роботодавцям відповідними розпорядчими документами — колективним договором (за наявності), положенням про оплату праці, трудовими договорами (якщо вони укладаються у формі контракту) тощо.

Перелік видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується ЄСВ затверджений постановою КМУ від 22.12.2010 р. №1170 [48].

Крім цього, ЄСВ нараховується на суми:

- допомоги з тимчасової непрацездатності;
- допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами.

Оскільки працюючим фізособам ці виплати здійснюються за рахунок ФСС як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом, нарахувати та сплатити ЄСВ з таких доходів мають саме роботодавці (а не Фонд).

База нарахування ЄСВ для роботодавців — це місячний показник, до якого включається загальний місячний дохід, на види якого має нараховуватися ЄСВ. При цьому ЄСВ нараховують у межах максимальної величини бази нарахування ЄСВ, що дорівнює 25 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом, на яку нараховується ЄСВ.

Також для роботодавців статтею 8 Закону про ЄСВ встановлено правила:

- у разі якщо база нарахування ЄСВ не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, сума ЄСВ розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід (прибуток), та ставки єдиного внеску;
- при нарахуванні заробітної плати (доходів) фізособам із джерел не за основним місцем роботи ставка єдиного внеску, встановлена законом, застосовується до визначеної бази нарахування незалежно від її розміру.

Таким чином, для роботодавців Законом про ЄСВ визначено не тільки максимальну, а й мінімальну суму ЄСВ, яку вони мають сплатити за кожного працівника.

Для додержання платниками ЄСВ вимог адміністрування у ч. 11 ст. 25 Закону про ЄСВ визначено, що органи ДФС застосовують до платника ЄСВ такі штрафні санкції:

- у разі ухилення від взяття на облік або несвоєчасного подання заяви про взяття на облік платниками ЄСВ, на яких не поширюється дія Закону про держреєстрацію, — штраф у розмірі 10 н. м. д. г. (170 грн);

- за несплату (неперерахування) або несвоєчасну сплату (несвоєчасне перерахування) ЄСВ — штраф у розмірі 20% своєчасно не сплачених сум;

- за донарахування територіальним органом ПФУ або платником своєчасно не нарахованого ЄСВ — штраф у розмірі 10% зазначеної суми за кожен повний або неповний базовий звітний період, за який донараховано таку суму, але не більше ніж 50% суми донарахованого ЄСВ;

- за неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності, передбаченої цим Законом, — штраф у розмірі 10 н. м. д. г. (170 грн) — за кожне таке неподання, несвоєчасне подання або подання не за встановленою формою;

- за неналежне ведення бухгалтерської документації, на підставі якої нараховується ЄСВ, — штраф у розмірі від 8 до 15 н. м. д. г. (від 136 до 255 грн);

- за несплату, неповну сплату або несвоєчасну сплату суми ЄСВ одночасно з видачею сум виплат (авансових платежів), на які нараховується ЄСВ, — штраф у розмірі 10% таких несплачених або несвоєчасно сплачених сум.

У статті 26 Закону про ЄСВ визначено, що посадові особи несуть адміністративну відповідальність за:

- порушення порядку нарахування, обчислення і строків сплати ЄСВ;

- неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності щодо ЄСВ;

- подання недостовірних відомостей, що використовуються у державному реєстрі, інших відомостей, передбачених цим Законом.

Нарахування ЄСВ роботодавцями та підприємцями визначається Законом про ЄСВ, але залежить від низки інших законодавчих актів. З'ясувати, що й до чого в цьому лабіринті, допоможуть роз'яснення ДФСУ та наші аналітики.

Законом про Держбюджет-2017 визначено [44]:

а) прожитковий мінімум для працездатних осіб на 2017 рік:

- 1) з 1 січня 2017 року — 1600 грн;
- 2) з 1 травня 2017 року — 1684 грн;
- 3) з 1 грудня 2017 року — 1762 грн;

б) мінімальну заробітну плату з 1 січня 2017 року — 3200 грн.

Виходячи з цього, максимальна величина бази нарахування ЄСВ для роботодавців на 2017 рік становитиме:

- 1) з 1 січня 2017 року — 40000 грн (1600 x 25);
- 2) з 1 травня 2017 року — 42100 грн (1684 x 25);
- 3) з 1 грудня 2017 року — 44050 грн (1762 x 25).

Знаючи максимальну величину бази нарахування та ставку ЄСВ, яку роботодавець має застосовувати до доходів працівників можна розрахувати максимальну суму ЄСВ, яку має сплатити роботодавець.

Але для роботодавців встановлено і мінімальну суму ЄСВ, яку треба сплатити за працівника. Відповідно до ст. 8 Закону про ЄСВ, для роботодавців ЄСВ установлюється у розмірі 22% до визначеної бази нарахування ЄСВ. Якщо база нарахування ЄСВ не перевищує розміру мінімальної зарплати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, сума ЄСВ розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, та ставки ЄСВ.

Умовою застосування зазначеного є перебування найманого працівника у трудових відносинах повний календарний місяць або відпрацювання всіх робочих днів звітного місяця.

Тобто це правило працює, зокрема, якщо:

– працівник працює на умовах неповного робочого часу (на півставки, два дні на тиждень тощо);

- працівник частину місяця не працював через відпустку, зокрема і відпустку без збереження зарплати;
- працівник частину місяця не працював без поважних причин (через прогул тощо).
- Проте це правило не працює, зокрема, якщо:
  - працівник уклав із роботодавцем трудові відносини не з першого числа місяця (в місяці прийняття на роботу);
  - працівник розірвав із роботодавцем трудові відносини не останнім числом місяця (в місяці звільнення з роботи);
  - працівник працює не за основним місцем (для роботодавця, в якого працюють сумісники, щодо таких сумісників);
  - працівник є інвалідом і працює у роботодавця-юрособи.

Оподаткування доходів фізичних осіб регулюється розділом IV Податкового кодексу. Платниками податку на доходи є:

- фізична особа — резидент, яка отримує доходи як із джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;
- фізична особа — нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;
- податковий агент.

Відповідно до пп. 14.1.180 ПКУ, податковий агент щодо податку на доходи фізичних осіб це:

- юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ);
- самозайнята особа;
- представництво нерезидента.

Порядок і строки сплати ПДФО встановлені ст. 168 ПКУ. За нею податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати ПДФО із суми такого доходу за його рахунок, використовуючи ставку ПДФО, визначену в ст. 167 ПКУ.

ПДФО сплачується до бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Банки приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання розрахункового документа на перерахування цього податку до бюджету.

Зміна правил виконання державних гарантій щодо мінімальної оплати праці поставила роботодавців та працівників у 2017 році у незручне становище. Адже поріг для застосування «базової» ПСП виявився меншим за розмір мінімальної зарплати, яка має нараховуватися працівнику за повністю виконану місячну норму праці.

У 2017 році практично всі працівники, яким нараховано зарплату у її мінімальному місячному розмірі 3200 грн, права на ПСП тепер не мають. Лише особи, які мають право на підвищений розмір ПСП (пп. 169.1.2 та пп. «а», «б» пп. 169.1.3 ПКУ) і мають двох чи більше дітей, зможуть скористатися ПСП.

Роботодавець відображає у податковій звітності всі випадки застосування або незастосування ПСП згідно з отриманими від працівників заявами про застосування пільги, а також заявами про відмову від такої пільги. На сьогодні така податкова звітність подається за формою №1ДФ.

Як передбачає пп. 169.4.2 ПКУ, роботодавець зобов'язаний здійснити, у тому числі за місцем застосування ПСП, перерахунок суми доходів, нарахованих такому працівникові у вигляді зарплати, а також суми наданої ПСП:

- за наслідками кожного звітного податкового року під час нарахування зарплати за останній місяць звітного року;
- під час проведення розрахунку за останній місяць застосування ПСП у разі зміни місця її застосування за самостійним рішенням платника податку (або у випадках, визначених пп. 169.2.3 ПКУ);
- під час проведення остаточного розрахунку з платником податку, який припиняє трудові відносини з таким роботодавцем.

Податкові агенти мають утримувати з оподатковуваних доходів фізичних осіб не тільки ПДФО, а й військовий збір.

Відповідно до пункту 16-1 підрозділу 10 розділу XX Перехідних положень ПКУ, тимчасово, до набрання чинності рішенням Верховної Ради України про завершення реформи Збройних сил України, встановлюється військовий збір.

Об'єктом оподаткування військовим збором є доходи, визначені статтею 163 ПКУ (пп. 1.2 п. 16-1 підрозділу 10 розділу XX ПКУ), зокрема загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід.

Водночас пп. 1.7 п. 16-1 підрозділу 10 розділу XX Перехідних положень ПКУ звільняються від оподаткування збором доходи, що згідно з розділом IV ПКУ не включаються до загального оподаткованого доходу фізичних осіб (не підлягають оподаткуванню, оподатковуються за нульовою ставкою), крім доходів, зазначених у підпунктах 165.1.2, 165.1.18, 165.1.25, 165.1.52 п. 165.1 ст. 165 ПКУ.

Нарахування, утримання та сплата (перерахування) військового збору до бюджету здійснюються у порядку, встановленому ст. 168 ПКУ (пп. 1.4 п. 16-1 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ). Отже, військовий збір, утриманий з доходів резидентів та нерезидентів, як правило, зараховується до бюджету одночасно із ПДФО.

Ставка військового збору однакова для будь-якого виду оподатковуваних доходів і становить 1,5%. При цьому база і об'єкт оподаткування військовим збором однакові. Це означає, що 1,5% військового збору застосовується до нарахованої суми доходу без будь-яких зменшень (наприклад, на суму ПСП) і без будь-яких збільшень (наприклад, на коефіцієнт у випадках, встановлених п. 164.5 ПКУ).

Роботодавець, який виплачує доходи працівникам та іншим фізичним особам як податковий агент, має зазначити ці доходи та суми утриманих з них ПДФО та військового збору у формі №1ДФ. Форма №1ДФ подається у строки, встановлені ПКУ для податкового кварталу (тобто протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу) до контролюючого органу за місцем свого розташування.

Такий розрахунок подається лише у разі нарахування сум зазначених доходів платнику податку податковим агентом протягом звітного періоду.

Порядок заповнення та подання податковими агентами форми №1ДФ затверджено наказом Мінфіну від 13.01.2015 р. №4.

Дія Порядку поширюється на податкових агентів, зокрема юросіб, які нараховують (виплачують, надають) доходи фізичній особі та/або зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати ПДФО до бюджету від імені та за рахунок фізособи з доходів, що виплачуються такій особі, а також військовий збір.

Форма №1ДФ подається:

- звітна — подається у термін протягом 40 календарних днів, що настають за звітним періодом;

- нова звітна — подається податковим агентом у термін протягом 40 календарних днів, що настають за звітним періодом, у разі виявлення помилок, що містяться у раніше поданій формі №1ДФ для проведення коригування показників;

- уточнююча — подається податковим агентом за минулі звітні періоди, у разі виявлених помилок, що містяться у раніше поданій формі №1ДФ.

Форма №1ДФ формується у двох примірниках. Один примірник подається до контролюючого органу, а другий повертається (залишається) податковому агенту.

Подання зазначеної форми засобами електронного зв'язку в електронній формі здійснюється відповідно до порядку підготовки і подання податкових документів в електронному вигляді засобами телекомунікаційного зв'язку.

Крім того, у разі якщо відокремлений підрозділ юридичної особи не уповноважений нараховувати, утримувати і сплачувати (перераховувати) податок до бюджету, форму №1ДФ у вигляді окремої порції за такий підрозділ подає юридична особа до контролюючого органу за своїм місцезнаходженням та надсилає копію цієї форми до контролюючого органу за місцезнаходженням такого відокремленого підрозділу в установленому порядку. У порції, яка подається за відокремлений підрозділ, зазначаються відомості стосовно фізосіб (працюючих) цього підрозділу.

Якщо дані, зокрема, камеральної перевірки свідчать про подання форми №1ДФ з недостовірними відомостями або з помилками, до податкового агента застосовуються такі штрафні (фінансові) санкції.

Згідно з п. 119.2 ПКУ, неподання, подання з порушенням встановлених строків, подання не у повному обсязі, з недостовірними відомостями або з помилками форми №1ДФ, якщо такі недостовірні відомості або помилки призвели до зменшення та/або збільшення податкових зобов'язань платника податку та/або до зміни платника податку, тягнуть за собою накладення штрафу у розмірі 510 гривень. За ті самі дії, вчинені платником податків, до якого протягом року було застосовано штраф за таке саме порушення, — 1020 гривень.

Передбачені цим пунктом штрафи не застосовуються, якщо недостовірні відомості або помилки виникли у зв'язку з виконанням податковим агентом вимог п. 169.4 ПКУ та були виправлені відповідно до вимог ст. 50 ПКУ.

Крім того, згідно зі ст. 163-4 КУпАП, неповідомлення або несвоєчасне повідомлення ДПІ відомостей про доходи громадян тягне за собою попередження або накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій, а також на громадян-СПД у розмірі 2 — 3 н. м. д. г. За повторні дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адмінстягненню за те ж порушення, — від 3 до 5 н. м. д. г.

Крім звіту №1ДФ роботодавець щомісячно складає і подає звіт з ЄСВ. Якщо наймана праця у певному місяці не застосовувалася (ані за трудовими, ані за цивільно-правовими договорами), цей звіт можна не подавати.

Порядок і форми подання Звіту щодо ЄСВ затверджено наказом Мінфіну від 14.04.2015 р. №435. Зокрема, роботодавці подають щомісячний звіт за формою згідно з додатком 4 до Порядку №435 [50].

Звіт щодо ЄСВ подається страхувальником або відповідальною особою страхувальника за місцем взяття на облік як платника єдиного внеску в органах ДФС в один із таких способів:

- засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації ЕЦП відповідальних осіб у порядку, визначеному законодавством (у разі подання електронного звіту він надсилається не пізніше закінчення останньої години дня, в якому закінчується граничний строк подання Звіту, передбачений законом);

- на паперових носіях, завірений підписом керівника страховальника та скріплений печаткою (за наявності), разом з електронною формою на електронних носіях інформації;
- на паперових носіях, якщо у страховальника кількість застрахованих осіб не перевищує п'яти;
- поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення за умови, що у страховальника кількість застрахованих осіб не перевищує п'яти.

У разі надсилання Звіту поштою страховальник зобов'язаний здійснити таке відправлення на адресу відповідного органу доходів і зборів не пізніше ніж за десять днів до закінчення граничного строку подання Звіту. Така звітність вважається поданою в день отримання відділенням поштового зв'язку від платника єдиного внеску поштового відправлення зі звітністю.

Роботодавці подають Звіт щодо ЄСВ за найманих працівників протягом 20 календарних днів, що настають за останнім днем звітного періоду. А звітним періодом для них є календарний місяць.

Звіт щодо ЄСВ містить кілька таблиць. Грошові суми в таблицях Звіту зазначаються в гривнях з копійками.

Таблиця 1 заповнюється на основі даних з таблиці 6, тобто є прямий зв'язок між грошовими показниками цих таблиць

Таблицю 5 заповнюють, тільки якщо протягом звітного періоду:

- укладено або розірвано трудовий договір (цивільно-правовий договір) із застрахованою особою;
- укладено або розірвано трудовий договір із застрахованою особою, яка працевлаштована на нове робоче місце;
- особі надано відпустку по догляду за дитиною від трирічного віку до досягнення нею шестирічного віку;
- особі надано відпустку по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку;
- особі надано відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами.

У разі коли за даними страхувальника протягом звітного періоду не було зафіксовано фактів укладання та розірвання трудових угод (цивільно-правового договору), надання відповідної відпустки, таблиця 5 не формується та не подається.

Якщо протягом звітного періоду страхувальником із застрахованою особою було розірвано трудовий договір, а потім знову укладено, на таку застраховану особу робиться два записи в таблиці 5 додатка 4: перший запис із зазначенням дати припинення трудових відносин; другий — із зазначенням дати початку трудових відносин.

Визначені ПКУ та Законом про ЄСВ платники зобов'язані своєчасно та у повному обсязі обчислювати, нараховувати і сплачувати ЄСВ, ПДФО та військовий збір. Альтернатива — притягнення до відповідальності. Щоб запобігти неприємним наслідкам, слід знати як загальні, так і особливі випадки притягнення до відповідальності, а також розміри штрафних санкцій, порядок їх застосування тощо.

За порушення законодавства про ЄСВ чинне законодавство передбачає три види юридичної відповідальності:

- фінансову;
- адміністративну;
- кримінальну.

#### **2.4. Аналіз наслідків змін фіскальної політики щодо адміністрування ЄСВ і заробітної плати на прикладі ТОВ “МП”**

За хронологією подій можна виділити наступні моменти змін. До початку 2011 року при нарахуванні заробітної плати роботодавець повинен був сплатити внески на соціальне страхування, виконати утримання соціальних внесків податку на доходи фізичних осіб із заробітної плати. На цей момент внески, що пов'язані з заробітною платою мали наступну структуру:

- внески до пенсійного фонду (нарахування 33,2 %; утримання 2 %);

- внески до фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності (нарахування 1,4 %; утримання 1 %);
- внески до фонду зайнятості (нарахування 1,6 %; утримання 0,6 %);
- внески до фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві (диференційовані ставки 0,56-13,5 %).

Разом нарахування на фонд оплати праці склали 36,76%, а утримання 3,6%.

Першим моментом можна вважати 01.01.2011 року, коли був введений ЄСВ. Ставку ЄСВ було встановлено як суму всіх соціальних внесків що існували на той час, тобто нарахування ЄСВ залишилось на рівні 36,76% відповідно до I –го класу професійного ризику, а утримання на рівні 3,6%.

Протягом 2015 року було запропоновано декілька варіантів умов, які дозволяли зменшити ставку ЄСВ. Основною вимогою в цих умовах було підвищення заробітної плати. Враховуючи той факт, що в бізнес середовищі ці пропозиції не були прийнятні і все залишилось без змін, у цей рік не відбувається характерного моменту змін.

Другим моментом можна вважати 01.01.2016 року, коли ставку ЄСВ було встановлено на рівні 22% для нарахувань на фонд оплати праці незалежно від класу професійного ризику, а всі відрахування ЄСВ із заробітної плати було скасовано.

Третім моментом слід вважати 01.01.2017 року, коли мінімальна заробітна плата була встановлена на рівні 3200 грн. при прожитковому мінімумі в 1600 грн.

Основним документом, який містить всю потрібну для дослідження інформацію було обрано “Відомості про нарахування заробітної плати (доходу) застрахованими особами (Таблиця 6.)” (Додаток В) у складі щомісячного звіту про ЄСВ. З початку розглянемо динаміку змін фонду оплати праці і ЄСВ. Для дослідження було обрано період з вересня 2015 по жовтень 2017 року (рис.2.1)

В період починаючи з 01.01.2016 по 01.01.2017 року спостерігається зменшення обсяг ЄСВ. Після примусового підняття рівня мінімальної заробітної плати з 01.01.2017 року обсяг ЄСВ збільшився.

Фонд оплати праці у першому кварталі 2016 року мав падіння потім падіння запинилось і з другого півріччя спостерігалось зростання фонду. Найбільш стрімке

зростання виявилось з 01.01.2017 року після підвищення мінімальної заробітної плати.

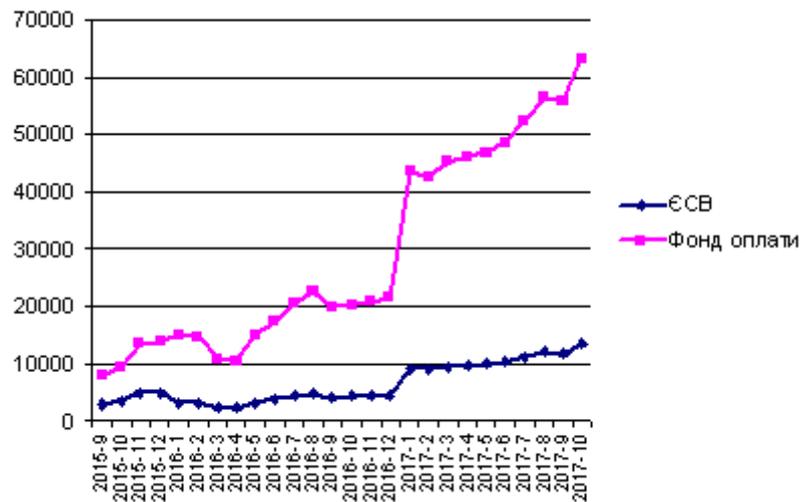


Рис. 2.1 Динаміка змін фонду оплати праці і ЄСВ. Побудовано автором по інформації Додатку В.

На перший погляд на прикладі обраного підприємства за підсумками інституційних змін і відбувається зростання фонду оплати праці і надходження ЄСВ. Для проведення більш ретельного аналізу розглянемо динаміку чисельності працівників на підприємстві (рис.2.2).

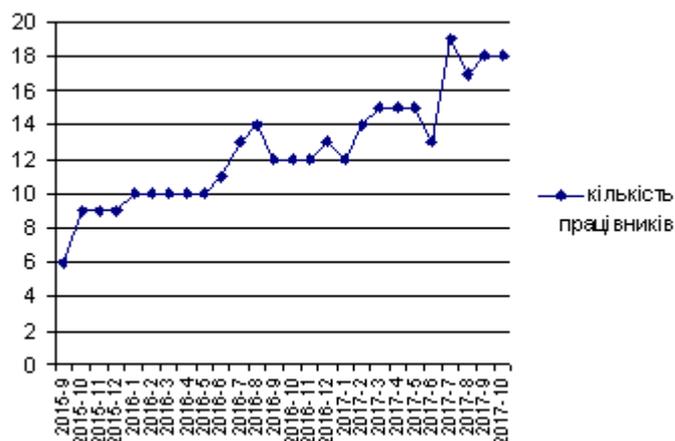


Рис. 2.2. Динаміка змін кількості працівників на підприємстві. Побудовано автором по інформації Додатку В.

За даними аналізу на підприємстві спостерігається стійке зростання кількості працівників. За період з 09.2015 по 10.2017 кількість працівників зросла в три рази. Тобто підприємство в період дослідження набуло розвитку. Саме цей факт може зумовлювати збільшення фонду оплати праці.

Які саме мотиви привели до розвитку підприємства визначити важко. При зменшенні ставки ЄСВ з 36,76% до 22% у підприємства дійсно з'являються резерви для збільшення фонду оплати праці при цьому витрати на заробітну плату у складі собівартості залишаються на том самому рівня. Тобто собівартість не збільшується. Тому можна вважати що одним з варіантів використання резерву ФОП, який з'явився в наслідок зменшення ставки ЄСВ – це збільшення кількості працівників. Якщо при збільшенні заробітної плати без збільшення кількості працівників відбувається інтенсифікація розвитку підприємства, то при збільшенні кількості працівників відбувається варіант екстенсивного розвитку. В умовах дешевої робочої сили. Можливо цей варіант використання резерву ФОП для підприємства виявився більш привабливим.

Для подальшого аналізу розглянемо динаміку зростання частки ЄСВ у розрахунку на одного працівника (рис. 2.3)

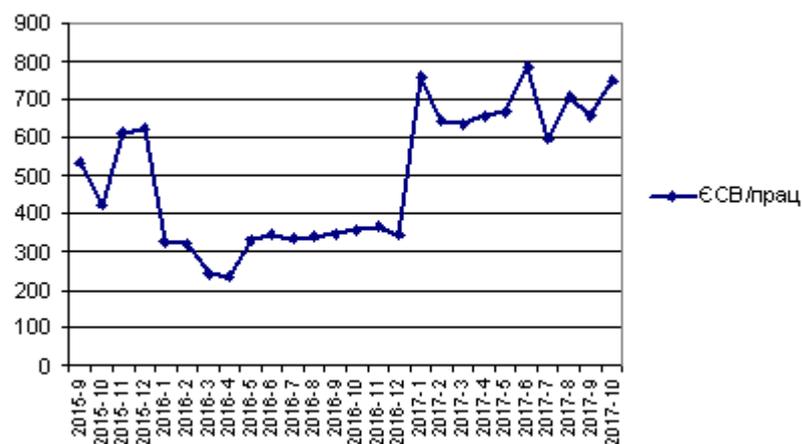


Рис. 2.3. Динаміка змін частки ЄСВ у розрахунку на одного працівника. Побудовано автором по інформації Додатку В.

На цьому графіку більш явно спостерігається падіння надходжень від ЄСВ протягом 2016 року. Починаючи з 2017 року, після підняття мінімальної заробітної плати спостерігається стрибок зростання частки ЄСВ на одного працівника. Найбільш вірогідно, що це є наслідком вимушеного підняття заробітної плати до мінімальної.

Отже, зниження ставки ЄСВ створило умови для самофінансування підприємства. Керівництво підприємства обрало свій шлях використання економії від зменшення ставки ЄСВ. Якщо засоби масової інформації надавали пропозиції використання економії для підняття заробітної плати, то у нашому випадку економія була використана для збільшення кількості працівників. Середня заробітна плата прийнятих робітників складала 1600-1800 грн. При піднятті мінімальної заробітної плати підприємство вимушено було підняти заробітну плату до 3200 і вище. Саме це спостерігається на наведених графіках.

За визначеною ситуацією одночасне збільшення кількості працівників і підвищення заробітної плати приведе до необхідності збільшення обсягів виробництва.

## РОЗДІЛ 3

### ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВНЕСКІВ І ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

#### 3.1. Моделювання змін в системі адміністрування ЄСВ і заробітної плати

Моделювання є одним з інструментів проведення досліджень. Модель – це подоба об'єкту у той чи іншій площі реальності. Для моделювання змін в системі адміністрування ЄСВ і заробітної плати необхідним є систематизація і формалізація цих змін для побудови моделі. Сутність змін, які будуть досліджуватися за допомогою моделі, міститься у наступному.

Важливим фактором змін є зменшення ставки ЄСВ до 22%. Але, навидь отримавши послаблення податкового навантаження після зменшення ставки ЄСВ бізнес середовище не спрямувало вивільнені кошти на підвищення заробітної плати. Відповідно надходження до пенсійного фонду не збільшились, виведення заробітної плати з тіні також не відбулося. У січні 2016 року надходження ЄСВ зменшилось на 12,61%, у лютому на 31,65%, у березні на 28,67%. [5]. Як наслідок фонд соціального страхування швидко втрачав ресурс. Це свідчило про недосконалість прогнозних розрахунків.

Підвищення рівня мінімальної заробітної плати до 3200 грн. було спробою адміністративним впливом виправити ситуацію з наповненням пенсійного фонду.

Дійсно, зі збільшенням мінімальної заробітної плати надходження ЄСВ збільшились і частково компенсували втрату початку 2016 року, але повністю компенсувати ці втрати не вдалось.

Що відбулось і чому економічні процеси почали здійснюватися у неочікуваному напрямі? Для з'ясування причин і відповіді на це питання треба провести моделювання інституційних змін і оцінити їх наслідки. Проведення дослідження шляхом аналізу процесів на прикладі реальних суб'єктів господарювання ускладнюється існуванням багатьох факторів, що впливають як на

фінансові результати, так і на нарахування заробітної плати окремим робітникам та ЄСВ на фонд оплати праці.

Для проведення дослідження було вирішено побудувати імітаційну модель за допомогою таблиць Excel.

У якості параметрів в моделі був чисельний склад штату працівників з встановленими окладами. Також в моделі задавались основні показники господарської діяльності:

- дохід від господарської діяльності;
- витрати на матеріали і комплектуючі;
- амортизація.

У якості системних параметрів моделі були встановлені визначені роки, в які проходили зміни в системі адміністрування ЄСВ і заробітної плати, а саме:

- 2011 рік (нарахування ЄСВ – 36,76%, утримання ЄСВ – 3,6%, податок на прибуток – 25%);
- 2015 рік (були пропозиції, які бізнес середовище не сприйняло, податок на прибуток зменшено до 18%);
- 2016 рік (нарахування ЄСВ – 22%, утримання – скасовано);
- 2017 рік (підвищення мінімальної заробітної плати до 3200 грн.).

Для проведення дослідження було обрано гіпотетичне підприємство, яке кожного місяця виконує той самий обсяг робіт при фіксованих цінах на матеріали і комплектуючі, фіксовану суму амортизації і фіксовану заробітну плату. Для усунення впливу екзогенних факторів будемо вважати, що економіка стабільна і вся продукція реалізується повністю. Для спрощення дослідження впливу інституційних змін будемо вважати, що підприємство не є платником ПДВ і знаходиться на загальній системі оподаткування прибутку.

Модель поєднує два модуля. Перший модуль формує фонд оплати праці і ЄСВ. Другий модуль дозволяє визначити фінансовий результат, прибуток і податок на прибуток.

Розглянемо наслідки процесів на прикладі гіпотетичного підприємства, яке кожного місяця виконує той самий обсяг робіт при фіксованих цінах на матеріали і комплектуючі, фіксовану суму амортизації і фіксовану заробітну плату. А саме:

- дохід – 80000 грн.;
- витрати на матеріали (комплектуючі) – 20000 грн.;
- амортизація – 5000 грн.

Припустимо, що на підприємстві працює 10 працівників, яким встановлені фіксовані оклади. Проведемо імітаційне моделювання формування фонду оплати праці, нарахувань і утримань ЄСВ у відповідності до інституційних змін законодавства. Результати моделювання формування фонду оплати праці і ЄСВ наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

**Результати моделювання формування фонду оплати праці і ЄСВ**

П.І.Б.	Оклад (грн)	2011		2015		2016	2017	
		утрим.	нарах.	утрим.	нарах.	нарах.	нарах.	донарах.
Іваненко С.А.	5000,00	180,00	5000,00	180,00	5000,00	5000,00	5000,00	
Петренко І.М.	4800,00	172,80	4800,00	172,80	4800,00	4800,00	4800,00	
Сидоренко О.В.	4800,00	172,80	4800,00	172,80	4800,00	4800,00	4800,00	
Шпак А.В.	4500,00	162,00	4500,00	162,00	4500,00	4500,00	4500,00	
Скворцов Є.Г.	4000,00	144,00	4000,00	144,00	4000,00	4000,00	4000,00	
Орлов Л.А.	3500,00	126,00	3500,00	126,00	3500,00	3500,00	3500,00	
Соколов С.А.	3200,00	115,20	3200,00	115,20	3200,00	3200,00	3200,00	
Солов'єв О.М.	3000,00	108,00	3000,00	108,00	3000,00	3000,00	3200,00	200,00
Вороб'єв Р.О.	2800,00	100,80	2800,00	100,80	2800,00	2800,00	3200,00	400,00
Коньков С.С.	2200,00	79,20	2200,00	79,20	2200,00	2200,00	3200,00	1000,00
ФОП	37800,00		37800,00		37800,00	37800,00	39400,00	
Нарахування ЄСВ на ФОП			13895,28		13895,28	8316,00	8668,00	
утримання ЄСВ		1360,80		1360,80				
Надходження до ПФ		1360,80	13895,28	1360,80	13895,28	8316,00	8668,00	
втрати роботодавця								1600,00

З урахуванням проведених розрахунків фонду оплати праці і ЄСВ моделювання підсумків господарської діяльності надасть наступні значення (таблиця 3.2).

При проведенні розрахунків податок на прибуток у 2011 році встановлено на рівні 25%, а починаючи з 2015 року 18%. За результатами моделювання можна зробити наступні висновки.



## Результати моделювання підсумків господарської діяльності

Стаття	2011	2015	2016	2017
Дохід	80000,00	80000,00	80000,00	80000,00
Оплата праці	37800,00	37800,00	37800,00	39400,00
Нарахування на ФОП	13895,28	13895,28	8316,00	8668,00
Витрати (матеріали, комплектуючі, оренда, інші)	20000,00	20000,00	20000,00	20000,00
Амортизація	5000,00	5000,00	5000,00	5000,00
Прибуток	3304,72	3304,72	8884,00	6932,00
Податок на прибуток	826,18	594,85	1599,12	1247,76
Чистий прибуток	2478,54	2709,87	7284,88	5684,24

По-перше, зменшення ставки ЄСВ майже в три рази збільшує чистий прибуток підприємства при інших рівних умовах, в той час як нарахування ЄСВ зменшуються на 40%.

По-друге, підвищення мінімальної заробітної плати збільшує надходження ЄСВ до пенсійного фонду тільки на 3%, тобто в залежності від того яка частка робітників отримує заробітну плату нижчу за мінімальну. Чистий прибуток у цьому випадку зменшується, але залишається більшим за прибуток 2015 року в два рази. Ці зміни відбулися тільки за результатами перерозподілу в системі оподаткування.

Разом із тим зі зменшенням податкового навантаження в бізнес середовище зменшилась собівартість робіт та послуг і реально збільшилися доходи підприємств, що сприяло збільшенню надходжень до бюджету від податку на прибуток. Тобто бізнес отримав додатковий дохід. Якщо в бюджетній сфері держава може впливати на розподіл отриманих додаткових коштів від зменшення ЄСВ, то в бізнес середовищі спрямування цього доходу залежить тільки від власника бізнесу.

Розглянемо наступні стратегії спрямування додаткового доходу:

- підвищення заробітної плати;
- збільшення кількості працівників;
- відмовлення від тіньової заробітної плати;
- залишення рівня заробітної плати без змін і отримати збільшення прибутку, який можна направити на дивіденди, підвищення статутного фонду, інвестиції та інші цілі;

- збільшити витрати на оновлення обладнання;
- використання коштів, що отримані від зменшення ЄСВ для тіньових схем “відкату”, та переводу коштів в готівку.

Розглянемо ці стратегії. Перші дві стратегії безпосередньо пов’язані з напрямками використання вивільненої частки фонду оплати праці. Якщо у складі собівартості продукції враховується сума фонду оплати праці і нарахування ЄСВ, то при зменшенні ставки ЄСВ з 36,76% на 22% частка ЄСВ у складі суми на 14,76% зменшується і відповідно фонд оплати праці може бути збільшено на 14,76%. Збільшення фонду оплати праці може бути як за рахунок збільшення заробітної плати, так і за рахунок збільшення кількості працівників при збереженні рівня оплати праці.

Ринок праці в Україні підтримується високим рівнем навантаження зареєстрованих безробітних на кількість вільних робочих місць (рис.3.1).

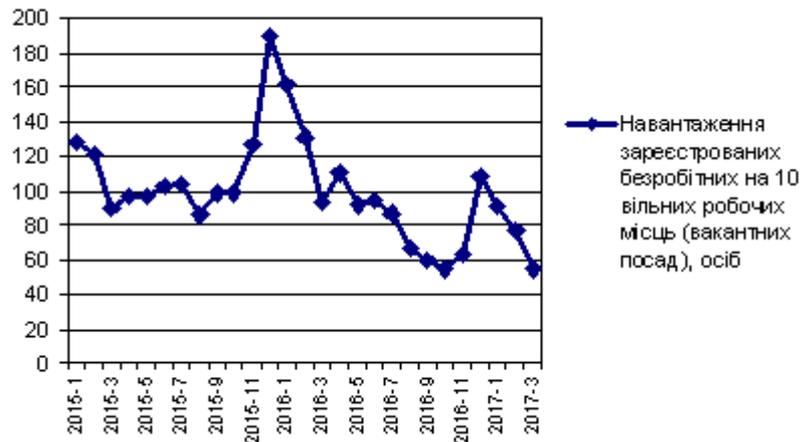


Рис.3.1 Навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць Побудовано автором за даними держкомстату України

Починаючи з 2016 року інформація без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції. Тому у січні 2016 року спостерігається падіння показника, що створює загальну тенденцію зниження показника. Але не зважаючи

на загальну тенденцію зменшення навантаження, кількість безробітних дозволяє власникам бізнесу залишати рівень заробітної плати без змін.

Так як зрушень на ринку праці не відбулося, то вивільнені кошти, на наш погляд, скоріше за все будуть спрямовані на збільшення кількості найманих працівників. Збільшення кількості працівників саме і буде сприяти детінізації заробітної плати. Саме це спостерігалось на прикладі підприємства ТОВ “МІГ” у другому розділі.

Стратегія залишення рівня заробітної плати без змін і отримання збільшення прибутку, який можна направити на дивіденди, підвищення статутного фонду, інвестиції та інші цілі. За даною стратегією на частку фонду оплати праці в розмірі 14,76% буде знижена собівартість продукції. Саме на цю частку відповідно збільшиться прибуток і відповідно на 18% від цього залишку піде на збільшення податку на прибуток. Решта буде формувати джерела самофінансування розвитку підприємства. Само за рахунок підприємств, які отримали таку стратегію за підсумками першого півріччя почало спостерігатися зростання економіки.

Це підтверджує висновки теорії Лаффера про те, що зменшення податкового навантаження буде сприяти пожвавленню економіки, за рахунок чого податкові надходження будуть зростати. Лаффер ніколи не стверджував, що зменшення ставки ЄСВ збільшить надходження саме ЄСВ до пенсійного фонду. На наш погляд таке твердження є помилковим.

Частка фонду оплати праці, що вивільнилась можна використати на оновлення основних засобів. У такому разі збільшиться сума амортизаційних відрахувань. Тобто частка коштів самофінансування буде вкладено в збільшення активів підприємства.

Стратегію використання коштів, що отримані від зменшення ЄСВ для тіньових схем “відкату”, та переводу коштів в готівку, можна вважати аморальною, але виключати з розгляду її не можна.

Таким чином, більшість стратегій і їх наслідків підтверджують теорію Лаффера. Помилковим є очікування миттєвого збільшення податкових надходжень.

Економічні процеси мають інертність і потрібен час від моменту впливу змін до того моменту, як почне спостерігатись реакція на ці зміни.

Економічні процеси не є ізольованими. Економічна система охоплює абсолютно всі процеси, які відбуваються в суспільстві. Тому зміни в одній ланці не можуть не впливати на інші. Так зниження собівартості і збільшення прибутку не залишилось без уваги постачальників енергоресурсів. Через збільшення тарифів на енергоресурси частка прибутку знову зменшилась. Тобто вивільнені кошти від зменшення ставки ЄСВ через збільшення тарифів перейшли до постачальників енергоресурсів.

Аналізуючи ситуацію з ЄСВ можна дійти до наступних висновків. Зменшення податкового навантаження тільки створює умови для можливого підвищення заробітної плати, але вони не є достатніми.

Поки на ринку праці буде вистачати трудових ресурсів і робітники без підвищення заробітної плати будуть готові продовжувати працювати, власники підприємств не будуть підвищувати заробітну плату. А зменшення податкового навантаження на заробітну плату надасть тільки можливість зменшити собівартість і підвищити прибутки. Таким чином, зменшені надходження ЄСВ будуть компенсовані збільшенням надходжень від податку на прибуток, або перейдуть до постачальників енергоресурсів через збільшення тарифів.

Потрібний результат буде тільки за умови змін на ринку праці. Це можливо за наступних умов:

По-перше, це природне зменшення кількості трудових ресурсів, яке очікується у наслідок демографічної кризи 90-х років.

По-друге, це збільшення кількості робочих місць.

По-третє, це підвищення тарифних ставок, підвищення заробітної плати на підприємствах державного сектору і бюджетних організацій. Цей прецедент надасть вплив на ринок праці і змусить підприємців також підвищувати заробітну плату для утримання працівників в конкурентному середовищі.

Для впровадження теорії Лаффера потрібний час для того, що система проявила реакцію на зміну свого стану. На прикладі України створення умов

шляхом зменшення податкового навантаження може привести до очікуваного результату тільки через певний час, якого, на жаль, економіка України немає.

### **3.2. Усунення дисбалансу в адмініструванні заробітної плати**

Мінімальна заробітна плата — це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може здійснюватися оплата за виконану працівником місячну, а також погодинну норму праці (обсяг робіт) (ст. 95 КЗпП, ст. 3 Закону про оплату праці) [51].

Розмір мінімальної заробітної плати встановлюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України, як правило, один раз на рік у Законі про Державний бюджет України з урахуванням пропозицій, вироблених шляхом переговорів представників професійних спілок, власників або уповноважених ними органів, що об'єдналися для ведення колективних переговорів та укладення генеральної угоди (ст. 10 Закону про оплату праці) [51].

Прийняття рішення щодо суттєвого підвищення мінімальної заробітної плати було оголошено Президентом вже після першого слухання по бюджету на 2017 рік. Це було неочікуваним навидь з боку урядових інституцій. Разом з тим, відповідно до основ економічної теорії, якщо держава примусово підвищує мінімальний розмір заробітної плати, то це створює такі умови на ринку праці, при яких роботодавець не має права наймати працівників з оплатою менш ніж мінімальна. Тому з'являється різниця між кількістю робітників, що бажають працювати за мінімальну заробітну плату і кількістю працівників, яких роботодавці бажають прийняти на роботу. Як наслідок, підвищується рівень безробіття. Причому у даному випадку причиною безробіття буде не відмова працівників працювати за мінімальну оплату, жорсткість ставки. Тому безробіття перетворюється з природного на штучне.

Мінімальна заробітна плата весь час застосовується разом з прожитковим мінімумом.

Якщо мінімальна заробітна плата може установлюватися узгодженим рішенням, то прожитковий мінімум розраховується за визначеною методикою. Прожитковий мінімум – це вартісна величина достатнього для нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. На практиці застосовується нормативний метод, який полягає у встановленні вартісної величини прожиткового мінімуму через мінімальний споживчий кошик. Кожна держава має свої особливості формування мінімального споживчого кошика. Більш того, навидь норма потреб організму людини визначається по різному в різних державах.

Крім мінімальної заробітної плати для встановлення посадових окладів в бюджетній сфері Постановою КМУ від 30 серпня 2002 року №1298 “Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери” [52] була затверджена Єдина тарифна сітка. Ця сітка містить дані про 23 розряди працівників, а також встановлює коефіцієнти які упорядковують розмір окладів працівників відносно першого тарифного розряду. Цей коефіцієнт – це чітко встановлене поняття, яке регулюється тільки тарифною сіткою. Саме тому будь-які інші трудові правки та нововведення не мають ніякого впливу на показник. Як відомо, для представників першого тарифного розряду коефіцієнт становить одиницю, а для інших розрядів він певним чином зростає.

З 1 січня 2017 року посадові оклади (тарифні ставки, ставки заробітної плати) розраховуються виходячи з розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника 1 тарифного розряду, встановленого у розмірі прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 1 січня календарного року.

14 червня 2017 Уряд схвалив Основні напрямки бюджетної політики України, тобто, так звану – бюджетну резолюцію на 2018 – 2020 роки, яку розробив Мінфін спільно з Урядом, експертами, профспілковими організаціями, Асоціацією міст України, а також міжнародними партнерами.

Для планування видатків із бюджету на виплату заробітної плати в бюджетній резолюції передбачені наступні показники:

Таблиця 3.3

**Показники значень 1-го тарифного розряду і мінімальної заробітної плати**

Рік впровадження	1 тарифний розряд	Мінімальна заробітна плата
2017	1600 грн.	3200 грн.
2018	1762 грн.	3723 грн.
2019	1921 грн.	4173 грн.
2020	2073 грн.	4425 грн.

Прожитковий мінімум протягом наступних трьох років збільшуватимуть тричі на рік – у січні, липні та грудні: від 1,7 тис. грн у січні 2018-го до 2139 грн у грудні 2020-го.

Єдина тарифна сітка, яка запропонована на 2018-2020 роки наведена в таблиці 3.4

Таблиця 3.4

**Посадові оклади (тарифні ставки) за ЄТС на 2018 – 2020 роки**

Розряди	Коефіцієнт підвищення окладу	з 01.01.2018 р. по 31.12.2018 р. Оклад (тарифна ставка) (грн.)	з 01.01.2019 р. по 31.12.2019 р. Оклад (тарифна ставка) (грн.)	з 01.01.2020 р. по 31.12.2020 р. Оклад (тарифна ставка) (грн.)
1	2	3	4	5
1	1	1762	1921	2073
2	1,09	1921	2094	2260
3	1,18	2079	2267	2446
4	1,27	2238	2440	2633
5	1,36	2396	2613	2819
6	1,45	2555	2785	3006
7	1,54	2713	2958	3192
8	1,64	2890	3150	3400
9	1,73	3048	3323	3586
10	1,82	3207	3496	3773
11	1,97	3471	3784	4084
12	2,12	3735	4073	4395
13	2,27	4000	4361	4706
14	2,42	4264	4649	5017
15	2,58	4546	4956	5348

Продовж. табл. 3.4

1	2	3	4	5
16	2,79	4916	5360	5784
17	3	5286	5763	6219
18	3,21	5656	6166	6654
19	3,42	6026	6570	7090
20	3,64	6414	6992	7546
21	3,85	6784	7396	7981
22	4,06	7154	7799	8416
23	4,27	7524	8203	8852
24	4,36	7682	8376	9038
25	4,51	7947	8664	9349

Як мінімальна заробітна плата, так і прожитковий мінімум застосовується при розрахунках фондів, ставок, нормативів. Тому суттєві зміни як мінімальної заробітної плати, так і прожиткового мінімуму можуть привести до дисбалансу визначень похідних платежів.

За історією подій в Україні прожитковий мінімум завжди перевищував мінімальну заробітну плату. Динаміка змін прожиткового мінімуму і мінімальної заробітної плати наведена у рис. 3.2

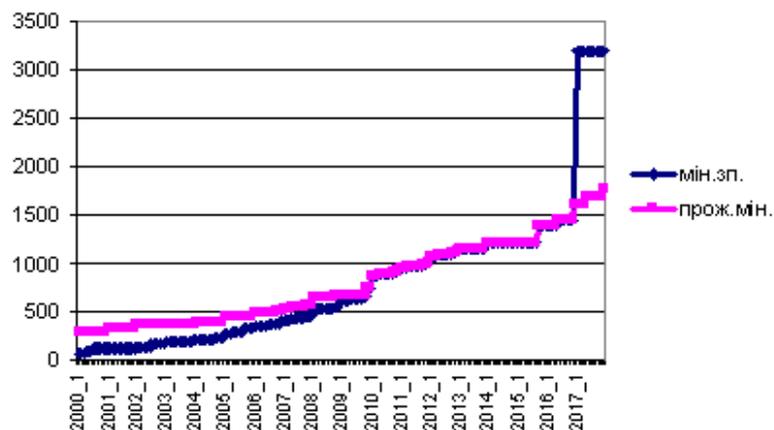


Рис.3.2 Динаміка зростання мінімальної заробітної плати і прожиткового мінімуму. Побудовано автором за інформацією з Законів України.

Починаючи з 2010 року мінімальна заробітна плата дорівнює прожитковому мінімуму. А з 2017 року мінімальна заробітна плата у двічі перевищує прожитковий мінімум. За визначенням мінімальної заробітної плати це означає, що навидь працівник, який виконує не кваліфіковану роботу з 2017 року отримує заробітну плату, яка у двічі перевищує прожитковий мінімум. На перший погляд цей крок

дозволив стверджувати, що в Україні подолана бідність. Але така різка зміна економічної рівноваги може мати негативні наслідки.

По-перше, відповідно до єдиної тарифної сітки на оклади робітників з 1 по 11 розряд включно менше мінімальної заробітної плати. Ситуація не змінюється і в 2018 році, а у 2019 та 2020 році навряд працівники з 12 розрядом будуть мати оклади менш за мінімальну заробітну плату. Такий дисбаланс повністю знищує стимулюючу функцію управління для робітників цих розрядів. Ці працівники не тільки будуть отримувати однакову заробітну плату за рахунок доплат до мінімальної заробітної плати, навряд будь які заохочення для стимулювання робітників будуть сприйматися як доплата до МЗП.

По-друге, механізм податкових соціальних пільг був прив'язаний до прожиткового мінімуму. Зміна правил виконання державних гарантій щодо мінімальної оплати праці поставила роботодавців та працівників у 2017 році у незручне становище. Адже поріг для застосування «базової» ПСП виявився меншим за розмір мінімальної зарплати, яка має нараховуватися працівнику за повністю виконану місячну норму праці.

У 2017 році практично всі працівники, яким нараховано зарплату у її мінімальному місячному розмірі 3200 грн, права на ПСП тепер не мають. Лише особи, які мають право на підвищений розмір ПСП (пп. 169.1.2 та пп. «а», «б» пп. 169.1.3 ПКУ) і мають двох чи більше дітей, зможуть скористатися ПСП.

По-третє, більшість штрафних санкцій була прив'язана до розміру мінімальної заробітної плати, тому зі зростанням рівня МЗП суттєво підвищуються розміри штрафних санкцій.

По-четверте. Зараз оклади окремих категорій службовців розраховуються у мінімальних зарплатах. Приміром, відповідно до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» посадовий оклад судді місцевого суду встановлено у розмірі 10 мінімальних заробітних плат. Отже, якщо мінімальна зарплата зросте на 1600 грн, зарплата судді місцевого суду збільшиться одразу на 16000 грн. Уряд пропонує скасувати таку соціальну несправедливість і підвищувати зарплати всім працюючим рівномірно.

## РОЗДІЛ 4

### ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Тема дипломної роботи: «Оптимізація адміністрування соціальних податків і заробітної плати в Україні та її наслідки». Під час виконання дипломної роботи збирається, систематизується та опрацьовується великий об'єм теоретичного матеріалу, виконується його обробка за допомогою персонального комп'ютера, проводиться аналіз основних техніко-економічних показників.

Робоче місце під час виконання дипломної роботи знаходиться в кабінеті (офісному приміщенні) ТОВ «МІГ». Робоче місце забезпечується належною оргтехнікою, технічними засобами зв'язку і є зручним для виконання своїх трудових обов'язків.

До комплексу обладнання, яке використовується входить:

- а) комп'ютерна та різноманітна периферійна техніка;
- б) обладнання, яке підтримує комфортні умови праці (опалювальні прилади, кондиціонери).

Аналіз потенційних небезпек.

Під час виконання роботи в офісному приміщенні є можливість виникнення потенційних небезпек та різноманітних шкідливих факторів:

- ураження електричним струмом, у наслідок несправності електророботобудування, невиконання правил техніки безпеки при користуванні електричним обладнанням, що може призвести до електротравм або летального наслідку;
- механічне травмування в наслідок не раціонального розташування робочих місць;
- нервово-психічні навантаження в наслідок специфіки виконуваних робіт, що призводить до захворювань загального характеру;

– негативні відносини у колективі в наслідок постійних емоційних зривів, які призводять до підвищених емоційних навантажень;

– кістково-м'язові порушення, у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг, що призводить до ушкодження опорно-рухового апарату;

– негативний вплив електромагнітних, в тому числі і рентгенівських випромінювань при використанні моніторів персональних комп'ютерів (далі ПК) з електронно-променевою трубкою, що призводить до погіршень зору, зниження імунітету;

– недостатнє або надмірне освітлення робочих місць, в зв'язку з несправністю, або хибним вибором освітлювальних приладів, в зв'язку з неправильним розташуванням робочих місць по відношенню до джерел природного та штучного освітлення, що призводить до погіршення зору або ефекту засліплення;

– підвищений рівень шуму, який створюється перетворювачем напруги електронно-обчислювальної машини (далі ЕОМ), її технічною периферією, а також людьми, що працюють у приміщенні, і який призводить до погіршення слуху;

– незадовільні параметри мікроклімату робочого місця, у зв'язку із відсутністю приладів, що забезпечують необхідний повітрообмін та опалювальної системи, які можуть викликати загальні захворювання;

– пряма і відбита від екрана ПК блискіть, що призводить до роздратованості та повільного процесу роботи;

– вірогідність загоряння, в зв'язку з використанням несправного електрообладнання, обігрівачів з відкритим теном, недотриманням, або порушенням правил протипожежної безпеки, відсутністю систем пожежної сигналізації і пожежогасіння, що призводить до пожежі;

– неправильні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій, які призводять до паніки та загибелі людей.

Заходи по забезпеченню безпеки.

У приміщенні офісу застосовується широке різноманіття електроприладів: персональні комп'ютери, принтери, ксерокси, факси, освітлювальні прилади, кондиціонери, побутові електроприлади тощо. Небезпека ураження електричним струмом при використанні цих приладів з'являється при недотриманні заходів обережності, а також при відмові або несправності цього обладнання. Наслідки ураження електричним струмом залежать від багатьох факторів: опору організму, величини, тривалості дії, роду і частоти струму, шляхів його проходження через життєво важливі органи, умов зовнішнього середовища.

Для запобігання ураження електричним струмом встановлено електроустаткування, яке відповідає вимогам: ПУЕ («Правила устрою електроустановок») і ГОСТ 12.1.030-81 (2001) «ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление», величина опору захисного заземлення електрообладнання приміщення - 4 Ом; НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила устройства электроустановок. Электрооборудование специальных установок», приміщення, в якому розташовуються ЕОМ, різноманітне устаткування, відноситься до класу пожежебезпечної зони П-Па, тому передбачений мінімальний ступінь захисту ізоляції обладнання IP44; ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения» обладнання офісу має подвійну ізоляцію, яка складається з робочої та додаткової ізоляції; ГОСТ 12.2.007.0-75\* (2001) «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности» ЕОМ, периферійні пристрої ЕОМ та устаткування для обслуговування, ремонту та налагодження ЕОМ по способу захисту людини від ураження електричним струмом, належать до I класу, оскільки мають подвійну ізоляцію, елемент для заземлення та провід для приєднання до джерела живлення, що має заземлюючу жилу і вилку з заземлюючим контактом. Експлуатація електроустановок і електроустаткування проводиться відповідно до НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безопасной эксплуатации электроустановок» та НПАОП 40.1-1.21-98 «Правила безопасной эксплуатации электроустановок потребителей»

Ймовірність механічного травмування може виникнути внаслідок не раціонального розташування робочих місць, захаращення робочих місць або у зв'язку з недбалістю та неуважністю обслуговуючого персоналу. Для виключення травматизму згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» зроблено більш зручне та раціональне розташування робочих місць, таким чином збільшена відстань між ними, яка відповідає нормованим значенням (площа на одне робоче місце має становити не менше ніж  $6,0 \text{ м}^2$ , а об'єм не менше ніж  $20,0 \text{ м}^3$ ).

У зв'язку із стресовими ситуаціями та нервово-емоційними навантаженнями у працівників може виникнути ймовірність захворювань загально-невротичного характеру.

З метою зниження нервово - емоційного напруження, стомлення зорового аналізатора, поліпшення мозкового кровообігу, подолання несприятливих наслідків гіподинамії, запобігання втоми, передбачені перерви у роботі – 15 хвилин кожні дві години, а також спеціально обладнане приміщення – кімната відпочинку.

Для оптимізації відносин у колективі проводяться тренінги з залучанням психологів на теми: «Адаптація у новому колективі», «Поведінка в суспільстві».

Для запобігання кістково-м'язових порушень у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг необхідно виконувати фізичні вправи 2-3 рази протягом робочого часу.

Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці.

Внаслідок роботи за ПК, на фізіологію людини негативно впливають електромагнітні випромінювання. Щоб зменшити наслідки впливу на людину та знизити негативні показники у робочій зоні до допустимих значень, згідно з ГОСТ 12.2.007.0-75 «Изделия электротехнические. Общие требования безопасности», вироби, які створюють електромагнітні поля, повинні мати захисні елементи (екрани, поглиначі і т.д.). Вимоги до захисних елементів

повинні бути вказані в стандартах та технічних умовах на конкретні види виробів. Згідно з НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин» та ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин», на робочих місцях обладнаних ПК встановлені рідкокристалічні монітори, які не є джерелами рентгенівського та електромагнітного випромінювань.

У зв'язку з невдалим віддзеркаленням світла виникає пряма і відбита від екрана ПК блескність. Для запобігання роздратованості та повільного процесу роботи, робочі місця розміщені таким чином, щоб прямі промені сонця не попадали безпосередньо на екран, на вікнах передбачені жалюзі. Також допоміжні настільні освітлювальні прилади розміщені таким чином, щоб світло попадало на клавіатуру, а не на екран.

Основними причинами недостатньої або нераціональної освітленості робочих місць є несправність або нераціональний вибір освітлювальних приладів. Незадовільна освітленість на робочому місці або на робочій зоні може бути причиною зниження продуктивності та якості праці, отримання травм. Недостатнє освітлення викликає зоровий дискомфорт, що виражається у відчутті незручності або напруженості. Тривале перебування в умовах зорового дискомфорту призводить до розсіювання уваги, зменшення зосередженості, зоровій і загальній втомі.

У офісному приміщенні, згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення» передбачене природне та штучне освітлення. Природне освітлення здійснено через світлові прорізи, які забезпечують коефіцієнт природної освітленості (КПО) не нижче 1,5%. Для захисту від прямих сонячних променів, які створюють прямі та відбиті відблиски на поверхні екранів і клавіатури, передбачено сонцезахисні пристрої.

Розрахунок загального штучного освітлення в приміщенні офісу розмірами  $A \times B \times H = 16 \times 8 \times 3,4$  м, з висотою робочої поверхні  $h_p = 0,8$  м, нормованим значенням штучного освітлення для кабінету  $E_n = 300$  лк.

1. Розраховуємо кількість рядів світильників у приміщенні  $N_p$ :

$$N_p = \frac{B}{(H - h_p) \cdot [L/h]}, \text{ шт}; \quad (4.1)$$

де  $B$  – ширина приміщення, м;

$H$  – висота приміщення, м;

$h_p$  – висота робочої поверхні, м;

$[L/h]$  – числове значення коефіцієнта світильника;

$$N_p = \frac{8}{(3,4 - 0,8) \cdot 1,4} = 3, \text{ шт.}$$

2. Визначаємо максимально допустиму відстань між рядами світильника  $L_{\max}$ :

$$L_{\max} = \frac{B}{N_p}, \text{ м}; \quad (4.2)$$

де  $B$  – ширина приміщення, м;

$N_p$  – кількість рядів світильників у приміщенні, шт;

$$L_{\max} = \frac{8}{3} = 2,67, \text{ м.}$$

3. Визначаємо значення індексу приміщення  $i$ , що характеризує співвідношення розмірів освітлювального приміщення і висоти розміщення світильників:

$$i = \frac{A \cdot B}{(H - h_p) \cdot (A + B)}; \quad (4.3)$$

де  $A$  – довжина приміщення, м;

$B$  – ширина приміщення, м;

$H$  – висота приміщення, м;

$h_p$  – висота робочої поверхні, м;

$$i = \frac{16 \cdot 8}{(3,4 - 0,8) \cdot (16 + 8)} = 2,05.$$

4. Визначаємо значення коефіцієнта використання світлового потоку  $\eta$ , створюваного світильником типу ЛПО.

Вибирається з урахуванням відбиття поверхонь приміщення та індексу приміщення і дорівнює  $\eta = 54 \%$ .

5. Визначаємо сумарний світловий потік освітлювальної установки у даному приміщенні  $\Phi_\Sigma$ :

$$\Phi_\Sigma = \frac{E_H \cdot A \cdot B \cdot k_z \cdot z}{\eta}, \text{ лм}; \quad (4.4)$$

де  $E_H$  – рівень нормованого загального освітлення, лк;

$A$  – довжина приміщення, м;

$B$  – ширина приміщення, м;

$k_z$  – коефіцієнт запасу (для кабінету  $k_z = 1,4$ );

$z$  – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості (відношення середньої освітленості до мінімальної освітленості), як правило дорівнює (для люмінесцентних ламп  $z = 1,1$ );

$\eta$  – коефіцієнт використання світлового потоку;

$$\Phi_\Sigma = \frac{300 \cdot 16 \cdot 8 \cdot 1,4 \cdot 1,1}{0,54} = 109511, \text{ лм}.$$

6. Визначаємо умовну загальну кількість світильників у приміщенні  $N_{cs}^*$ :

$$N_{cs}^* = \frac{A \cdot B}{L_{\max}^2}, \text{ шт}; \quad (4.5)$$

де  $A$  – довжина приміщення, м;

$B$  – ширина приміщення, м;

$L_{\max}$  – максимально припустима відстань між рядами світильників, м;

$$N_{\text{св}}^* = \frac{16 \cdot 8}{2,67^2} = 18, \text{ шт.}$$

7. Розраховуємо світловий потік умовного джерела світла  $\Phi_l^*$ :

$$\Phi_l^* = \frac{\Phi_{\Sigma}}{N_l^*}, \text{ лм}; \quad (4.6)$$

де  $\Phi_{\Sigma}$  – сумарний світловий потік освітлювальної установки, лм;

$N_l^*$  – загальна кількість ламп у світильнику, яка розраховується за формулою:

$$N_l^* = N_{\text{св}}^* \cdot n, \text{ шт}; \quad (4.7)$$

де  $n$  – кількість ламп у світильнику, шт;

$$N_l^* = 18 \cdot 2 = 36, \text{ шт};$$

$$\Phi_l^* = \frac{109511}{36} = 3042, \text{ лм.}$$

8. Знаходимо коефіцієнт  $m$  – співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи  $\Phi_l^*$  та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи  $\Phi_l$ :

$$m = \frac{\Phi_l^*}{\Phi_l}; \quad (4.8)$$

$$m = \frac{3042}{2600} = 1,17.$$

9. Визначаємо оптимальну (фактичну) кількість світильників у приміщенні  $N_{\text{св}}$

:

$$N_{ce} = N_{ce}^* \cdot m, \text{ шт}; \quad (4.9)$$

де  $N_{ce}^*$  – умовна загальна кількість світильників у приміщенні, шт;

$m$  – співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи;

$$N_{ce} = 18 \cdot 1,17 = 21, \text{ шт.}$$

10. Визначаємо фактичну кількість ламп у приміщенні  $N_l$ :

$$N_l = N_{ce} \cdot n, \text{ шт}; \quad (4.10)$$

де  $N_{ce}$  – оптимальна (фактична) кількість світильників у приміщенні, шт;

$n$  – кількість ламп у світильнику, шт;

$$N_l = 21 \cdot 2 = 42, \text{ шт.}$$

11. Визначаємо загальну розрахункову освітленість  $E_p$  у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп:

$$E_p = \frac{\Phi_l \cdot N_l \cdot \eta}{A \cdot B \cdot k_3 \cdot z}, \text{ лк}; \quad (4.11)$$

де  $\Phi_l$  – фактичний світловий потік вибраної стандартної лампи, лм;

$N_l$  – фактична кількість ламп у приміщенні, шт;

$\eta$  – коефіцієнт використання світлового потоку;

$A$  – довжина приміщення, м;

$B$  – ширина приміщення, м;

$k_3$  – коефіцієнт запасу;

$z$  – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості;

$$E_p = \frac{2600 \cdot 42 \cdot 0,54}{16 \cdot 8 \cdot 1,4 \cdot 1,1} = 299, \text{ лк.}$$

Виходячи з розрахунку загальне штучне освітлення в приміщенні офісу дорівнює 299 лк, що відповідає нормованому значенню освітлення і яке забезпечується за допомогою 21 світильника типу ЛПО.

Рівні звукового тиску в октавних смугах частот, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку на робочих місцях приміщення відповідають вимогам ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» та ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку». Зниження рівня шуму в приміщенні здійснено за допомогою:

- використання більш сучасного обладнання;
- розташування принтерів та різноманітного устаткування колективного користування на значній відстані від більшості робочих місць працівників;
- переведення жорсткого диска в режим сну (Standby), якщо комп'ютер не працює протягом визначеного часу;
- використання блоків живлення ПК з вентиляторами на гумових підвісках.

Неправильне проектування або несправність систем опалення та вентиляції в приміщенні офісу може призвести до негативних впливів на здоров'я працівників у вигляді простудних захворювань, перегрівань, проблем із дихальними шляхами тощо.

Метеорологічні умови в приміщенні офісу – температура повітря, відносна вологість повітря й швидкість його переміщення відповідають встановленим санітарно-гігієнічним вимогам ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень» і ГОСТ 12.1.005-88 (1991) «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны». Роботи в офісному приміщенні, належать до категорії Іб - легка робота, тому передбачені наступні оптимальні значення параметрів мікроклімату:

- у холодний період року: температура 21-23°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,1 м/с;

– у теплий період року: температура 22-24°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,2 м/с.

Забезпечення таких параметрів мікроклімату досягається оснащенням приміщень пристроями кондиціонування, вентиляції та дезодорації повітря, системами опалювання.

Оптимальні рівні позитивних (n+) і негативних (n-) іонів у повітрі приміщення з ВДТ відповідають вимогам ГН 2152-80 «Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських приміщень» і становить: n+=1500-30000 (шт. на 1см<sup>3</sup>); n- = 3000-5000 (шт. на 1см<sup>3</sup>). Підтримку оптимального рівня легких позитивних і негативних аероіонів у повітрі на робочих місцях забезпечуються за допомогою біполярних коронних аероіонізаторів.

Заходи з пожежної безпеки.

Горінням називається складний фізико-хімічний процес взаємодії горючої речовини та окислювача, який супроводжується виділенням тепла та випромінюванням світла.

Процес горіння призводить до пожежі.

Пожежа – неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розповсюджується в часі і просторі.

Класифікація пожеж здійснюється в залежності від виду горящих речовин і матеріалів згідно ГОСТ 27331-87 «Пожарная техника. Классификация пожаров». Приміщення офісу, де проводяться роботи можна віднести до класу пожежі (А) – тверді речовини, переважно органічного походження, горіння яких супроводжується тлінням (меблі на місцях, документація). Крім визначених ГОСТ 27331-87 класів пожеж, згідно НАПБ Б.03.001-2004 «Про затвердження Типових норм належності вогнегасників» приміщення офісу відноситься і до класу пожежі (Е) – горіння електроустановок, що перебувають під напругою електричного струму.

Методика визначення категорій приміщень та будівель за вибухопожежною та пожежною небезпекою регламентується

НАПББ.03.002–2007 «Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою». Приміщення офісу відноситься до категорії Д.

В приміщенні офісу класом пожежі А (Е), категорією приміщення Д та площею 128 м<sup>2</sup> передбачені первинні засоби пожежогасіння, а саме встановлені три вуглекислотні вогнегасники місткістю 3 літри. Також із-за неможливості перебування персоналу в офісі цілодобово передбачені комбіновані датчики, які реагують на виділення диму та підвищення температури та передають сигнал на пульт пожежної охорони.

Заходи по забезпеченню безпеки в надзвичайних ситуаціях.

Методи захисту від впливу електромагнітного імпульсу на елементи виробництва.

Однією з основних завдань цивільного захисту (ЦЗ) є проведення заходів, спрямованих на підвищення стійкості роботи об'єктів в умовах надзвичайних ситуацій (НС) мирного і воєнного часу.

Під стійкістю роботи промислового об'єкта розуміють здатність його в умовах НС випускати продукцію у запланованих обсязі і номенклатурі, а при отриманні слабких і середніх руйнувань або порушенні зв'язків з кооперації та поставок відновлювати виробництво в мінімальні терміни.

Електромагнітний імпульс (ЕМІ) - вражаючий фактор ядерного зброї, а також будь-яких інших джерел ЕМІ (наприклад, блискавки, спеціалізованої електромагнітної зброї, короткого замикання в електрообладнанні високої потужності і т.д.). Вражаюча дія електромагнітного імпульсу (ЕМІ) обумовлено виникненням наведених напруг і струмів в різних провідниках. Дія ЕМІ проявляється, перш за все, по відношенню до електричної та радіоелектронної апаратури. Найбільш уразливі лінії зв'язку, сигналізації та управління. При цьому може статися пробій ізоляції, пошкодження трансформаторів, псування напівпровідникових приладів і т. п. Висотний вибух здатний створити перешкоди в цих лініях на дуже великих площах. Захист від ЕМІ досягається екрануванням ліній енергопостачання і апаратури.

На створення ЕМІ витрачається невелика частина ядерної енергії, проте, він здатний викликати потужні імпульси струмів і напруг в проводах і кабелях повітряних і підземних ліній зв'язку, сигналізації, управління, електропередачі, в антенах радіостанцій тощо.

Вплив ЕМІ може призвести до згорання чутливих електронних і електричних елементів, пов'язаних з великими антенами або відкритими проводами, а також до серйозних порушень в цифрових і контрольних пристроях, зазвичай без необоротних змін.

Особливістю ЕМІ як вражаючого фактора є його здатність поширюватися на десятки і сотні кілометрів в навколишньому середовищі і по різних комунікацій. Тому ЕМІ може вплинути там, де ударна хвиля, світлове випромінювання і проникаюча радіація втрачають своє значення як вражаючі фактори.

При наземних і низьких повітряних вибухах в зоні, радіусом у кілька кілометрів від місця вибуху, в лініях зв'язку і електропостачання виникають напруги, які можуть викликати пробою ізоляції проводів та кабелів щодо землі, а також пробій ізоляції елементів апаратури і пристроїв, підключених до повітряних і підземним лініях.

Ступінь ушкодження залежить в основному від амплітуди наведеного імпульсу напруги або струму та електричної міцності обладнання.

Головне завдання захисних пристроїв від ЕМІ - виключити доступ наведених струмів до чутливих вузлів і елементів устаткування, що захищається. Проблема захисту від ЕМІ ускладнюється тим, що імпульс протікає приблизно в 50 разів швидше, ніж, наприклад, розряд блискавки, і тому прості газові розрядники в даному випадку є малоефективними.

У кожному конкретному випадку повинні бути знайдені найбільш ефективні та економічно доцільні методи захисту електронної апаратури і великих розгалужених електротехнічних систем. Розглянемо основні методи захисту:

1. Екрани й захисні пристрої.

Металеві екрани відображають електромагнітні хвилі і гасять високочастотну енергію. Через систему заземлення струм, наведений ЕМІ, стікає в землю, не завдаючи шкоди електронній апаратурі, що знаходиться усередині металевих шаф або коробів.

## 2. Захист кабелів.

З'єднувальні кабелі для захисту прокладають в земляних траншеях під цементним або бетонованим підлогою будівель або укладають в сталеві короби, які заземлюють. Можна розміщувати кабелю на поверхні поля, закривши їх заземленими швелерами.

Надійність підвищується, якщо кабель розгалужується і підводиться до кількох шаф з розподільчими трансформаторами. У цьому випадку ізольовані ділянки мережі мають великий опір ізоляції й малу ємність проводів відносно землі. Також доцільно застосовувати фільтри від високочастотних перешкод.

## 3. Захисні розрядники і плавкі запобіжники.

Основні функції захисного розрядника - розімкнути лінію або відвести енергію для запобігання пошкодження в захищуваному обладнанні.

Встановлюється на входи і виходи апаратури.

Для захисту апаратури можуть бути рекомендовані плавкі запобіжники і захисні вхідні пристосування, які являють собою різні релейні або електронні пристрої, що реагують на перевищення струму або напруги в ланцюзі.

## 4. Грозозахисні пристрої.

Забезпечують «стікання» великого розряду в землю без пошкодження ізоляційних елементів ліній.

## 5. Використання симетричних двопровідних ліній.

## 6. Захист периферійних пристроїв.

Зазначені способи і засоби захисту повинні впроваджуватися в усі види електротехнічної та радіоелектронної апаратури з урахуванням характеру вражаючої дії електромагнітних випромінювань ядерного вибуху для забезпечення надійності роботи підприємств в умовах НС мирного і воєнного часу.

Приведенні вище засоби захисту обладнання від дії ЕМІ забезпечують надійну роботу об'єктів захисту цивільної оборони і зможуть зменшити шкідливу дію надану виникненням через звичайної ситуації даного характеру

Таким чином, у цьому розділі розглянуто аналіз потенційних небезпек, що можуть вплинути на здоров'я працівників в кабінеті (офісному приміщенні) ТОВ «МІГ». Заходи по забезпеченню безпеки, заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці, заходи з пожежної безпеки (в приміщенні офісу класом пожежі А (Е), категорією приміщення Д та площею 128 м<sup>2</sup> передбачені первинні засоби пожежогасіння, а саме встановлені три вуглекислотні вогнегасника місткістю 3 літри. Також із-за неможливості перебування персоналу в офісі цілодобово передбачені комбіновані датчики, які реагують на виділення диму та підвищення температури та передають сигнал на пульт пожежної охорони), заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях, а саме методи захисту від впливу електромагнітного імпульсу на елементи виробництва.

## ВИСНОВКИ

Основним документом, який сьогодні регулює процес адміністрування податкових зобов'язань в Україні, є Податковий кодекс.

За останні роки в діяльності законодавчих органів влади України можна відзначити як позитивні, так і негативні моменти. До негативних треба віднести те, що поспішно були прийняті ряд законодавчих актів, до існуючого законодавства були внесені численні зміни, доповнення та поправки. Окрім цього, державний податковий менеджмент часто реалізовувався, виходячи із суб'єктивних чинників, а не об'єктивних потреб суспільно-економічного життя. Тобто на нього має значний вплив такий фактор як лобіювання інтересів окремих суспільних груп.

Державна фіскальна політика є одним з інструментів макроекономічного регулювання економіки. Для макроекономічного регулювання держава, з одного боку, виконує перерозподільну функцію в економіці, а з іншого – стабілізаційну.

Обрання завдань фіскальної політики на протязі становлення держави визначалось відповідно до вимог існуючого стану економіки України. Зміни в податковій системі і системі адміністрування податків проходили весь час, з початку існування України, як самостійної держави. Науковці вивчали досвід країн, які набули позитивних змін у реформуванні економіки під час перехідних процесів. Так формувалась система податків, зборів і внесків. Найбільш важливими завданнями було досягнення економічного зростання країни, наповнення і використання державного бюджету, підвищення рівня життя громадян України. Саме ці завдання враховували при обрані державою фіскальної політики.

На шляху до підвищення рівня життя громадян України важливими складовими є регулювання системи нарахування заробітної плати, підвищення мінімальної заробітної плати і прожиткового мінімуму, зменшення податкового навантаження на заробітну плату, виведення її з тіні, забезпечення наповнення фондів соціального страхування для підтримки малозабезпеченого населення і населення пенсійного віку.

У цьому напрямі проводилось багато досліджень економістами України і інших країн. Найчастіше при розгляді питання про оптимізацію системи оподаткування і стимулювання надходжень до бюджету шляхом реформування фіскальної політики економісти звертались до феномену Артура Лаффера. Найбільша увага приділялась визначенню форми кривої Лаффера для України, розробці методології знаходження точок Лаффера, а також розрахунку оптимальної податкової ставки.

Враховуючі результати досліджень науковців, а також вивчаючи досвід інших країн у 2010 році було підготовлено і прийнято новий податковий кодекс. Податковий кодекс передбачав суттєві зміни у визначенні фіскальної політики, а також в системі адміністрування податків і внесків. Введення положень податкового кодексу передбачалось поетапно.

З початку введення в дію податкового кодексу соціальні податки вже набули суттєвих змін як в адмініструванні, так і в розмірі ставок податків.

Для проведення податкової реформи було запропоновано використання теорії економічної пропозиції, засновником якої є американський економіст Артур Лаффер. Він уперше побудував криву, яка показує, що за певних обставин, зниження податків може призвести до збільшення податкових надходжень.

З початку 2016 року було прийнято рішення про зменшення податкового навантаження шляхом зменшення ставки ЄСВ до 22% нарахувань на фонд оплати праці і скасування всіх відрахувань ЄСВ із заробітної плати.

Цей крок дійсно сприяв скороченню витрат на заробітну плату і відповідно зменшенню собівартості продукції. Але вільні кошти направляти на підвищення заробітної плати бізнес середовище не поспішало. Як наслідок, надходження ЄСВ зменшились і пенсійний фонд почав швидко втрачати ресурси. У відповідь на це з січня 2017 року мінімальну заробітну плату було підвищено до 3200 грн.

На сьогодні питання державного пенсійного і соціального страхування крім закону про ЄСВ регулюються і іншими Законами України, які залишаються чинними. Тобто маємо п'ять законів, які роботодавці повинні виконувати. Але головна мета Закону про ЄСВ — запровадження в Україні єдиної системи

соціального страхування для всіх застрахованих осіб. Для цього створено два реєстри: Реєстр страхувальників і Реєстр застрахованих осіб.

Адміністрування сум ЄСВ наразі здійснює ДФСУ. Це почалося ще з 1 жовтня 2013 року, коли набрали чинності закони №404 та №406.

Таким чином, порядок нарахування, обчислення і сплати єдиного внеску визначається Законом про ЄСВ, а щодо адміністрування — ПКУ (ч. 4 ст. 8 Закону про ЄСВ).

За органами ПФУ залишається контроль за порушенням законодавства про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, поданням недостовірних відомостей, що використовуються у Реєстрі застрахованих осіб.

База нарахування ЄСВ для роботодавців — це місячний показник, до якого включається загальний місячний дохід, на види якого має нараховуватися ЄСВ. При цьому ЄСВ нараховують у межах максимальної величини бази нарахування ЄСВ, що дорівнює 25 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом, на яку нараховується ЄСВ.

При проведенні дослідження впливу інституційних змін на надходження ЄСВ, основним документом, який містить всю потрібну для дослідження інформацію було обрано “Відомості про нарахування заробітної плати (доходу) застрахованими особами (Таблиця 6.)” За підсумками проведеного дослідження на прикладі визначеного підприємства можна сформулювати наступні висновки.

Зниження ставки ЄСВ створило умови для самофінансування підприємства. Керівництво підприємства обрало свій шлях використання економії від зменшення ставки ЄСВ. У нашому випадку економія була використана для збільшення кількості працівників. Середня заробітна плата прийнятих робітників складала 1600-1800 грн. При піднятті мінімальної заробітної плати підприємство вимушено було підняти заробітну плату до 3200 і вище. Саме це спостерігається на наведених графіках.

За визначеною ситуацією одночасне збільшення кількості працівників і підвищення мінімальної заробітної плати приведе до необхідності збільшення обсягів виробництва.

Результати спостереження наслідків інституційних змін на прикладі одного підприємства не надають повного представлення, тому для отримання більш об'єктивного представлення було використано методологію імітаційного моделювання. Для моделювання змін в системі адміністрування ЄСВ і заробітної плати необхідним є систематизація і формалізація цих змін для побудови моделі. Сутність змін, які будуть досліджуватися за допомогою моделі, міститься у наступному.

У якості параметрів в моделі був чисельний склад штату працівників з встановленими окладами. Також в моделі задавались основні показники господарської діяльності: дохід від господарської діяльності; витрати на матеріали і комплектуючі; амортизація.

У якості системних параметрів моделі були встановлені визначені роки, в які проходили зміни в системі адміністрування ЄСВ і заробітної плати.

Для проведення дослідження було обрано гіпотетичне підприємство, яке кожного місяця виконує той самий обсяг робіт при фіксованих цінах на матеріали і комплектуючі, фіксовану суму амортизації і фіксовану заробітну плату. Для усунення впливу екзогенних факторів були застосовані припущення, що економіка стабільна і вся продукція реалізується повністю.

Модель поєднує два модуля. Перший модуль формує фонд оплати праці і ЄСВ. Другий модуль дозволяє визначити фінансовий результат, прибуток і податок на прибуток.

За підсумками моделювання було визначено, що зі зменшенням податкового навантаження в бізнес середовище зменшилась собівартість робіт та послуг і реально збільшились доходи підприємств, що сприяло збільшенню надходжень до бюджету від податку на прибуток. Тобто бізнес отримав додатковий дохід. Якщо в бюджетній сфері держава може впливати на розподіл отриманих додаткових коштів від зменшення ЄСВ, то в бізнес середовищі спрямування цього доходу залежить тільки від власника бізнесу.

За результатами розгляду можливих стратегій використання вивільненої частки фонду оплати праці були визначені найбільш реальні.

Так як зрушень на ринку праці не відбулося, то вивільнені кошти, на наш погляд, скоріше за все будуть спрямовані на збільшення кількості найманих працівників. Збільшення кількості працівників саме і буде сприяти детінізації заробітної плати. Саме це спостерігалось на прикладі підприємства ТОВ “МІГ” у другому розділі.

Це підтверджує висновки теорії Лаффера про те, що зменшення податкового навантаження буде сприяти пожвавленню економіки, за рахунок чого податкові надходження будуть зростати. Лаффер ніколи не стверджував, що зменшення ставки ЄСВ збільшить надходження саме ЄСВ до пенсійного фонду. На наш погляд таке твердження є помилковим.

Таким чином, більшість стратегій і їх наслідків підтверджують теорію Лаффера. Помилковим є очікування миттєвого збільшення податкових надходжень. Економічні процеси мають інертність і потрібен час від моменту впливу змін до того моменту, як почне спостерігатись реакція на ці зміни.

Економічні процеси не є ізольованими. Економічна система охоплює абсолютно всі процеси, які відбуваються в суспільстві. Тому зміни в одній ланці не можуть не впливати на інші. Так зниження собівартості і збільшення прибутку не залишилось без уваги постачальників енергоресурсів. Через збільшення тарифів на енергоресурси частка прибутку знову зменшилась. Тобто вивільнені кошти від зменшення ставки ЄСВ через збільшення тарифів перейшли до постачальників енергоресурсів.

Аналізуючи ситуацію з ЄСВ можна дійти до наступних висновків. Зменшення податкового навантаження тільки створює умови для можливого підвищення заробітної плати, але вони не є достатніми.

Поки на ринку праці буде вистачати трудових ресурсів і робітники без підвищення заробітної плати будуть готові продовжувати працювати, власники підприємств не будуть підвищувати заробітну плату. А зменшення податкового навантаження на заробітну плату надасть тільки можливість зменшити собівартість і підвищити прибутки. Таким чином, зменшені надходження ЄСВ будуть

компенсовані збільшенням надходжень від податку на прибуток, або перейдуть до постачальників енергоресурсів через збільшення тарифів.

Потрібний результат буде тільки за умови змін на ринку праці. Це можливо за наступних умов:

По-перше, це природне зменшення кількості трудових ресурсів, яке очікується у наслідок демографічної кризи 90-х років.

По-друге, це збільшення кількості робочих міст.

По-третє, це підвищення тарифних ставок, підвищення заробітної плати на підприємствах державного сектору і бюджетних організацій. Цей прецедент надасть вплив на ринок праці і змусить підприємців також підвищувати заробітну плату для утримання працівників в конкурентному середовищі.

Для впровадження теорії Лаффера потрібний час для того, що система проявила реакцію на зміну свого стану. На прикладі України створення умов шляхом зменшення податкового навантаження може привести до очікуваного результату тільки через певний час, якого, на жаль, економіка України немає.

Підвищення мінімальної заробітної плати якісно змінило співвідношення з прожитковим мінімумом. Якщо починаючи з 2010 року мінімальна заробітна плата дорівнювала прожитковому мінімуму, то з 2017 року мінімальна заробітна плата у двічі перевищує прожитковий мінімум. За визначенням мінімальної заробітної плати це означає, що навидь працівник, який виконує не кваліфіковану роботу з 2017 року отримує заробітну плату, яка у двічі перевищує прожитковий мінімум. На перший погляд цей крок дозволив стверджувати, що в Україні подолана бідність. Але така різка зміна економічної рівноваги може мати негативні наслідки.

По-перше, відповідно до єдиної тарифної сітки оклади робітників з 1 по 11 розряд включно менше мінімальної заробітної плати. Такий дисбаланс повністю знищує стимулюючу функцію управління для робітників цих розрядів. Ці працівники не тільки будуть отримувати однакову заробітну плату за рахунок доплат до мінімальної заробітної плати, навидь будь які заохочення для стимулювання робітників будуть сприйматися як доплата до МЗП.

По-друге, механізм податкових соціальних пільг був прив'язаний до прожиткового мінімуму. Зміна правил виконання державних гарантій щодо мінімальної оплати праці поставила роботодавців та працівників у 2017 році у незручне становище. Адже поріг для застосування «базової» ПСП виявився меншим за розмір мінімальної зарплати, яка має нараховуватися працівнику за повністю виконану місячну норму праці.

У 2017 році практично всі працівники, яким нарахована зарплата у її мінімальному місячному розмірі 3200 грн, права на ПСП тепер не мають. Лише особи, які мають право на підвищений розмір ПСП і мають двох чи більше дітей, зможуть скористатися ПСП.

По-третє, більшість штрафних санкцій була прив'язана до розміру мінімальної заробітної плати, тому зі зростанням рівня МЗП суттєво підвищуються розміри штрафних санкцій.

По-четверте. Зараз оклади окремих категорій службовців розраховуються у мінімальних зарплатах. Уряд пропонує скасувати таку соціальну несправедливість і підвищувати зарплати всім працюючим рівномірно. Це є доцільним. Додатково слід зняти обмеження на максимальну базу для нарахування ЄСВ. Тобто ЄСВ треба нараховувати не залежно від рівня заробітної плати всім однаково.

За підсумками проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

По-перше. Створення єдиного соціального внеску, який замінив чотири інших суттєво покращило систему адміністрування соціальних внесків, дозволило спростити процедуру розрахунку внесків, дозволило сконцентрувати всі надходження від соціальних внесків у пенсійному фонді, а контроль надходжень закріпити за податковою службою.

По-друге. Проведене моделювання свідчить про перерозподіл витрат при веденні господарчої діяльності. Вивільнені від зменшення ставки ЄСВ кошти при інших рівних умовах створюють додатковий прибуток і відповідно сприяють підвищенню надходжень податку на прибуток. Такий перерозподіл є реакцією на зміни у короткостроковому періоді. У довгостроковому періоді відповідно до теорії

Лаффера зменшення ставки ЄСВ може сприяти пожвавленню економіки збільшенню надходжень як від ЄСВ, так і від прибутку.

По-третє. Підвищення рівня мінімальної заробітної плати дозволило збільшити надходження ЄСВ, але внесло дисбаланс у систему нарахування заробітної плати. Для робітників, які отримують заробітну плату відповідно тарифних ставок і окладів до 11 розряду включно нанівець зведена стимулююча функція оплати праці. Підвищення мінімальної заробітної плати створює умови для розвитку штучного безробіття.

По-четверте. Зменшення ставки ЄСВ у довгостроковому періоді може надати очікувані результати підвищення заробітної плати і її детінізації. Найбільш ймовірно, що у довгостроковому періоді кошти, які вивільнені від зниження ставки ЄСВ будуть створювати умови для самофінансування підприємств бізнес середовища. Результат економіки буде залежить від використання додаткових коштів самофінансування розвитку бізнесу. Це дійсно може привести к розширенню бізнесу і відповідно зростанню надходжень від господарської діяльності як у вигляді податку на прибуток, так і вигляді збільшення надходжень ЄСВ і ПДФО.

У даному випадку збільшення надходжень до бюджету і фондів буде підтверджувати теорію А. Лаффера про те, що зменшення податкового навантаження приводить до збільшення надходження податків, якщо податкове навантаження перевищує оптимальне значення.

Для усунення дисбалансу, який виник при підвищенні мінімальної заробітної плати, необхідним є поступове підвищення ставки першого тарифного розряду до рівня мінімальної заробітної плати. Подальше підвищення мінімальної заробітної плати тільки посилить дисбаланс з системою тарифних ставок і окладів. Ліквідувати дисбаланс можна також підняттям окладу першого тарифного розряду до мінімальної заробітної плати.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скрипник А. Оцінка податкового навантаження і детінізація фонду оплати праці / Скрипник А., Гендлер Г. // Економіка України. – 2007. – №5. – С.23
2. Карлін М. Шляхи удосконалення адміністрування єдиного соціального внеску в Україні / М. І. Карлін, Н. В. Іванчук // Фінанси України. - 2012. - № 12. - С. 93-102.
3. Корольков В. Застосування теорії Лаффера для оптимізації ставки соціальних податків і рівня заробітної плати в Україні / В. В. Корольков // Сталий розвиток — XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2017: колективна монографія / Аверіхіна Т.В., Адамець Т.П., Андерсон Н.В. [та ін.]; НТУУ —Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського; Ін-ститут телекомунікацій та глобального інформаційного простору НАН України; Вища економіко-гуманітарна школа / за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. — Київ, 2017. — 530 с.
4. Серебрянский Д. ЄСВ і детінізація: фальстарт чи початок структурних змін? / Серебрянский Д., Вдовиченко А, // Дзеркало тижня. – 2016. - №20, 4-11 червня, Електронний ресурс режим доступу: [https://dt.ua/finances/yesv-i-detinizaciya-falstart-chi-pochatok-strukturnih-zmin-\\_.html](https://dt.ua/finances/yesv-i-detinizaciya-falstart-chi-pochatok-strukturnih-zmin-_.html)
5. Новак І. Реформа мінімальної заробітної плати: рух до європейських стандартів? / Новак І. // Дзеркало тижня. – 2016. - №23, 24 червня – 2 липня, Електронний ресурс, режим доступу: [https://dt.ua/macrolevel/reforma-minimalnoyi-zarobitnoyi-plati-ruh-do-yevropeyskih-standartiv-\\_.html](https://dt.ua/macrolevel/reforma-minimalnoyi-zarobitnoyi-plati-ruh-do-yevropeyskih-standartiv-_.html)
6. Крисоватий А.І. Податковий менеджмент / А.І. Крисоватий, А.Я. Кізіма. – Тернопіль : Видавн. «Карт-бланш», 2004. – 304 с.
7. Гаврилова Т.В. Податкове регулювання як механізм зовнішньої активізації діяльності підприємства та податкове планування як механізм внутрішньої активізації діяльності підприємства // Економіка та держава. – 2007. – № 9. – С. 31-33.

8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI / Голос України від 04.12.2010 — № 229, / № 229-230 /

9. Офіційний сайт Міністерства фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua/>.

10. Положення про Державну фіскальну службу України. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – <http://minrd.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/postanovi-km-ukraini/63237.html>.

11. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 8 липня 2010 року №2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – <http://www.rada.gov.ua>.

12. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / А.Ф. Мельник, Т.Л. Желюк, О.В. Длугопольський, О.В. Панухник; Наук. ред. А.Ф. Мельник. — К.: Знання, 2008. — 699 с.

13. Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія та політика: Підручник / І.Ф. Радіонова. – К.: Таксон, 2004. – 348 с.

14. Савченко А. Г. Макроекономіка: Підручник / А. Г. Савченко. – К.: КНЕУ, 2005. – 441 с.

15. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні / За ред. Б.С. Кваснюка. – К.–Х.: Форт, 2003. – 423 с.

16. Крисоватий А.І. Оподаткування і ринок: умови та можливості поєднання / А.І. Крисоватий, - Тернопіль: Карп Юка, 2000. – 246 с.

17. Подольчак Н. Ю. Моделі гранично вигідних обсягів оподаткування підприємств / Назар Ю. Подольчак, Ігор Б. Скворцов, Андрій А. Тимейчук // Актуальні проблеми економіки №2((164)), 2015 с. 212-219

18. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія. - К.: НІСД, 2009. - 336 с.

19. Балацкий Е.В. Эффективность фискальной политики государства / Е.В. Балацкий // Проблемы прогнозирования. – 2000. – № 5. – С. 32–45.

20. Балацкий Е.В. Анализ влияния налоговой нагрузки на экономический рост с помощью производственно-институциональных функций / «Проблемы прогнозирования», №2, 2003. С. 88-107
21. Лондар С. Определение параметров кривой Лаффера для украинской экономики // Бизнес-информ. – 1998. – №13-14. – С. 19-24.
22. Лондар С. Моделювання фіскальних відносин у перехідній економіці // Економіка і прогнозування, 2002, №1 с. 126-141
23. Скрипник А. Оцінка податкового навантаження і детінізація фонду оплати праці / Скрипник А., Гендлер Г. // Економіка України. – 2007. – №5. – С.23 , с. 23
24. Меркулова Т.В. Снижение налоговой нагрузки и эффект Лаффера: аргументы и заблуждения// в кн.: Налогообложение: проблемы науки и практики – 2007: Монография. – Х.: ИД „ИНЖЕК”, 2007. – с. 28 – 42
25. Михайлова Т.Ф. Моделювання залежності зведеного бюджету України від агрегованої податкової ставки / Т.Ф. МИХАЙЛОВА, О.В.ПІСКУНОВА, А.А. ЗАКІН // Електронний ресурс, режим доступу: [http://www.library.diit.edu.ua/bitstream/123456789/381/1/Mihajlova\\_24.pdf](http://www.library.diit.edu.ua/bitstream/123456789/381/1/Mihajlova_24.pdf)
26. Податковий кодекс України від 2.12.2010 №2755-VI // zakon1.rada.gov.ua.
27. Проскура К.П. Методологічні засади податкового адміністрування / Проскура К.П. , Капустян О.М. // Актуальні проблеми економіки №10(136), 2012.- с.195-202
28. Твердохліб І. П. Крива Лаффера як інструментальний засіб оцінювання ефективності фіскальної політики держави: проблеми застосування в Україні / І. П. Твердохліб // Актуальні проблеми економіки. - 2013. - № 11. - С. 270-280.
29. Оліховський В. Я. Шляхи оптимізації податкового навантаження на оплату праці // БІЗНЕСІНФОРМ № 6 '2014, с. 218-221
30. Головацька А. Зниження ставки ЄСВ – чи справджуються сподівання? // А. Головацька, Електронний ресурс, Режим доступу: <http://taxlink.ua/ua/news/znizennja-stavki-sv-chi-spravdzujutsja-spodivannja.htm>
31. Сидорович О. Ю. Розрахунок податкового навантаження на основі короткострокових фіскальних характеристик / О. Ю. Сидорович // Наукові записки

Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. – Острогоз : Вид-во НУ«ОА», червень 2017. – № 5(33). – С. 108–114.

32. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4618-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 3. – Ст. 23

33. Гоголь Т.А. Особливості методики фінансового аналізу підприємств малого бізнесу / Гоголь Т.А. // Вісник чернігівського державного технологічного університету № 2 (66), 2013 с.386-393

34. Ставерська Т.О. Інформаційна ємність звіту про фінансові результати підприємства [Текст] / Т.О. Ставерська // Економічний часопис – XXI. – 2013. – № 7-8 (2). – С. 60-63.

35. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 15.03.2000 р. за № 161/4382 (із змінами) [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.

36 Косова Т.Д. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва: можливості та обмеження для планування / Т.Д., Косова, Л.В. Макоткіна // МЕНЕДЖЕР. – 2014. – № 2 (68). – С. 56-59

37. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств. – К.: Кондор, 2004. – 180 с.

38. Кононенко О. В. Аналіз фінансової звітності : навч. посіб. / О. В. Кононенко. – Х. : Фактор, 2005. – 156 с.

39. Ткачик Д. В. Методика аналізу фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва / Ткачик Д.В. // Вісник КНУТД, Серія «Економічні науки» №3 (87), 2015, с. 38-42

40. Корольков В.В. Моделювання наслідків інституційних змін в адмініструванні соціальних внесків в Україні / [Текст] Корольков В.В., Бараннік О.В. // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2017. – № 9 (251). – 208 с.

41. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / О. О. Терещенко, Я. І. Невмержицький, А. П. Куліш та ін.; За заг. ред. О. О. Терещенка. — К.: КНЕУ, 2006. — 312 с.

42. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування / Закон України №2464-VI від 08.07.2010 / Урядовий кур'єр від 26.08.2010 — № 156

43. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування / Закон України від 09.07.2003 р. №1058-IV Урядовий кур'єр від 14.08.2003 — № 150

44. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття / Закон України від 02.03.2000 р. №1533-III/ Голос України від 11.04.2000

45. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування / Закон України від 23.09.99 р. №1105-XIV/ Голос України від 03.11.1999

46. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування / Закон України від 26.06.97 р. №400/97-ВР / Голос України від 26.07.1997

47. Порядок обліку платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування / Наказ Міністерства фінансів України 24.11.2014 № 1162 / Електронний ресурс, режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1553-14>

48. Про затвердження переліку видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування / Постанова КМУ від 22 грудня 2010 р. N 1170 Електронний ресурс, режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1170-2010п>

49. Про Державний бюджет України на 2017 рік / Закон України від 21 грудня 2016 року № 1801-VIII / Голос України від 27.12.2016 — № 248

50. Порядок формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування / наказ Мінфіну від 14.04.2015 р. №435., Електронний ресурс, режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0460-15>

51. Про оплату праці / Закон України від 24 березня 1995 року № 108/95-ВР / Голос України від 25.05.1995

52. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери / Постанова КМУ від 30 серпня 2002 р. № 1298, Електронний ресурс, режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002п>

# Додаток А

## Фінансовий звіт ТОВ "МІГ" за 2015 рік

Додаток 1  
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25  
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

### ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
ТОВ "МІГ"	за ЄДРПОУ	2016	01	01
Територія Львівська	за КОАТУУ	32569455		
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	4610137200		
Вид економічної діяльності Оптова торгівля відходами та брухтом	за КВЕД	240		
Середня кількість працівників, осіб 9		46.77		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця Богдана Хмельницького, буд. 176, оф. 315, Личаківський р-н, м. Львів, Львівська обл., 79024		225-10-46		

#### 1.Баланс на 31 грудня 2015 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
<b>I. Необоротні активи</b>			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	380,7	331,5
первісна вартість	1011	608,1	608,1
знос	1012	( 227,4 )	( 276,6 )
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	1,5
<b>Усього за розділом I</b>	<b>1095</b>	<b>380,7</b>	<b>333,0</b>
<b>II. Оборотні активи</b>			
Запаси	1100	1 532,2	294,9
у тому числі готова продукція	1103	1 482,7	293,5
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 841,0	1 770,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	10,8	6,0
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	2,1	56,0
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	56,6	-
<b>Усього за розділом II</b>	<b>1195</b>	<b>3 442,7</b>	<b>2 127,2</b>
<b>III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття</b>	<b>1200</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Баланс</b>	<b>1300</b>	<b>3 823,4</b>	<b>2 460,2</b>

## Продовження додатку А

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
<b>I. Власний капітал</b>			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	37,0	37,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	761,3	638,3
Неоплачений капітал	1425	( - )	( - )
<b>Усього за розділом I</b>	<b>1495</b>	<b>798,3</b>	<b>675,3</b>
<b>II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення</b>			
<b>III. Поточні зобов'язання</b>			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	2 974,2	1 784,9
розрахунками з бюджетом	1620	27,7	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	9,0	-
розрахунками з оплати праці	1630	14,2	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-
<b>Усього за розділом III</b>	<b>1695</b>	<b>3 025,1</b>	<b>1 784,9</b>
<b>IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття</b>	<b>1700</b>	-	-
<b>Баланс</b>	<b>1900</b>	<b>3 823,4</b>	<b>2 460,2</b>

### 2. Звіт про фінансові результати за Рік 2015

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 412,4	33 545,1
Інші операційні доходи	2120	365,2	-
Інші доходи	2240	-	-
<b>Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)</b>	<b>2280</b>	<b>2 777,6</b>	<b>33 545,1</b>
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	( 2 195,6 )	( 31 657,9 )
Інші операційні витрати	2180	( 698,9 )	( 1 795,0 )
Інші витрати	2270	( - )	( - )
<b>Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)</b>	<b>2285</b>	<b>( 2 894,5 )</b>	<b>( 33 452,9 )</b>
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(116,9)	92,2
Податок на прибуток	2300	( 6,1 )	( 51,1 )
<b>Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)</b>	<b>2350</b>	<b>(123,0)</b>	<b>41,1</b>

Керівник ЕЦП Ткаченко І.А.  
(підпис)

Ткаченко Ігор Анатолійович  
(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер ЕЦП Гузьо О.А.  
(підпис)

Гузьо Олена Анатоліївна  
(ініціали, прізвище)

## Додаток Б

### Фінансовий звіт ТОВ "МІГ" за 2016 рік

Додаток 1  
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25  
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

#### ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ суб'єкта малого підприємництва

Підприємство <b>ТзОВ "МІГ"</b> Територія <u>Львівська</u> Організаційно-правова форма господарювання <u>Товариство з обмеженою відповідальністю</u> Вид економічної діяльності <u>Оптова торгівля відходами та брухтом</u> Середня кількість працівників, осіб <u>11</u> Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u> Адреса, телефон <u>вулиця Богдана Хмельницького, буд. 176, Личаківський р-н, м. Львів, Львівська обл., 79024</u>	Дата(рік,місяць,число) за ЄДРПОУ за КОАТУУ за КОПФГ за КВЕД	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="3">Коди</th> </tr> <tr> <td style="width: 33%;">2017</td> <td style="width: 33%;">01</td> <td style="width: 33%;">01</td> </tr> <tr> <td colspan="3">32569455</td> </tr> <tr> <td colspan="3">4610137200</td> </tr> <tr> <td colspan="3">240</td> </tr> <tr> <td colspan="3">46.77</td> </tr> </table>	Коди			2017	01	01	32569455			4610137200			240			46.77		
Коди																				
2017	01	01																		
32569455																				
4610137200																				
240																				
46.77																				
		255-10-46																		

#### 1.Баланс на 31 грудня 2016 р.

	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
<b>I. Необоротні активи</b>			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	331,5	174,3
первісна вартість	1011	608,1	783,6
знос	1012	( 276,6 )	( 609,3 )
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	1,5	1,2
<b>Усього за розділом I</b>	<b>1095</b>	<b>333,0</b>	<b>175,5</b>
<b>II. Оборотні активи</b>			
Запаси	1100	294,9	239,2
у тому числі готова продукція	1103	293,5	239,2
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 770,3	806,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	6,0	10,1
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	174,8
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	56,0	49,9
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
<b>Усього за розділом II</b>	<b>1195</b>	<b>2 127,2</b>	<b>1 280,2</b>
<b>III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття</b>	<b>1200</b>	-	-
<b>Баланс</b>	<b>1300</b>	<b>2 460,2</b>	<b>1 455,7</b>



## Продовження додатку Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
<b>I. Власний капітал</b>			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	37,0	37,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	638,3	869,6
Неоплачений капітал	1425	( - )	( - )
<b>Усього за розділом I</b>	<b>1495</b>	<b>675,3</b>	<b>906,6</b>
<b>II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення</b>			
<b>III. Поточні зобов'язання</b>			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 784,9	549,1
розрахунками з бюджетом	1620	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-
<b>Усього за розділом III</b>	<b>1695</b>	<b>1 784,9</b>	<b>549,1</b>
<b>IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття</b>			
<b>Баланс</b>	<b>1900</b>	<b>2 460,2</b>	<b>1 455,7</b>

### 2. Звіт про фінансові результати за Рік 2016

Форма № 2-м    Код за ДКУД    1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	17 930,5	2 412,4
Інші операційні доходи	2120	-	365,2
Інші доходи	2240	-	-
<b>Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)</b>	<b>2280</b>	<b>17 930,5</b>	<b>2 777,6</b>
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	( 15 825,7 )	( 2 195,6 )
Інші операційні витрати	2180	( 1 873,5 )	( 698,9 )
Інші витрати	2270	( - )	( - )
<b>Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)</b>	<b>2285</b>	<b>( 17 699,2 )</b>	<b>( 2 894,5 )</b>
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	231,3	(116,9)
Податок на прибуток	2300	( - )	( 6,1 )
<b>Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)</b>	<b>2350</b>	<b>231,3</b>	<b>(123,0)</b>

Керівник

Головний бухгалтер



(підпис)

(підпис)

*ЕЦП Ткаченко І.А.*

Ткаченко Ігор Анатолійович

*ЕЦП Гузьо О.А.*

(ініціали, прізвище)  
Гузьо Олена Анатоліївна

(ініціали, прізвище)





# Продовження додатку В

№ аркуша звіту

6

1. Код за ЄДРПОУ або податковий номер /серія та номер паспорта страховальника \*

**Таблиця 6. Відомості про нарахування заробітної плати (доходу) застрахованим особам**

32569455

2. Код за ЄДРПОУ або податковий номер/серія та номер паспорта ліквідованого страховальника\* (заповнюється у разі подачі звіту правонаступником)

ТЗОВ "МІГ"

(найменування страховальника)

3. Звітний місяць		11 рік		2015		4. Тип: початкова		X	скасовуюча							
№ з/п	Громадянство (1-так, 0-ні)	7. Чоловік - Ч, жінка - Ж	8. Податковий номер /серія та номер паспорта ЗО*	9. Код категорії ЗО**	10. Код типу нарахування***	11. Місяць та рік, за який проведено нарахування****	13. Кількість календарних днів тимчасової непрацездатності	15. Кількість календарних днів перебування у трудових відносинах протягом звітного місяця	17. Загальна сума нарахованої заробітної плати / доходу (усього з початку звітного місяця)		19. Сума різниці між розміром мінімальної заробітної плати та фактично нарахованою заробітною платою за звітний місяць (із заробітної плати / доходу)	20. Сума утриманого єдиного внеску за звітний місяць (із заробітної плати / доходу)	22. Ознака наявності трудової книжки (1-так, 0-ні)	24. Ознака неповного робочого часу (1-так, 0-ні)		
									грн						коп.	
									12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО						14. Кількість календарних днів без збереження заробітної плати*****	
1	1	Ж	2240114664	1	1	112015		30	156000	00	0000	58126	1	0	0	
			ГУЗЬО АНАТОЛІЙВНА			ОЛЕНА			156000	00	0000	58126	1	0	0	
2	1	Ч	2536012535	1	1	112015		30	161000	00	0000	5796	1	0	0	
			ТКАЧЕНКО АНАТОЛІЙОВИЧ			ІГОР			161000	00	0000	5796	1	0	0	
3	1	Ч	1825411471	1	1	112015		30	145000	00	0000	5220	1	0	0	
			ВІКІВСЬКИЙ ЛЕОНТІЙОВИЧ			ІВАН			145000	00	0000	5220	1	0	0	
4	1	Ч	2211808875	1	1	112015		30	145000	00	0000	5220	1	0	0	
			ГЕВІНИК СТЕПАНОВИЧ			ВОЛОДИМИР			145000	00	0000	5220	1	0	0	
5	1	Ч	3368711759	1	1	112015		30	145000	00	0000	5220	1	0	0	
			ДЕМЧУК АНДРИЙОВИЧ			НАЗАРІЙ			145000	00	0000	5220	1	0	0	
6	1	Ч	310805770	1	1	112015		30	150000	00	0000	5400	1	0	0	
			ГЛУШИК ЯРОСЛАВОВИЧ			ВІТАЛИЙ			150000	00	0000	5400	1	0	0	
7	1	Ч	2569407872	1	1	112015		30	150000	00	0000	5400	1	0	0	
			ПРИЙМА НАЗАРОВИЧ			ЮРИЙ			150000	00	0000	5400	1	0	0	
8	1	Ч	305252874	1	1	112015		30	145000	00	0000	5220	1	0	0	
			ЮЦІШЕН ВОЛОДИМИРОВИЧ			ВОЛОДИМИР			145000	00	0000	5220	1	0	0	
9	1	Ч	2843210037	1	1	112015		30	150000	00	0000	5400	1	0	0	
			КРИСТАЛЬ ПЕТРОВИЧ			ЗІНОВІЙ			150000	00	0000	5400	1	0	0	
Разом за аркушем документів									13 470,00		0,00		484,92			
Разом за аркушем документів									13 470,00		0,00		5 018,93			

\* Для фізичних осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.

\*\* Код категорії ЗО - обирається з таблиці відповідності кодів категорій застрахованої особи та кодів бази нарахування і розмірів ставок єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (додаток 2)

\*\*\* Код типу нарахування:

- 1 - сума заробітної плати (доходу) за виконання роботи (надані послуги), строк виконання яких перевищує календарний місяць, а також за відпрацьований час після звільнення з роботи або згідно з рішенням суду - середня заробітна плата за вимушеним прогулом;
- 2 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно донарховано суму єдиного внеску;
- 3 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно зменшено зайву нараховану суму єдиного внеску;
- 4 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно донарховано суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 5 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 6 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 7 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 8 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 9 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 10 - нарахована сума заробітку (доходу) за дні відпустки.
- 11 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами донарховано суму єдиного внеску;
- 12 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами зменшено зайву нараховану суму єдиного внеску.
- 13 - сума різниці між розміром мінімальної заробітної плати та фактично нарахованою заробітною платою за звітний місяць (із заробітної плати / доходу).
- \*\*\*\* Місяць та рік, за який проведено нарахування - реквізит обов'язково повинен бути заповнений.
- \*\*\*\*\* Кількість календарних днів без збереження заробітної плати - кількість календарних днів може бути відображено із знаком мінус "-" у разі необхідності зменшення кількості таких днів, відображених в попередніх звітних періодах.

26. Кількість заповнених рядків на аркуші

9

27. Дата формування у страховальника:

02.12.2015

28. Керівник

2536012535

Ткаченко Ігор Анатолійович

М.П. (за наявності)

(податковий номер або серія та номер паспорта\*)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

29. Головний бухгалтер

2240114664

Гузьо Олена Анатоліївна

(податковий номер або серія та номер паспорта\*)

(підпис)

(ініціали та прізвище)









# Продовження додатку В

№ аркуша звіту

7

**Таблиця 6. Відомості про нарахування заробітної плати (доходу) застрахованим особам**

1. Код за ЄДРПОУ або податковий номер /серія та номер паспорта страховальника \*

32569455

2. Код за ЄДРПОУ або податковий номер/серія та номер паспорта ліквідованого страховальника\* (заповнюється у разі подачі звіту правонаступником)

**ТЗОВ "МІГ"**

(найменування страховальника)

3. Звітний місяць **3** рік **2016**

4. Тип:  початкова  скасовуюча

5. № з/п	6. 7. Чоловік - Ч, жінка - Ж	8. Податковий номер /серія та номер паспорта ЗО*	9. Код категорії ЗО**	10. Код типу нарахування***	11. Місяць та рік, за який проведено нарахування****	13. Кількість календарних днів перебування у трудових/ЦП відносинах протягом звітного місяця	15. Кількість календарних днів перебування у трудових/ЦП відносинах протягом звітного місяця	17. Загальна сума нарахованої заробітної плати / доходу (усього з початку звітного місяця)		19. Сума різниці між розміром мінімальної заробітної плати та фактично нарахованою заробітною платою за звітний місяць (із заробітної плати / доходу)	20. Сума утриманого єдиного внеску за звітний місяць (із заробітної плати / доходу)	22. Ознака наявності трудової книжки (1-так, 0-ні)	24. Ознака неповного робочого часу (1-так, 0-ні)		
								грн						коп.	
								18. Сума нарахованої заробітної плати / доходу у межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок						21. Сума нарахованого єдиного внеску за звітний місяць (на заробітну плату / дохід)	
грн		коп.		грн		коп.		грн		коп.					
1	Ж	2240114664	1	0	3 2 0 1 6		3 1	1 5 9 5 0 0	0 0	0 0 0	3 5 0 9 0	0 0	0 0		
		12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО													
		ОЛЕНА													
		ГУЗЬО АНАТОЛІЙВНА													
2	Ч	2536012535	1	0	3 2 0 1 6		3 1	1 6 4 5 0 0	0 0	0 0 0	3 6 1 9 0	0 0	0 0		
		12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО													
		ТКАЧЕНКО ІГОР АНАТОЛІЙОВИЧ													
3	Ч	1825411471	1	0	3 2 0 1 6		3 1	6 0 7 5 0	0 0	0 0 0	1 3 3 6 5	0 0	0 0		
		12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО													
		ВІКВСЬКИЙ ІВАН ЛЕОНТІЙОВИЧ													
4	Ч	1825411471	1	0	3 2 0 1 6		3 1	6 9 7 1 7	0 0	0 0 0	1 5 3 3 7	0 0	0 0		
		12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО													
		ВІКВСЬКИЙ ІВАН ЛЕОНТІЙОВИЧ													
5	Ч	1825411471	1	0	3 2 0 1 6		3 1	2 8 7 0 7	0 0	0 0 0	6 3 1 5	0 0	0 0		
		12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО													
		ВІКВСЬКИЙ ІВАН ЛЕОНТІЙОВИЧ													
6	Ч	1825411471	1	3	3 2 0 1 6		3 1	0 0 0	0 0	7 3 3 3	0 0 0	1 6 1 3	0 0		
		12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО													
		ВІКВСЬКИЙ ІВАН ЛЕОНТІЙОВИЧ													
7	Ч	22111808875	1	0	3 2 0 1 6		3 1	1 4 8 5 0 0	0 0	0 0 0	3 2 6 7 0	0 0	0 0		
		12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО													
		ГЕЙНИК ВОЛОДИМИР СТЕПАНОВИЧ													
8	Ч	3108005770	1	0	3 2 0 1 6		3 1	1 5 3 5 0 0	0 0	0 0 0	3 3 7 7 0	0 0	0 0		
		12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО													
		ГЛУШИК ЯРОСЛАВОВИЧ													
9	Ч	2569407872	1	0	3 2 0 1 6		3 1	1 5 3 5 0 0	0 0	0 0 0	3 3 7 7 0	0 0	0 0		
		12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО													
		ПРИМА НАЗАРОВИЧ													
10	Ч	305252874	1	0	3 2 0 1 6		3 1	1 4 8 5 0 0	0 0	0 0 0	3 2 6 7 0	0 0	0 0		
		12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО													
		ЮЩІШЕН ВОЛОДИМИР													
Разом за аркушем документів								10 871,74		73,33		0,00			
Разом за аркушем документів								10 871,74				2 407,90			

\* Для фізичних осіб, які мають відсутність у паспорті право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.

\*\* Код категорії ЗО - обирається з таблиці відповідності кодів категорій застрахованої особи та кодів бази нарахування і розмірів ставок єдиного внеску на загальнооб'єктове державне соціальне страхування (додаток 2)

\*\*\* Код типу нарахування:

- 1 - сума заробітної плати (доходу) за виконання роботи (надання послуги), строк виконання яких перевищує календарний місяць, а також за відрахованим час після звільнення з роботи або згідно з рішенням суду - середня заробітна плата за вимушеною прогулом;
- 2 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно донараховано суму єдиного внеску;
- 3 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно зменшено зайву нараховану суму єдиного внеску;
- 4 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно донараховано суму внесків на загальнооб'єктове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 5 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно зменшено нараховану суму внесків на загальнооб'єктове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 6 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду донараховано суму внесків на загальнооб'єктове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 7 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнооб'єктове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 8 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнооб'єктове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;
- 9 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнооб'єктове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;

10 - нарахована сума заробітку (доходу) за дні відпустки.

11 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами донараховано суму єдиного внеску;

12 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами зменшено зайву нараховану суму єдиного внеску.

13 - сума різниці між розміром мінімальної заробітної плати та фактично нарахованою заробітною платою за звітний місяць (із заробітної плати / доходу).

\*\*\*\* Місяць та рік, за який проведено нарахування - реквізит обов'язково повинен бути заповнений.

\*\*\*\*\* Кількість календарних днів без збереження заробітної плати - кількість календарних днів може бути відображено із знаком мінус "-" у разі необхідності зменшення кількості таких днів, відображених в попередніх звітних періодах.

26. Кількість заповнених рядків на аркуші 10

27. Дата формування у страховальника: 19.04.2016

28. Керівник 2536012535

Ткаченко Ігор Анатолійович

М.П. (за наявності) 2240114664

(підпис)

(ініціали та прізвище)

29. Головний бухгалтер

(податковий номер або серія та номер паспорта\*)

(підпис)

Гузьо Олена Анатоліївна

(податковий номер або серія та номер паспорта\*)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

















# Продовження додатку В

**Таблиця 6. Відомості про нараховання заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) застрахованим особам**

1. Код за ЄДРПОУ або податковий номер /серія та номер паспорта застрахувальника \* 32569455 2. Код за ЄДРПОУ або податковий номер/серія та номер паспорта ліквідованого застрахувальника\* (заповнюється у разі подачі звіту правонаступником)

**ТЗОВ "МІГ"**

3. Звітний місяць		9 рік		2016		4. Тип: початкова		X		скасовуюча									
5. № з/п	6. Група - 1, Ук - 0, Ра - 0, Ін - 0	7. Чоловік - 1, Жінка - 0	8. Податковий номер /серія та номер паспорта ЗО*	9. Код категорії ЗО**	10. Код типу нарахування***	11. Місяць та рік, за який проведено нарахування****	13. Кількість календарних днів тимчасової непрацездатності	15. Кількість календарних днів перебування у трудових відносинах протягом звітного місяця	17. Загальна сума нарахованої заробітної плати / доходу (усього з початку звітного місяця)		19. Сума різниці між розміром мінімальної заробітної плати та фактично нарахованою заробітною платою за звітний місяць (із заробітної плати / доходу)		20. Сума утриманого єдиного внеску за звітний місяць (із заробітної плати / доходу)		22. Ознака наявності трудової книжки (1-так, 0-ні)	24. Ознака неповного робочого часу (1-так, 0-ні)			
									грн	коп.	грн	коп.	грн	коп.			грн	коп.	
12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО							14. Кількість календарних днів без збереження заробітної плати*****	16. Кількість календарних днів відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами	18. Сума нарахованої заробітної плати / доходу у межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок		21. Сума нарахованого єдиного внеску за звітний місяць (на заробітну плату / дохід)		23. Ознака наявності стажу (1-так, 0-ні)	25. Ознака нового робочого місяця (1-так, 0-ні)					
1	1	0	2240114664	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 7 3 0 0 0		0 0 0	3 8 0 6 0 0	1	0					
ГУЗЬО ОЛЕНА АНАТОЛІЙВНА									1 7 3 0 0 0		0 0 0								
2	1	3	066705795	2	1	9 2 0 1 6		3 0	1 6 2 0 0 0		0 0 0	1 3 6 2 4 0	1	0					
ШАРАН РОМАНОВИЧ МИКОЛА									1 6 2 0 0 0		0 0 0								
3	1	2	536012535	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 7 8 0 0 0		0 0 0	3 9 1 6 0 0	1	0					
КАЧЕНКО АНАТОЛІЙОВИЧ ІГОР									1 7 8 0 0 0		0 0 0								
4	1	2	211808875	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 6 2 0 0 0		0 0 0	3 5 6 4 0 0	1	0					
ГЕІНІК ВОЛОДИМИР СТЕПАНОВИЧ									1 6 2 0 0 0		0 0 0								
5	1	3	108005770	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 6 7 0 0 0		0 0 0	3 6 7 4 0 0	1	0					
ГЛУШИК ЯРОСЛАВОВИЧ ВИТАЛИ									1 6 7 0 0 0		0 0 0								
6	1	2	569407872	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 6 7 0 0 0		0 0 0	3 6 7 4 0 0	1	0					
ПРИИМА НАЗАРОВИЧ ЮРИ									1 6 7 0 0 0		0 0 0								
7	1	3	052522874	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 6 2 0 0 0		0 0 0	3 5 6 4 0 0	1	0					
ЮШИШЕН ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ									1 6 2 0 0 0		0 0 0								
8	1	2	843210037	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 6 7 0 0 0		0 0 0	3 6 7 4 0 0	1	0					
КРИШТАЛЬ ПЕТРОВИЧ ЗІНОВІЙ									1 6 7 0 0 0		0 0 0								
9	1	0	2802419985	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 6 7 0 0 0		0 0 0	3 6 7 4 0 0	1	0					
БАЗИЛЕВИЧ АНАТОЛІЙВНА ЛІЛЯ									1 6 7 0 0 0		0 0 0								
10	1	2	767206177	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 6 2 0 0 0		0 0 0	3 5 6 4 0 0	1	0					
ЛАВРИНІВ МИХАЙЛОВИЧ МИРОСЛАВ									1 6 2 0 0 0		0 0 0								
11	1	2	855713831	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 6 2 0 0 0		0 0 0	3 5 6 4 0 0	1	0					
КРАВЧУК ІВАНОВИЧ ВАСИЛЬ									1 6 2 0 0 0		0 0 0								
12	1	2	215711595	1	1	9 2 0 1 6		3 0	1 6 7 0 0 0		0 0 0	3 6 7 4 0 0	1	0					
БЕЗІЯТИЙ БОГДАНОВИЧ ЯРОСЛАВ									1 6 7 0 0 0		0 0 0								
Усього									19 960,00		0,00	0,00							
									19 960,00			4 171,04							

\* Для фізичних осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.  
 \*\* Код категорії ЗО - обирається з таблиці відповідності кодів категорій застрахованої особи та кодів бази нарахування і розмірів ставок єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (додаток 2)  
 \*\*\* Код типу нарахування:  
 1 - сума заробітної плати (доходу) за виконання роботи (надані послуги), строк виконання яких перевищує календарний місяць, а також за відпрацьований час після звільнення з роботи або згідно з рішенням суду - середня заробітна плата за вимушеним прогулом;  
 2 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страхувальником самостійно донарховано суму єдиного внеску;  
 3 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страхувальником самостійно зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску;  
 4 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страхувальником самостійно зменшено зарплату за період до 1 січня 2011 року;  
 5 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страхувальником самостійно зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;  
 6 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страхувальником самостійно зменшено зарплату за період до 1 січня 2011 року;  
 7 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду донарховано суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;  
 8 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;  
 9 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;  
 10 - нарахована сума заробітку (доходу) за дні відпустки.  
 11 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами донарховано суму єдиного внеску;  
 12 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску.  
 13 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами зменшено зарплату за період до 1 січня 2011 року.  
 \*\*\*\* Місяць та рік, за який проведено нарахування - реквізит обов'язково повинен бути заповнений.  
 \*\*\*\*\* Кількість календарних днів без збереження заробітної плати - кількість календарних днів може бути відображено з знаком мінус у разі необхідності зменшення кількості таких днів, відображених у попередніх звітних періодах.

26. Дата формування у застрахувальника: 03.10.2016  
 27. Керівник: 2536012535 Ткаченко Ігор Анатолійович (підпис)  
 28. Головний бухгалтер: 2240114664 Гузьо Олена Анатоліївна (підпис)









# Продовження додатку В

**Таблиця 6. Відомості про нарахування заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) застрахованим особам**

1. Код за ЄДРПОУ або податковий номер/серія та номер паспорта страховальника \* 32569455 2. Код за ЄДРПОУ або податковий номер/серія та номер паспорта ліквідованого страховальника\* (заповнюється у разі подачі звіту правонаступником) \_\_\_\_\_

**ТзОВ "МІГ"**

(найменування страховальника)

3. Звітний місяць		1 рік		2017		4. Тип: початкова		X		окасовуюча													
6. Число звітності	7. Число звітності	8. Податковий номер / серія та номер паспорта ЗО*	9. Код категорії ЗО**	10. Код типу нарахування***	11. Місяць та рік, за який проведено нарахування****	13. Кількість календарних днів тимчасової непрацездатності	15. Кількість календарних днів перебування у трудових відносинах протягом звітного місяця	17. Загальна сума нарахованої заробітної плати / доходу (усього з початку звітного місяця)		19. Сума різниці між розміром мінімальної заробітної плати та фактично нарахованою заробіткою платою за звітний місяць (із заробітної плати / доходу)		20. Сума утриманого єдиного внеску за звітний місяць (із заробітної плати / доходу)		22. Ознака наявності трудової книжки (1-так, 0-ні)	24. Ознака неповного робочого часу (1-так, 0-ні)								
				12. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО				18. Сума нарахованої заробітної плати / доходу у межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок				21. Сума нарахованого єдиного внеску за звітний місяць (на заробітну плату / дохід)		23. Ознака наявності спецстажу (1-так, 0-ні)	25. Ознака нового робочого місяця (1-так, 0-ні)								
								грн		коп.		грн		коп.									
1	1	02240114664	1	1	02/17		3	1	3900000		0	0	0	0	0	0							
				ГУЗЬО АНАТОЛІЙВНА																			
2	1	13066705795	1	2	02/17		3	1	3500000		0	0	0	0	0	0							
				ШАРАН РОМАНОВИЧ																			
3	1	25360125351	1	1	02/17		3	1	4000000		0	0	0	0	0	0							
				ІВАНЧЕНКО АНАТОЛІЙОВИЧ																			
4	1	12211808875	1	1	02/17		3	1	3200000		0	0	0	0	0	0							
				ГЕВНИК СТЕПАНОВИЧ																			
5	1	3108057701	1	1	02/17		3	1	3800000		0	0	0	0	0	0							
				ГЛУШИК ЯРОСЛАВОВИЧ																			
6	1	25694078721	1	1	02/17		3	1	3700000		0	0	0	0	0	0							
				ПРИМА НАЗАРОВИЧ																			
7	1	30525228741	1	1	02/17		3	1	3500000		0	0	0	0	0	0							
				ЮЩИШЕН ВОЛОДИМИРОВИЧ																			
8	1	28432100371	1	1	02/17		3	1	3700000		0	0	0	0	0	0							
				КРИСТАЛЬ ІВАНОВИЧ																			
9	1	02802419985	1	1	02/17		3	1	3800000		0	0	0	0	0	0							
				БАЗИЛЕВИЧ АНАТОЛІЙВНА																			
10	1	27672061177	1	1	02/17		3	1	3200000		0	0	0	0	0	0							
				ІВАНОВИЧ МИХАЙЛОВИЧ																			
11	1	28557138311	1	1	02/17		3	1	3500000		0	0	0	0	0	0							
				КРАВЧУК ІВАНОВИЧ																			
12	1	22157115951	1	1	02/17		3	1	3800000		0	0	0	0	0	0							
				БЕЗІЯТНИ БОГДАНОВИЧ																			
<b>Усього</b>								43 600,00		0,00		0,00											
								43 600,00															

\* Для фізичних осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.  
 \*\* Код категорії ЗО - обирається з таблиці відповідності кодів категорій застрахованої особи та кодів бази нарахування і розмірів ставок єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (додаток 2)  
 \*\*\* Код типу нарахування:  
 1 - сума заробітної плати (доходу) за виконання роботи (надані послуги), строк виконання яких перевищує календарний місяць, а також за відрахованим час після звільнення з роботи або згідно з рішенням суду - середня заробітня плата за вимушеним прогулом;  
 2 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно донараховано суму єдиного внеску;  
 3 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску;  
 4 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно донараховано суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;  
 5 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страховальником самостійно зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;  
 6 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду донараховано суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;  
 7 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;  
 8 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду донараховано суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;  
 9 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено нараховану суму внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за період до 1 січня 2011 року;  
 10 - нарахована сума заробітку (доходу) за дні відпустки.  
 11 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами донараховано суму єдиного внеску.  
 12 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску.  
 13 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску.  
 14 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці фіскальними органами зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску.  
 \*\*\*\* Кількість календарних днів без збереження заробітної плати - кількість календарних днів може бути відображеної зі знаком мінус у разі необхідності зменшення кількості таких днів, відображених у попередніх звітних періодах.  
 \*\*\*\*\* Кількість календарних днів без збереження заробітної плати - реквізит обов'язково повинен бути заповнений.

26. Дата формування у страховальника: 02.02.2017  
 27. Керівник: Ткаченко Ігор Ткаченко Ігор Анатолійович (підпис) (ініціали та прізвище)  
 М.П. (на виході) \_\_\_\_\_ (підпис)  
 28. Головний бухгалтер: Гузьо Олена Гузьо Олена Анатоліївна (підпис) (ініціали та прізвище)  
 \_\_\_\_\_ (підпис)



















